

Tuusniemen Joulu 2025

Joulutervehdys Tuusniemeltä!

Tuusniemen Joulu 2025 sisällysluettelo

Lukijalle, Hanna Mustonen	4
Kunnan tervehdys, Minna Koistinen	5
Urkujen takana tänään Koposen Jorma	6
Muistoja joululauluista, Mari Vainikainen	8
Mistä on Kukatuvan joulutehty?, Anu Pitkänen	9
Joulusinappi, Marja-Leena Lempinen	10
Jouluintoilijat, Jonna Pesonen ja Henna Miettinen	14
Lasten itsenäisyysjuhlassa, Aada ja Seela Miettinen	15
Lauri Happonen elämästä, Maija Happonen	16
Vaakunalintumme teeri, Anssi Junkkari	20
Töyr-teatteri, Elina Junkkari	21
Pitkä elämä Mustosenlammen rannalla, Ilona Hallikainen ja Annukka Huovinen	22
Maalla vai kaupungissa?, Hanna Juutilainen	24
Hyvästi ja kiitos Tuusniemen sairaala ja henkilökunta	26
Laulua omaksi ja muiden iloksi, Heikki Vuorela	27
Mökin pojasta rautakauppiaksi, Eevariitta Jäntti	28
Tuusniemen Hirvimiehet ry, Aatto Miettinen	30
Tuusniemen yhteishauta, Eevariitta Jäntti	33
Uurtajasta uran alku, Eila Tirkkonen	34
Matti maailmalla, Matti Räsänen	36
Ambulanssissa Holopaisen Timon kanssa, Lea Mustonen	38
Kaivonkatsontaa Tuusniemellä, Ilona Tuomi	40
Tapahtui 80 vuotta sitten, Tuija Junkkari	42
2025 ylioppilaat & riemu ylioppilaat	45
Tiistaiseura, Martti Kähkönen	46
Seikkailija sinisellä tiellä, Anssi ja Tuija Junkkari	48
Jo 50 vuotta kudonnan ohjausta, Eevariitta Jäntti	52
Juojärven tuntijan vaaput, Pekka Jolkkonen	54
Pohjola-Norden Koillis-Savossa, Riitta Hämeen-Anttila	56
Työseuratoimintaa, Lea Mustonen	58
Tuusniemellä tapahtunutta 2025	60
Tupaniemi: sukupolvien suosikki, Hanna Mustonen	63
Mainokset	66
Joulutervehdykset	73

Päätoimittaja:
Hanna Mustonen
mustoska363@gmail.com

Toimitustiimi:
Anssi Junkkari
Eevariitta Jäntti
Tuija Junkkari

Kansi:
Santtu Sirkka, Riveria

Kansien valokuvat:
Eija Tamminen (takakansi ja sivu 75)
Pirkko Airaksinen (sivu 2)

Joulutervehdykset:
Anja Miettinen
Pirkko Airaksinen

Ilmoituksen myynti:
Eero Jäntti
Eero Smolander

Taitto:
Elizaveta Uvarova, Riveria
Helimaija Rautiainen, Riveria

Avustukset:
Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitto

Julkaisija:
Tuusniemen Kotiseutuyhdistys ry

Painopaikka:
Grano Oy

Meillä on ilo esitellä teille
Tuusniemen Joulu 2025 -lehti

Toimitustiimi vasemmalta Anssi Junkkari, Tuija Junkkari, Hanna Mustonen, Eevariitta Jäntti ja Eero Jäntti.

Moneltakohan paikkakunnalta löytyy vapaaehtoistyönä tehty pitkäikäinen kotiseutulehti? Meiltä löytyy. Tuusniemen Joulu -lehti on ilahduttanut lukijoitaan vuodesta 1989.

Ensimmäinen lehti julkaistiin Tuusniemen kotiseutuyhdistyksen ja Tuusniemen Lions Clubin yhteistyönä. Päätoimittajana toimi Aino Korhonen. Lehden ideaksi kerrottiin: "Se on ikioma lehtemme, antaa hyvää tietoa kotiseutomme historiasta, kertoo myös entisaikojen joulunvietosta ja monesta nykyaajan tapahtumasta. Mutta ennen kaikkea se tahtoo olla sellainen lehti, jota lukiessamme voimme unohtaa turhat kiireet ja rauhoittua oikeaan joulunviettoon."

1990 päätoimittajaksi tuli Valto Holopainen. Hän jatkoi pestissä aina vuoteen 2020 asti. 1990-luvun alun lamavuodet keskeyttivät lehden teon neljäksi vuodeksi. Sen jälkeen lehti on ilmestynyt vuosia 1996 ja 2021 lukuun ottamatta joka vuosi.

Yhteistyö Lions Clubin kanssa jatkui vuoteen 2020, sen jälkeen julkaisijana on jatkanut kotiseutuyhdistys.

Päätoimittajan lisäksi lehden tekemiseen tarvitaan toimituskunnan jäseniä. Monet heistä ovat tehneet toimituksessa pitkän rupeaman, pisimpään Anna-Liisa Happonen vuosina 1989–2020.

Mainosten myynnistä vastasivat Tuusniemen Lions Clubin jäsenet vuoteen 2020.

Lehtien pääkirjoituksista paljastuu, että työ on vapaaehtoisille tekijöille ollut "voimia vievää", mutta myös "antoisaa yhdessä tekemistä mukavien ja mielenkiintoisten ihmisten kanssa yhteisten asioiden hyväksi".

Lehti on tarjonnut oivan paikan paikallisille kirjoittajille, runoilijoille, piirtäjille ja valokuvaajille saada töitään esille. Yleensä kirjoittajilla on kytkös Tuusniemelle, vaikka eivät täällä asuisikaan.

Itse päädyin lehden päätoimittajaksi 2023 Hannu Holopaisen jälkeen. Lähdin mukaan, koska pidän lehtiperinteen jatkamista tärkeänä – ja uskon, etten ole ainoa.

Tuusniemen Joulu on pala Tuusniemen vilkkaassa, yhteisöllisessä ja itsetekävässä kulttuurielämässä.

Kiitokset lehden toimitustiimille, kirjoittajille, kuvaajille, mainostajille, Riveria Ammattiopiston opiskelijoille, ja tietenkin tämän lehden julkaisijalle Tuusniemen kotiseutuyhdistykselle.

Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

Hanna Mustonen

Tuusniemen kunnan joulutervehdys

Syksyn sade pieksää ikkunoita, kun kirjoitan tätä juttua. Upea helteinen kesä on takanapäin ja ajatukset virittyvät pikkuhiljaa joulun. Lautalan tuvan vanhasta puhelimesta on tehty jo monta yhteydenottoa joulupukille.

Tämäkin vuosi on mennyt nopeasti. Keväällä käytiin alue- ja kuntavaalit. Nyt me uudet luottamushenkilöt olemme yhdessä mahdollittoman äärellä. Miten saamme turvattua kuntalaisille lakisääteiset palvelut, kun kunnan valtionosuudet ovat tänäkin vuonna kokonaisuudessaan negatiiviset. Tuleva uusi vuosi näyttää, jatkaako valtio edelleen kuntamme alasajoa. Vai saadaanko vihdoinkin valtionosuudet jaettua niin, että kaikki Suomen kansalaiset olisivat yhdenvertaisessa asemassa?

Emme kuitenkaan vaivu epätoivoon. On helpoa jäädä kiinni menneeseen tai tulevan pelkäämiseen. Katsomme rohkeasti tulevaan ja teemme parhaamme hyvällä yhteistyöllä yli puoluerajojen.

Kuluva vuosi on ollut kunnassa tapahtumarikas. Tästä saamme kiittää aktiivista vapaa-aikatoimeamme sekä järjestö- ja yhdistystoimintaa. Järjestö- ja yhdistystoiminta on kuntamme suuri rikkaus. Yhteinen tekeminen luo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tukea, mikä on elämän laadun kannalta ensiarvoisen tärkeää. Yhdistys- ja järjestötoiminta on siis paljon enemmän kuin pelkkä harrastus. Toivottavasti myös tulevana vuonna kaikilla meillä kuntalaisilla, kesätuusniemeläisillä ja muuten aikaansa täällä meidän kunnan alueella viettäville olisi mahdollisuus osallistua ja nauttia aktiivisesta toiminnastanne.

Viime vuoden joululehdestä saimme lukea, kuinka kolmas sektori oli avustanut vuodeosastollemme viihtyisän saattohoitohuoneen. Nyt joudun surullisin mielin toteamaan, että vuodeosastomme lakkautet-

tiin 1.10.2025 alkaen ja tämän lehden ilmestyttyä toiminta on jo päättynyt. Tässä päätöksessä ei ollut järjenkäytön kanssa mitään tekemistä. Ja pahoin pelkään, että korvaavat toimenpiteet eivät varmasti ole vielä kukaan käytössä!

Uudet hyvinvointialueet ovat olleet toiminnassa kohta kolme vuotta eikä selkeyttä palveluihin ole tullut. Ennen kaikissa kunnissa hyvin toimineet perusterveydenhuollon palvelut ovat rapautuneet pahemman kerran. Ja tämä on aivan käsittämätöntä.

Maailmantilanne on tällä hetkellä monimutkainen ja sisältää useita merkittäviä konflikteja ja ilmiöitä. Uutiset ja maailmanpoliittinen tilanne aiheuttaa ihmisissä huolta ja ahdistusta.

Tästä kaikesta huolimatta joulun on pian ja se on yksi maailman suosituimmista ja merkittävimmistä juhlista.

Juhlan perinteet ja tavat vaihtelevat suuresti kulttuurittain, mutta se yhdistää ihmisiä kaikkialla maailmassa. On tärkeää erottaa toisistaan yksin eläminen ja yksinäisyys. Osallistu rohkeasti paikallisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Ne tarjoavat mahdollisuuden olla osa yhteisöä ja tavata uusia ihmisiä.

Meille joulun on tärkeä perhejuhla, ja jouluaatto vietetään perinteisesti perheen kanssa. Toivon, että jokainen meistä saa viettää sitä haluamallaan tavalla eikä kenenkään tarvitsisi olla yksinäinen.

Toivotan sinulle ja kaikille lämmintä ja turvallista joulun aikaa. Toivottavasti se tuo mukanaan rauhan ja ilon hetkiä!

Minna Koistinen,
kunnanvaltuuston puheenjohtaja

Minna Koistinen

Urkujen takana tänään Koposen Jorma

Kotikirkosta kaikki alkoi

Tulin joulukirkkoon äidin ja isän kanssa vuonna 1972. Kansa veisasi ja urut soivat. Minäpä karkasin urkuparvelle katsomaan mistä jylhä ääni muodostui. Tapasin silloin elämäni ainoan kerran legendaarisen kanttori Kauko Mikkosen.

Äitimuorikka kapusi perässä, löysi minut ja häiriötä anteeksi pyydellen saattoi minut alas. Jorma Kalervo oli saanut kipinän.

Alakoulussa minua kiinnosti harmoni luokan nurkassa ja innosti musiikinopettaja Aino Korhonen. Ope pyysi laulamaan ja soittamaan. Oli oppilaskuoro, ja esiinnyimme kaikissa juhlissa, oli kevät tahi jouluku. Sama tahti jatkui yläkoulussa hienon kuoromiehen Olli Pekkarisen ohjauksessa.

Toinen merkittävä jouluku oli, kun sain kotiin oman pianon! Olin 15v, ja otin sitten pari vuotta yksityistunteja kanttori Lauri Issakaiselta, Eeva Issakaisen serkulta. Koulun ja armeijan jälkeen vuonna -84 pääsin seurakuntaan kesätöihin. Tuurasin suntiota ja sain kirkon avaimet. Aloin tutustua urkuihin ja soitella ajankulukseni. Rovasti ja ruustinna olivat sakastissa ja jäivät kuuntelemaan. Ja siitähän alkoikin tämä vt. kanttorin ura ureta!

Kovin usein, kun kanttori puuttui, soitti pappi minulle. Jos yhtään epäröin, Aimo Junkkari ihan "mää räsi" soittamaan: "Sinä tulet!" No, onneksi kanttori Sinikka Miettinen piti pikakurssin urkuihin tutustumisessa. Vuonna -88 olin äitiysloman sijaisena. Kun viimeinen oma kirkkoherramme Reijo Leino soitti ja sanoi: "Tuli ongelma.", tiesin

heti, mikä se ongelma oli, ja pääsin sitä ratkomaan. Työn ohessa soittelin kun tarvittiin, kunnes muutin pois vuonna -96. Lauloin samalla myös kuoroissa: Tuusniemen Mieslaulajat, Mieskuoro Kuopio-Kvartetti ja jopa Pohjois-Savon Poliisilaulajissa - oli komea univormu!

Isommilla estradeilla

Olen saanut olla mukana myös kolmessa isommassa musiikkitapahtumassa. Ensimmäinen näistä oli vuosittain toistuvat **Maata näkyvissä** -festarit Turkuhallissa vuosina 1997 – 2008. Joka kerta bussi oli täynnä nuoria, vetäjänä nuorisohjaaja Markku Holopainen. Minä olin rätissa ja nuoret tulivat kyytiin eri puolilta seutukuntaa. Iso tapahtuma ja mahtava kokemus joka kerta.

Lauluharrastus houkutti minut jopa kisaamaan taidoissani. Päädyin Espoon Baron Arenalle **Talent Suomi 2012** -kilpailuun. Toisen palkinnon voitettua-

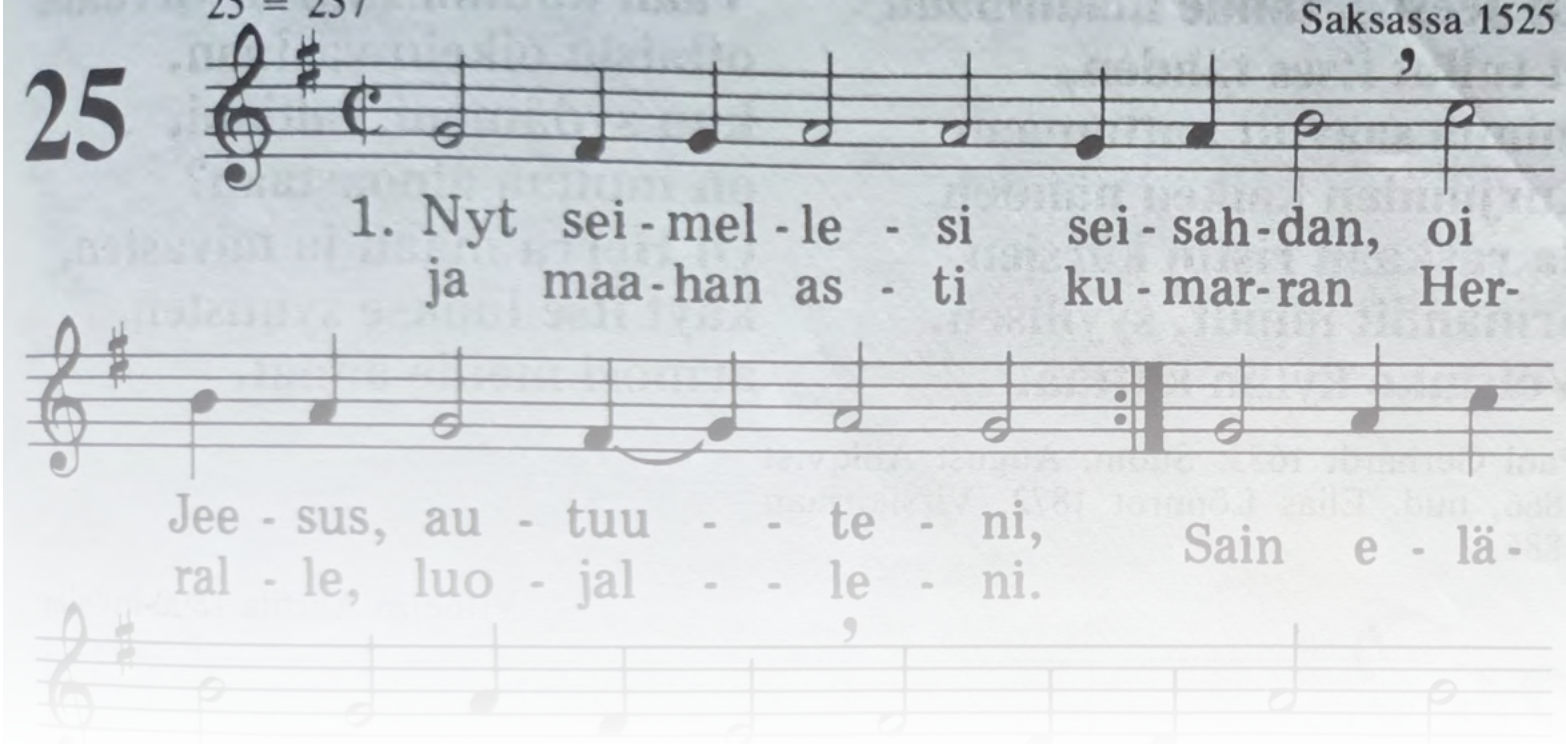
ni olin kuulemma hämmäntävä kuuluisuus "laulava bussikuski", vaikka omasta mielestäni olen kuski, joka pitää tarkkaan erillään ajot ajoista ja laulut lauluina. En siis laula rätissa. Laulukeikkoja tulee, mutta haluan pysyä viittojen välissä, kaidalla tiellä.

Isänpäiväjuhlassa 2013 Kuopion musiikkikeskuksen 1050 paikkaa olivat täynnä, kun esiin nyimme yhdessä, kisan voittaja koulupoika Daniel Helakorpi ja minä.

Mahtavia juttuja ja hienoja muistoja. Musiikki on minulle kiva harrastus, mutta ei ammatti. On mieluisia keikkoja ja vapaaehtoistyötä, on häitä, hauta-

Jorma Koponen. Kuva: Anssi Junkkari

jaisia ja syntäreitä. Paikat vaihtelevat ja joskus osuu kohdalle soittokelvoton piano, jota isäntä mainostaa: "on niin hyvä flyygeli, ettei ole koskaan tarvinnut virittää!" -Kyseessä oli ikivanha Hellas-piano. Hienoin tilaisuus on taas ollut Haikon kartanossa Porvoossa. Pelimannillekin tarjottiin vahtoviiniä ja hanhenmaksapalleroita. Haluan aina laulaa nöyrästi ja tunteella. Tykkään kyllä paljon mennä ja tulkita. Ja sitten taas, jouluku on rauhoittumisen aikaa - yksin.

Mieluisimmat jouluvirteni

27. Adeste fideles. Aivan mahtava melodia, kuin Wagneria. Kyseessä on katolisen englantilaisen nuottienkopioiden John Francis Waden vuonna 1728 luoma teos. Wade sekä sävelsi virren että sanoitti sen latinaksi. Sen uusi suomennos on Pekka Kivekkään käsialaa vuodelta 1986: *Juhlmaan tulkaa toivon täyttymistä*. Monet muistavat vanhat nurmeslaisen kanttorin pojan Pekka Juhani Hannikaisen sanat: *Nyt riemuiten tänne kiiruhusti tulkaa* vuodelta 1892.

Se muuten ilmestyi ensi kerran *Pieni lauluseppä II* -nimisessä laulukokoelmassa. Eikö olekin suloinen nimi? Laulu on käännetty ainakin 125 kielelle ja on yksi kaikkein suosituimpia virsiä maailmassa. Meille tutuimmat kansainväliset sanat lienevät englanninkieliset *O come o, all ye faithful*. Virren sävel on yksinkertaisen kaunis.

Sävel merkitsee minulle aina enemmän kuin sanat. Sävel ei muutu, vaikka sanat voivat muuttua. Virttä 27 on ihana sekä soittaa että laulaa sydämensä kyllyydestä seurakunnan edessä ja kanssa.

Joulun sanoma välittyy sävelissä, vaikka pelkät sanatkin koskettavat.

25. Loistava kaikille tuttu ja puhutteleva jouluvirsi on **Nyt seimellesi seisahdun**. Sävellys on Saksasta vuodelta 1525, ja se on ollut meidänkin virsikirjassa jo 150 vuotta, ei tosin ilman kolhuja. Virsien uudistajat ovat saaneet toteuttaa toiveitaan päivittäessään sanoja. Aiemmat sanat olivat Elias Lönnrotin vuodelta 1872 ja alkoivat *Nyt seisahdun mä seimelles*. Ja siinä oli peräti 15 säkeistöä. Sitä on sanottu kaikkein sydämellisimmäksi ja herttaimmaksi virreksi. Sävel on tosi upea, tykkään sen fraseeramisesta, tulkitsemisesta, sekä pianolla että uruilla.

"Nyt seimellesi seisahdan, oi Jeesus, autuuteni, ja maahan asti kumarran Herralle, luojaolleni. Sain elämäni, kaikkeni, sinulta synnyinlahjaksi. Ne ota, Jeesus, vastaan."

"Oi aurinkoni, iloni, lämmitä jälleen mieleni armoni säteilyllä."

Toivon, että perinteistä pidetään kiinni ja vanhat arvot säilytetään. Nautitaan musiikista. Nähdään taas, kun tuuraajaa tarvitaan. Toivotan lukijoille rauhaa joulua hyvän musiikin parissa! Ai niin, pysykää terveisin! ❖

Jormaa, Tuusniemen seurakunnan luottomiestä, jututti Anssi Junkkari, ja kynää käytti Tuija Junkkari.

Muistoja joululauluista

TEKSTI: Mari Vainikainen, kanttori, Kuopion ortodoksinen seurakunta

Kirjoittaessani tätä istun linja-auton yläkerrassa katsoen upeita ruskamaisemia, ja siirrän ajatukseni talven ihmemaahan.

Kuuluvatko joululaulut sinun jouluusi? Minun jouluuni ne liittyvät suurissa määrin. Ne kuuluvat siihen hetkeen kun kirjoitetaan joulukortteja, leivotaan ja koristellaan lasten kanssa pipareita tai touhutaan ihan normaaleja arkisia puuhia.

Hyllystäni löytyy vinyylilevy omalta lapsuus- ja nuoruusajaltani. Levyn kappaleet ja monet muut suomalaisten mieliin painuneet joululaulut tuovat usein mieleeni muistoja menneestä. Niitä kuunnellessa näen kuin pieninä välähdyksinä erilaisia hetkiä ja tuoksujä; äitini sytyttämässä kynttilöitä siihen tiettyyn puiseen punaiseen monihaaraiseen kynttelikköön, lipeäkalan sekä sytytetyn tulitikun rikin tuoksun, joululahjat kuusen alla. Eipä niiltä kyyneiltäkään aina vältty, niin kauniita ja koskettavia sävelmiä näihin perinteisiin joululauluihin on onnistuttu vangitsemaan.

Joulun aikaan laitan pianon luo joululaulukirjan, josta voi aina tilaisuuden tullen soittaa ja tapailla niin entuudestaan tuttuja kuin tuntemattomiakin lauluja. Omat lapseni ovat aina innostuneina mukana tässä yhteisessä ja kiireettömässä musiikin täyttämässä hetkessä. Toivon, että juuri nuo laulutuohtiot jäävät yhdeksi heidän hyvänmielen joulumuistokseen.

Tutkitusti ihmisen nuoruudessaan kuuntelemat laulut jäävät elävöisimpinä muistiin koko elämämme ajaksi. Tutut joululaulut tuovat mieliimme toivotavasti mukavia ja lämpimiä muistoja lapsuudesta, nuoruudesta sekä aikuisuudesta. Tuokoon ne myös joulun sanomaa ja rauhaa teidän kaikkien koteihin ja sydämiin. ❖

Mari Vainikainen

Kristus syntyy – kiittäkää!

Mistä on Kukkatuvan joulu tehty?

TEKSTI: Anu Pitkänen, kukkakauppias

Kukkatuvan joulu on tehty tunnelman tuojista, lämpimistä väreistä, aistikkaista tuoksuista ja talven kauneudesta. Joulumme alkaa rakentua jo hyvissä ajoin syksyllä maiden sulana ollessa. Silloin suuntaamme metsään keräämään jouluistutuksissa ja -kimpuissa käyttämiämme materiaaleja, joita luonto meille tarjoaa. Sen tarjoukset ovatkin yllättävän runsaita ja hinnat ympäristöystävällisiä. Metsä on tulvillaan mm. erilaisia sammaleita, jäkäliä, käpyjä, havuja, naavaa, oksia, varpuja ja heiniä, joita toki käytämme muutoinkin ympäri vuoden.

Samaan aikaan suomalaiset ruukkukasvien viljelijät ovat jo tovin kasvatelleet meidän lempijoulukukkaamme, joulutähteä, ja ensimmäiset varauskirjat ovat auenneet myös meille kukkakauppiaille. Talven tullessa tilausten määräjat sulkeutuvat yllättävän nopeasti, ja usein jo viikkoja ennen joulua on kaikki tarpeellinen tilattu. Tarviketukkujen edustajat ovat keränneet verkkokaupat ja katalogit täyteen jouluisia tarvikkeita ja tavaroita, joista valitsemme ruukut, korit, pesät, nauhat, koristeet, kynttilät ja lahjatavarat. Siinä sitä onkin miettimistä illaksi jos toiseksikin, että mitä osaisimme valita tänä jouluna ja minkä verran. Kokemus tuo paljon apua ennakkointiin, mutta nykyajan tyyli elää hetkessä luo vastapainoksi omat haasteensa.

Marraskuussa aloitamme kukkakaupan sisustamisen tulevaan jouluun. Syksyn sävyt vaihtuvat perinteisiin joulun sävyihin: punaiseen, valkoiseen ja vihreään. Joulukoristeet, kynttilät, tontut ja kukat löytävät omat paikkansa. Ripaus kultaa ja hopeaa säihkyi maanläheisten sävyjen joukossa. Tämän vuoden trendiväri onkin pehmeän ruskea Mocha Mousse, ja jouluisiin koristeisiin liittyvät vahvasti luonnonmateriaalit ja luonnonläheisyys. Entä jos tänä jouluna valitsisinkin kimpun, jossa on käytetty tuusniemeläisiä havuja italialaisten eucalyptusten sijaan? Tai ostaisin ruukkukasvin somisteenaan tuohiruukku muoviruukun sijaan? Ja jouluistutuksen somisteena olisikin paikallista sammalta värjätyn sisalkuidun sijaan? Kukkatuvan joulusta löytyvät nämäkin vaihtoehdot myös tänä jouluna.

Mitä lähempänä joulu on, sitä runsaammaksi valikoima käy. Meidän myydyimpiä joulukukkia ovat ehdottomasti omana käsityönä istutetut ja koristellut jouluistutukset, perinteiset ritarinkukat, hyasintit, joulutähdet ja tulilatvat. Leikkokukkakimput ovat myös suosittuja ja nekin ovat 100% paikallisesti käsityönä tehtyjä. Tulehan katsomaan paikan päälle, mitä suloista olemme tänä jouluna laittaneet juuri sinua varten. Siitä on Kukkatuvan joulu tehty! ❖

Joulusinappi

TEKSTI: Marja-Leena Lempinen **KUVAT:** Pirkko Airaksisen kokoelma

Aattoilta syveni siniseksi hämyksi pihapiirin laitamilla, oli se hetki illasta, kun maisema muuttui satumaailmaksi, tummien varjojen ja sinisen hämärän lempeäksi leikiksi, joka rauhoitti ja sai hetkeksi hiljentämään askeleita.

Joulusaunassa oli jo käyty ja huoneessa vallitsi levollinen rauha. Anna-Leena toimitteli viimeisiä askareita ennen aaton pääateriaa. Esko autteli missä osasi, kattoi pöytää ja kävi hakemassa eteisen kylmäkaapista juotavaa, kohenteli ohi mennessään kuusen repsottavaa koristenauhaa ja lisäsi takkaan puita.

Anna-Leena katseli miehensä puuhia ja mietti, että oli onnistunut saamaan silloin aikoinaan itselleen hyvän kumppanin, semmoisen turvallisen ja mukavan miehen, jonka kainaloon oli hyvä köllähtää vielä eläkepäivinäkin. Omat pikkuvikansa miehessä oli, mutta kenessä ei olisi, Anna-Leena mietti, ei ollut täydellisyyden perikuva hän itsekään. Hyvin oli kuitenkin elämänmatkaa taivallettu jo pian 45 vuotta.

Mies pysähtyi kesken puuhiensa katselemaan pihalle, missä kevyet lumihiutaleet leijailivat hiljaa maahan.

- Sais jo pakastua, hän virkkoi, - alkaa riittää jo tuo lumisade. Kovin on ollut leuto talven alku.

- Muistatko silloin aikoinaan, miten lapset riemastuivat, kun satoi lunta? Anna-Leena totesi jotain sanoakseen, - niitähän ei meinannut sada pois pihalta koko iltana. Silloin yhtenä joulunakin, kun pojat saivat ne lumilaudat joululahjaksi. Muistatko?

- No miks en muistas, se oli niin mukavaa aikaa sillon, kun molemmat olivat vielä kotona.

Anna-Leena pilkkoi sienä ja sipulia jouluaterian lisukkeeksi ja lorautti sekaan vähän paksua kermaa. - Eivät tulleet kotiin tänäkään jouluna, hän totesi haisevana.

- Ei tulleet niin, kun piti kummankin ehtiä itelleen emännät maailman ääristä, Mikan ihan Brasiliasta asti. Eikä tuo Mikko sitä eukkoo sen lähempää löytäny, sinne jäi Brysseliin, kun sai hommia sieltä EU:sta. On se kumma, kun näille nuorille immeisille ei ennee nämä meikäläiset naiset kelepoo.

- No nätti nainenhan se Manuela on, semmonen tummatukkanen ja ilosilimäinen brasilialainen, vartalokin kun jollain veistoksella. Emily taas puolestaan viilee ja vaalee englantilainen ja lapsenlapset sopiva sekotus isän ja äidin piirteitä. Ei se rakkaus kato maata eikä kansallisuutta, ihan muut asiat ne siinä vaikuttaa.

-Semmosekshan se mualima on männä, ei iärtä ei rajjoo, kun joka paikkaan heleposti piäsöo ja siellä pärjee, kun kieliä ossoo, Esko jutteli.

- Meille riitti, kun päästiin Espanjaan tai Kreikkaan, Anna-Leena naurahti.

- Niin ja kummallekin kelepas ihan oma suomalainen kumppaniks, Esko lisäsi.

Jutustelu tyrehtyi. Anna-Leena kokeili perunoiden kypsyyttä ja kohensi uunissa muhivaa karjalanpaistia. Uunissa lämpenevien lanttu- ja porkkanalaatikoiden tuoksu tulvahti huoneeseen. Kaikki alkoi olla valmista ja nainen sysäsi karjalanpiirakat hetkeksi uunin jälkilämpöön lämpenemään. Hänen äitinsä oli ollut kotoisin luovutetusta Karjalasta ja evakotyttö oli tuonut kotiin mukana omat perinteensä. Anna-Leenalle joulu ilman karjalanpiirakoita ei ollut joulu ollenkaan ja kyllä ne Eskollekin kelpasivat.

- Nämä on kohta valmiita, hän sanoi miehelleen, - hae kinkku ja rosolli sieltä kylmäkaapista, niin ja se suolalohi kanssa. Mies toimitti työtä käskettyä.

Käsillä oli aattoillan juhlahetki, perinteikäs ja kumpaisenkin mieltymyksillä ryyditetty ateria, josta rauhoituttiin nauttimaan. Huoneeseen laskeutui lempeä hiljaisuus, jouluihin musiikki soi taustalla tunnelmaa lisäämässä. Anna-Leena valikoi lautaselleen sopivasti kaikkea, nosti pari Eskon leikkamaa kinkkusiivua aterian jatkeeksi. Kananmunavoi valui keltaiseksi puroksi lämpimällä piirakalla ja sen näkeminen herätti viimeistään ruokahalun, ellei sitä ollut löytynyt jo aikaisemmin. Muistivat mieleen lapsuuden joulut, se aika, kun omat vanhemmat vielä elivät. Mielessä käväisi pieni haikeus.

Tunnelma oli käsin kosketeltavasti parhaimmillaan, kun miehen puolelta pöytää kantautui pettynyt murahdus.

- Sinappi puuttuu, hän sanoi.

Anna-Leenan ateriointi pysähtyi siihen paikkaan. Väkevä Turun sinappi oli Eskolle ehdoton kinkun lisäke joulupöydässä, muu ei kelvannut.

- Kai sinä muistit ostoo sitä, kun kävit eilen viime hetken ostoksia tekemässä?

Esko katsoi vaimoan pöydän yli tuikea ilme kasvoiltaan ja Anna-Leenan selkää pitkin kulki pakkasen kylmä värähdys. Oikein sydänelässä jysähti.

- Kuule kulta, anteeksi nyt kovasti, mutta se sinappi kyllä unohtui kokonaan. Turun väkevää ei ole nyt tässä joulupöydässä, mutta jääkaapissa on vielä jotain muuta kinkun päälle siveltyväksi.

Miehen ilme oli kuin se kuuluisa myrskyn merkki alakalan nurkassa, kun Anna-Leena etsi jääkaapista

pienen tuubin miedompaa sinappia, jota sieltä löytyi aina.

- No jotain sentään, hän totesi reippaasti ja laski sinappiputkilon pöydälle.

Mies ei koskenut siihen, eikä hän koskenut kinkkuunkaan. Anna-Leena yritti olla huomaamatta, mutta pahoitti kuitenkin mieltänsä. Ateria syötiin hiljaisuuden vallitessa ja joulutunnelmaan tuli suuri särö.

- Etkö meinaa ottaa luumukiisseliä? vaimo kysyi, kun Esko korjasi lautasensa pöydästä ja kolautti sen mielenosoituksellisesti tiskipöydän reunalle.

- Ei maistu.

- Etkä ottanut kinkkuakaan! Anna-Leena hätäili.

- En ottanu, kun ei ollu sinappia.

Nyt Anna-Leenankin sisällä alkoi jo keittää, että mies osasi olla joskus kuin iso lapsi.

- Oletko sinä nyt ihan tosissas, tuommonen mielenosotus yhdestä sinapista! hän kimpaantui, - olisit ottanu ite, kun kaupassa vielä aamulla kävit.

- Enpähän tiennyt, että ois pitännä.

Mies marssi olohuoneeseen, rojautti nojatuoliin istumaan ja avasi television. Anna-Leena korjaili puhumattomana aterian tähteet jääkaappiin ja hautoi mielestään kiukkua.

Koko joulu tuntui olevan pilalla yhden surkean sinapin tähden. Siinä mykkänä puuhaillessaan hän ajatteli, että mies saattaisi murjottaa sen sinapin vuoksi monta päivää, jotain piti keksiä. Aikansa pohdittuaan nainen sai mielestään loistoidean. Naapuriin voisi turvautua aina, Kirstillä saattaisi olla juuri oikean sortista sinappia, kun se tykkäsi muutenkin voimakkaista mausta. Voisiko sille soitella tällaisesta asiasta kesken aattoillan?

Miksi ei oikeastaan, Kirsti oli niin hyvä ystävä, että kyllä se ymmärtäisi, kun oikein luottamuksellisesti kertoisi millainen sinappikriisi perheeseen oli iskenyt. Anna-Leena otti puhelimen ja meni terassille, missä joululavat heittivät varjoja vasta sataneelle puhtaalle lumelle. Talon takana vanhat kuuset huokailivat lumitaakan alla ja sen metsän takana asui Kirsti miehensä ja aikuisen poikansa kanssa. Anna-Leena painoi valikosta ystävänsä numeron, vei aikaa ennen kuin tämä vastasi.

- Iltaa, kuului hämmästynyt ääni metsän takaa, - onko joku hätä, kun jouluaattona soittelet?

- No miten sen ottaa, iltaa ja anteeks samalla, minulla on nyt kyllä niin nolo ja tyhmä asia, että valamiiks jo hävettää.

- Ei mitään, aina sitä voi naapuriin soitella, kerro pois mistä kiikastaa.

- Meidän talossa on sinappikriisi, Anna-Leena ilmoitti ja kertoi asiansa, - sattusko sinulta löytymään sitä väkevää Turun sinappia, tai ukko mököttää koko joulun, enkä minä kestä sitä. En kehtaisi nostaa ilmiä jouluaattona.

Kirsti nauroi, nauroi niin makeasti, että Anna-Leenanakin oli pakko yhtyä iloon.

- Ne ukot nyt on joskus semmosia, naapuri totesi, - meillä on just tässä joulutateria meneillään, mutta katon sen jälkeen mitä meiltä löytyy. Jos ei mitään kuulu, niin sitten ei löytynyt meiltäkään sitä turkulaista. - Kiitos ja hyvää joulua, minäpä jään oottelemmaan.

Anna-Leena palasi Eskon seuraksi olohuoneeseen. Televisiossa lapsikuoro lauloi jouluisia sävelmiä, Anna-Leena kuunteli ja yritti viritellä keskustelua miehen kanssa, mutta sai vastaukseksi vain yksitavuisia murahduksia. Lopulta hän ei enää kestänyt ja kiukku ryöpsähti sanoiksi.

- Meinasitko koko joulun pilata yhen sinapin takia? hän kysyi.

Mies ei vastannut.

- Siis meinasit. Tajuatko sinä, että käyttäännyt kun keskenkasvun kakara? Aikuinen mies!

- Etpäs huomannu sillon, kun mänttiin naimisiin, nyt on myöhästä, Esko muistutti myrkyllisesti.

-Siis ihan oikeestiko? Sehän on vaan sinappi!

- Niin ja minulle tärkeä jouluperinne, isäkin aina sitä kinkulle laitto, Esko intti.

Anna-Leenalta pääsi ilkeäksi tarkoitettu mitätöivä naurunpyrskähdys.

Riitely olisi jatkunut ties kuinka pitkään, ellei joku olisi koputtanut ovelle. Anna-Leena ei ehtinyt avamaan, kun olohuoneeseen työntyi joulupukki punaisine nuttuineen ja ylisuurine silmälasineen, harmaa parta lumessa. Näky oli sellainen, että pariskunnan riita loppui kertaheitolla.

- No voi herran pieksut! Eskolta pääsi, - tuommosta ukkoo meillä ei oo näkynä vuosikymmeniin.

- Sitten ette oo tainneet olla kilttinä.

Molemmat tunnustivat yhtä aikaa metsän takan asuvan naapurin aikamiespojan, joka riisui naamarin kasvoiltaan.

- Helkkari miten tuli kuuma. Kävin kahessa lapsperreessä joulupukkina ja nämä varusteet on semmoset, että hiki irtaa, kun piti vielä toisessa talossa piirileikkiä kuusen ympärillä pyöriä.

- Kaikkein sinä alat, Esko naurahti, - et malta ees jouluaattona kotona pysyä.

- Jonkun pitää, kun kylältä sentään vielä lapsia löytyy, -ja on minulla jottain aikuisillekin.

Naapuri alkoi kaivella olallaan riippuvaa laukua ja ojensi sieltä paketin Anna-Leenalle ja toisen Eskolle. - Äitimuori ne lähetti ja pyysi toivottelamaan hyvää joulua.

Anna-Leena ja Esko seisoivat olohuoneessa vieläkin hölmistyneinä lahjat käsissään.

- Jos annatte vaikka lasillisen kylmää mehua juotavaks, niin jatkan matkaa. Pari taloa on vielä käymättä, naapurin Santeri jutteli, ja Anna-Leena kiiruhti täyttämään miehen toivetta.

Naapurin mentyä Esko alkoi avalla pakettiaan, Anna-Leena laittoi omansa avaamattomana pöydälle ja jäi tarkkailemaan miehen puuhia. Pienestä, pitkulaisesta paketista paljastui iso tuubi Turun väkevää sinappia.

- No nyt en käsitä, Esko päiväili pyöritellen tuubia käsissään, - mistä ne ties, että tätä meiltä puuttu!

- Tieshän ne, kun minä soitin Kirstille, Anna-Leena totesi tyynesti.

- Teit mitä?

- Soitin Kirstille, että on hätätilanne ja kysyin oisko niillä lainata tuota, ettei mäne koko joulu pilalle.

Eskon naamalle lävähti hämmentynyt, nolo ilme.

- Soitit Kirstille ja kerroit, mies tivasi.

- Niin tein.

- Voi helekkari sentään! Ja Kirsti kerto tietysti Antille ja Sakarikin tietää! Nyt en ilikiä männä metästysseuran vuosikokoukseen, kun siihen männessä tämän jutun tietää koko kylä! En kestä sitä kuittailua, mikä tästä asiasta syntyy.

- Kyllä aikuisen miehen pitää nyt sen verran kestä, Anna-Leena naurahti.

Esko laski lahjansa keittiön pöydälle ja suunnisti puhumattomana ulos. Mies aikaili pihamaalla tovin ja

palasi vähin äänin takaisin.

- En oikein itekkään tiijä, mikä minuun meni, hän sanoi katumusta äänessään.

- Minäpä tiijän, Anna-Leena vastasi ja laski kätensä Eskon olkapäälle, - sinulle tuo Turun väkevä sinappi on sama asia kun karjalanpiirakat minulle, niistä syntyy aaton tunnelma. Tässä on kysymys isommista jutuista kuin piirakoista ja sinapista, niihin asioihin sisältyy paljon läheisyyttä, perinteitä ja lämpöisiä muistoja.

Esko ei vastannut, mutta Anna-Leena tiesi, että riita oli sovittu, kyllä he toisensa jo niin hyvin tunsivat.

Anna-Leena meni kylmäkaapille, kantoi piirakat ja kinkun keittiön pöydälle, kaatoi vielä lorauksen tummaa joulukaljaa kahteen lasiin ja pyysi miestä istumaan seurakseen.

- Eiköhän oteta uusiks tältä osin, nainen naurahti ja iski sinappituubin kinkun kaveriksi.

Lumisade oli lakannut ja pilven lomasta tuikahti hetkeksi näkyviin hopeankirkas tähti. Maailma oli taas ehjä ja hyvä, maassa rauha ja ihmisillä hyvä tahto. ❖

Jouluintoilijat

Näin joulun alla yrityksissä ja kodeissa askeleisiin tulee hieman lisää vauhtia ja työmäärää lisääntyä. Se ei kuitenkaan haittaa, vaan kaksi jouluintoilijaa, kyläläisille tutut Henna ja Jonna tästä vain innostuvat.

Me olemme molemmat sellaisia jouluintoilijoita, että ensimmäiset valmistelut aloitetaan jo hyvissä ajoin. Ensimmäiset glögit maistellaan heti, kun ilman viilenevät ja jouluvalot syttyvät sisällä ja pihallakin, kun muut vasta etsivät niitä varastoista. Meidän perheissämme perinteet ovat tärkeitä ja niitä vaalitaan sekä arjen touhuissa että juhlahetkissä. Niin kuusenhaku, piparitalkoot kuin jouluaaton lastenohjelmat ovat perintöä, jonka haluamme antaa myös lapsillemme.

Jonna syntyi vuonna 1991. Hän on Tuusniemeltä lähtöisin, ja elää arkeaan Tuusniemellä miehensä ja kolmen tyttärensä kanssa. Heillä on omakotitalo aivan kirkonkylällä. Elämän keskelle perhe ja työt tuovat iloa ja pitävät liikkeessä, mutta Jonnalle on erittäin tärkeää Tuusniemen tarjoama rauhallisuus ja luonnonläheisyys.

Jonna työskenteli pitkään lähihoitajana vanhusten ja kehitysvammaisten parissa. Pitkä ura hoivatyön parissa on kasvattanut kokemusta, vahvistanut ammattitaitoa ja syventänyt ymmärrystä siitä, mitä ihmiset arjessa tarvitsevat: läsnäoloa, apua ja turvaa.

Nyt rohkeus ja into ovat vieneet uuteen suuntaan. Jonna jätti työnsä lähihoitajana ja perusti oman yrityksensä Kämpäläverstaan. Sen kautta hän tarjoaa terveydenhoidollisia jalkahoitoja sekä hoiva- ja avustuspalveluita. Näiden avulla hän saa luotua asiakkailleen lämpöä ja iloa arkeen – tuusniemäläisille ja lähiseudun asukkaille! Jonnalta voi muuten hankkia pukinkonttiin lahjakortin tai hoitotuotteita.

Henna on Jonnan pikkusisko. Hän syntyi vuonna 1993 ja on asunut Tuusniemellä aina, puolen vuoden asumiskokeilua Kuopiossa lukuun ottamatta. Hennalla on kaksi- ja viisivuotiaat pojat.

Seitsemän vuotta sitten Henna osti yhdessä miehensä kanssa kunnalta tontin Tuuslahdelta, ja sinne rakennettiin loppuelämän koti. Hennan perheelle luonto on kaikki kaikessa. Marjastus ja sienestys on koko perheen rakas harrastus. Kalastus ja metsästys ovat myös isoja juttuja ainakin miesväelle. Henna itse puuhaa mielellään koirien kanssa.

S-market Tuusniemeen Henna meni aluksi ke-sätöihin vuonna 2012. Töiden ohella hän opiskeli ensin talouskoulussa ja sen jälkeen merkonomiksi. Hän siirtyi apulaispäälliköksi, ja hetken kuluttua tuli siirto Sale Riistaveden päälliköksi ja samalla koulutautuminen esimiesvalmennuksessa. Kun esikoisen syntymän jälkeen äitiysloma loppui, palasi Henna tuttuun ja turvalliseen kauppaan marketpäälliköksi Tuusniemelle. Palaaminen tuttujen asiakkaiden luo tuntui hyvältä.

Nyt esimiestyötä on takana seitsemän vuotta, ja oppia on tullut paljon lisää. Kyläläisten oman kaupan ja oman kylän kehittäminen on tärkeää ja osa elämää. Toisinaan on hauskaa, miten koko perhe on mukana kehittämisjutuissa ja lähtevät Hennan keksintöihin mukaan.

Henna vastaa siitä, että market pyörii kuin Tonttula joulun alla. Tavaraa tulee ja tavaraa menee. Jouluhöyrötys alkaa jo elokuulla, eikä henkilökunta aina ihan ymmärrä, millainen jouluttaja heidän esihenkilönsä on. Ruuhkaa karttavat asiakkaat voivat turvautua keräilypalveluun. Perinteet kulkevat muuten mukana myös työelämässä: kyläläisten oman kaupan pikkujoulut.

Henna ja Jonna (Kuva selfie 30.9.25)

Hennan ja Jonnan jouluun kuuluu yhdessä tekeminen. Meidän jouluumme kuuluu ennen kaikkea perheen kanssa yhdessä oleminen, hyvä ruoka, leikit ja pelailut. Joulupäivää vietämme yhdessä perheidemme kesken saunoen ja lahjoja tutkien.

Meillä sisaruksilla on yhteisenä määränpäännä saada Tuusniemelle hyvä tunnelmaa erityisesti joulun aikaan! ❖

Jonna Pesonen, isosisko, yrittäjä

Henna Miettinen, pikkusisko, marketpäällikkö

Aada ja Seela lasten itsenäisyysjuhlassa

TEKSTI: Aada Miettinen, Seela Miettinen KUVA: MLL/Samuli Miettinen

Kun saavuimme oopperatalolle, siellä oli tosi paljon väkeä. Meidän piti piirtää juhlaan "et ole yksin"-aiheinen piirustus. Meidän piirustuksissa oli suomenhevosia. Kun pääsimme sisään, laitoimme piirustukset taululle. Seuraavaksi kätelimme Petteri Orpoa. Kun tulimme juhlasaliin, Petteri Orpo piti puheen. Tapahtuman juonsi Christoffer Strandberg. Puheen jälkeen yllätysesiiintyjä Mirella piti laulusesityksensä. Seuraavaksi Mirellan kanssa sai ottaa yhteiskuvan, mutta jono oli niin pitkä ettei me jaksettu odottaa. Sen jälkeen menimme ottamaan ruokaa. Ruoaksi tarjottiin ranskiksia, kananugetteja sekä hampurilaisia. Herkkubuffetissa tarjottiin erilaisia kakkuja ja karkkibuffetissa oli paljon karkkeja ja sipsejä. Lopussa kirjoitimme postikortteja ja lähdimme pois. Mukaamme me saimme lahjakassit jossa oli iso sininen vahtokarkki sekä Suomi-heijastin. Juhllassa oli mukavaa. ❖

Viime vuonna 2024 olimme itsenäisyyspäivän juhlissa Helsingissä. Sinne kutsuttiin jokaisesta Suomen kunnasta kaksi 4. luokkalaista.

Seela (vas.) ja Aada kättelemässä pääministeri Orpoa

Lauri Happonen elämästä

TEKSTI: Maija Happonen
KUVAT: Lauri Happonen arkisto

Lähisukumme vanhin, isoisoisä Lauri Eelis Happonen syntyi Tuusniemellä 20.9.1925 Ananias ja Maria Happonen perheen toisena poikana. Elämässään kovia kokeneen isä-Ananiaan kiinnostus yhteiskunnallisiin asioihin oli ilmeinen. Hän oli myös aikansa merkittävä mielipidevaikuttaja seutukunnalla. Nämä seikat vaikuttivat kodissa, mistä Lauri sai selkeän mallin tulevan elämän perustaksi. Laurin syntymäkotona kirkonkylässä oli isän rakennuttama talo Unhola. Mutta Peltolan tilalle vuonna 1931 valmistuneesta talosta tiluksineen tuli Laurille varsinainen lapsuuskoti, myöhemmin koti myös hänen omalle perheelleen useiksi vuosiksi.

Laurin lapsuusvuodet olivat turvalliset, ei ollut puutetta ja ruokaa riitti. Lauri oli vilkas, ulospäin suuntautunut poika. Erityisesti mieleen on jäänyt tapaus, kun neljävuotias tomeri "vakuutusmies" soitti luuri korvalla lukkarille Huttuselle ja kysyi: "Haloo, onko lukkalilla? Onko teillä henkivakuutusta?"

Koulun aloittamisen ehtona oli, että koulutulokkaiden oli voimassa oleva isorokkorokotus paha-mainesta tautia vastaan. Laurikin joutui vuorollaan käymään kylän kinkeritalossa kunnan kättilön rokotettavana. Niin koulunkäynti pääsi alkamaan syksyllä 1932.

Lukemisen Lauri oppi helposti, laulamista ei niinkään. Opettaja Jenni Horttanainen sanoikin Laurille, ettei tämän olisi suotavaa olla mukana joulujuhlan laulukuvorossa, kun niin huonosti laulaa. Ja laulunumeroksi Lauri sai nelosen. Siitä huolimatta hän sisäisti koulunkäynnin tavoitteet nopeasti, oppi asioita ja sai hyviä arvosanoja vuodesta toiseen. Mutta kun hän oli vilkas ja sosiaalinen, tuli myös kummelluksia. Yksi huomiota saanut tempaus sattui ylemmillä luokilla. Neljän pojan koplassa joku oli onnistunut kähveltämään tupakkaa ja porukalla menttiin pössytteleämään sitä "Vuarun" taakse. Koulussa nousi kova mekkala, kun rike tuli ilmi. Pojille annettiin muistutukset ja "1,5 tuntia jälki-istuntoa rikoksen salaamisesta ja tupakanpoltosta". Eikä Lauri vielä sillä selvinnyt;

Lauri Happonen, 17-vuotias, 1942

kotona isä, raittiusaatteen mies, antoi selkäsaunan. Opetukseksi. Eikä Laurin ole sen koommin tarvinnut tupakoihin kajota.

Kuusivuotisen alakoulun Lauri selvitti viidessä vuodessa, siinä ohessa jatkoluokan kurssejakin. Oppivelvollisuuden hän sai päätökseen hyvin arvosanoin keväällä 1938; laulunumero oli jo kahdeksikko.

Koulun jälkeen kotitalalla odotti hevostalon pesä. Lauri oli taitava hevosen käsittelijä. Ensimmäiset kyntövaot hän kertoi ajaneensa jo 12-vuotiaana. Talvisota syttyi Laurin ollessa 14-vuotias. Isän sanat: "Sota on suurin onnettomuus, minkä kansakunta voi kohdata", jäivät pysyvästi Laurin mieleen. Niinpä jännitys koetteli häntä, kun hän ajoi heinäkuormaa Kolonsalosta kotiin päin. Juojärven jäätä ylittäessä parvi venäläisiä pommikoneita lensi yläpuolella pommittamaan Kuopiota.

Täytettyään 18 vuotta syksyllä 1943 Lauri astui alokkaana Rissalan varuskuntaan. Vuoden 1944 alussa alkoi aliupseerikoulu ja sen päätyttyä sotaharjoitukset Äämslinnan seudulla keuhällä -44. Neuvos-

Nuori Lauri Uurtajan pihalla ehkä 14-15-vuotiaana

toliiton hyökkäysuhan alla sotaharjoitukset muuttuivat juoksuhautojen kaivamisiin ja muihin varustelutöihin. Viiden viikon viljelyloman jälkeen Lauri oli taas matkalla Äämslinnaan, kun venäläisten suurhyökkäys alkoi. Sekavassa tilanteessa suomalaiset joutuivat perääntymään. Lauri jäi Iä-Karjalaan auttamaan rintamamiehiä Suomen puolelle. Parin kuukauden sekasortoinen kausi johti aselepoon Suomen ja Neuvostoliiton kesken 4.9.1944 ehtona saksalaisten aseveljien ajaminen pois Suomesta.

Alkoi ns. Lapin sota lokakuussa 1944. Siihen myös Lauri joutui osallistumaan. Hän toimi varastomiehenä ja hevostamiesryhmän päällikkönä, kun joukkue siirtyi Kemistä Olostunturin kupeelle, myöhemmin Äämslompoloon. Tämä sotavaihe loppui 27.4.1945. Laurin palvelusaika jatkui joulukuun puoleen väliin, jolloin 350 päivän asevelvollisuusai-ka täyttyi. Loppuajan hän suoritti Torniossa talousaliupseerina ja kotiutui alikersanttina 15.12.1945.

Sodan loputtua Suomessa alkoi kiivas jälleenrakentaminen. Maaseudun kehittämisessä nähtiin tulevaisuus, ja Lauri asettui kotitalalle jatkamaan viljelytyötä. Viljeltiin juurikasta, turnipsia ja monenlaista rehuviljaa. Eikä ollut yllätys, että juuri Peltolan tilalle

hankittiin Tuusniemen ensimmäinen Ayrshire-lehmä, rotunauta Receda.

Isän malli luottamustoimissa sai Laurinkin kiinnostumaan yhteisten asioiden hoidosta. Sodan jälkeinen väestönlaskenta aloitettiin Suomessa vuoden 1946 alussa, ja ensimmäiseksi toimekseen Lauri sai väestönlaskijan tehtävän Tuusniemen kirkonkylän koulupiirin alueella. Alkoi kierros kylän kaikissa asumuksissa, joista kirjattiin ylös jokainen asukas. Samana keväänä Lauri valittiin kunnanvaltuuston päätöksellä myös urheilu- ja nuorisotyölautakunnan varajäseneksi. Liikunta oli läsnä nuoren miehen elämässä muutoinkin. Lauri ajautui muun muassa nyrkkeilemään, josta hän lopulta voitti Tuusniemen pitäjänmestaruuden vuonna 1946.

Harrastuneisuus musiikkiin johti Laurin kylän miesten kesken perustamaan Tuusniemen Mieslaulajat -kuoroa 1946. Mieskuoron toiminta vakiintui ja harrastusta riitti 50 vuoden ajaksi. Ikääntyvän jäsenistön vuoksi kuoron toiminta lakkautettiin 1996. Lauri pysyi aktiivisena ja myös hallituksen jäsenenä

Hilkan ja Laurin häät kesäkuussa 1948, morsiusyttyinä Anja Hämäläinen ja sulhaspoikana Esko Pennanen

Tuusniemen Pelimannit soittavat Honkaniemessä 1976

Lauri ja lapsenlapset Aaro ja Elli 2002

sekä kuoron historioitsijana koko sen toiminnan ajan.

Kaverin mandoliinia Lauri näppäili jo 15-vuotiaana ja huomasi oppivansa siitä jotakin. ”Kerro tyttö kulta, ken saa lemмен sulta...” taipui säveliksi helposti. Hän alkoi toivoa omaa soitinta ja sai sen. Soittelu sillä tarjosi hänelle pitkäaikaisen harrastuksen muun muassa Tuusniemen pelimannien sekä siitä erillisen kolmen miehen ryhmän, ”Taulajannujen” (= Tauno Hanntu, Lauri Happonen ja Jaakko Nevalainen) parissa. Nämä tanssivat ja viihdyttivät kuntalaisia pelimannien tahtiin lukuisissa tapahtumissa 25 vuoden ajan.

Pisin yhtäjaksoinen harrastus Laurin elämässä on kuitenkin ollut kirkkokuoro. Siihen tuli lähdetyksi, kun elämään tuli muutakin uutta. Tulevan puolison Hilkan kanssa oli ostettu kihlat, ja hänen pyynnöstään kirkkokuoroon mentiin yhdessä syksyllä 1947. Hilkan aika on jo umpeutunut, mutta Lauri jatkoi vielä basso-äänessä, ajoittain tenorissakin 77:tä toimintavuottaan, kunnes voimat alkoivat uupua ja laulaminen täytyi lopettaa.

Näin se alakoulun aikainen ”huono” laulutaito on kantanut!

Hilkka ja Lauri avioituivat kesäkuussa 1948. Perhe asui Laurin kotona Peltolassa vuoteen 1961 saakka. Noina vuosina heille syntyi kolme poikaa. Lauri viljeli tilaa ja Hilkka työskenteli Ol Uurtajan konttorissa. Uusi koti valmistui keväällä 1961 omalle Honkaniemen tilan peltopalstalle keskelle kylää, myöhemmin laaditun asemakaavan mukaisesti Kirkkopolun varteen.

Sitä ennen Laurin työkuviot olivat muuttuneet. Maataloustyönsä ohessa hän toimi Kansaneläkelaitoksen sivutoimisena piiriasiamiehenä 1.6.1954 alkaen. Kotikonttorissa oli Kelan arkistokaappi, ja asiakasvastaanottoa pidettiin kah-

tena päivänä viikossa. Tehtiin myös kotikäyntejä. Työ jatkui samalla tavoin uudessa kodissa. Autoa ei Laurilla tuolloin vielä ollut, joten kotikäynnit sivukylille taittuivat pyörällä polkien. Vuosien saatossa Kelan toiminta laajeni, sivutoiminen piiriasiamiehen toimi muuttui päätoimiseksi 1.9.1970 ja toiminta siirtyi sairausvakuutustoimiston yhteyteen. Laurista tuli nyt kokopäivätoiminen työssä kävijä eläköitymiseensä 1.3.1989 saakka.

Lauri ei voinut enää osallistua maataloustyöhön entiseen tapaan, joten karjanhoito ja peltoviljely Peltolassa lopetettiin 1960-luvun lopulla. Tonttia ja rakennuksia lukuunottamatta isä-Ananias myi tilansa rakennusmaiksi kunnalle 1970-luvun alussa. Metsät jäivät suvun hallintaan.

Metsätöistä tuli Laurille tärkeä osa hänen elämäänsä vapaa-ajalla. Niitä hän teki yhtä intensiivisesti ja ajallaan kuin muitakin vastuulleen ottamia tehtäviä. Saihan sieltä työllensä vastinettakin; polttopuut ja rakennustarpeita omasta metsästä, ja bonuksena vielä hyvän fyysisen kunnon. Laurin oma puulaani kasvoi vuosien saatossa Honkaniemen metsän reunaan, josta hänet saattoi tavoittaa milloin puunajossa, milloin pilkkomassa ja pinoamassa niitä. ”Hän on pinolla”, tavattiin perhepiirissä sanoa. Siitä tuli hänen todellinen kuntosalinsa vuosikymmeniksi.

Lauri on ollut valmis luottamustoimiin yhteisen hyvän puolesta ja pitänyt niitä kunnia-asiana. Edellä mainitun urheilulautakunnan jäsenyyden jälkeen hän on ollut Tuusniemen kunnan kantakirjaston johtokunnassa, raittiuslautakunnassa ja terveydenhoitolautakunnassa. Isä-Ananiaan jättäessä pitkäaikaisen valtuustotyöskentelyn Lauri asettui vuorolleen ehdokkaaksi kunnallisvaaleissa ja tuli valituksi kun-

nanvaltuustoon 1.1.1965 alkaneelle toimikaudelle. Luottamusta riitti 40 vuoden ajan. Sen jälkeen hän jätti tehtävän nuoremmille, eikä ollut enää ehdokkaana vuoden 2004 kunnallisvaaleissa.

Eipä neljävuotiaan ”vakuutusmiehen” harjoittelu hukkaan mennyt, sillä Lauri hoiti Kansa-yhtiön vakuutusasiain miehen tehtäviä sivutoimenaan vuosina 1948 – 70. Isä-Ananiaan jälkeen Lauri nimitettiin myös Kansa-yhtiön, myöhemmin EKA-yhtymän edustajistoon. Oli kuin kohtalon sanelemaa; isä oli Tuusniemellä perustamassa Ol Uurtajaa, ja Lauri sen viimeisessä edustajiston kokouksessa puheenjohtajana, kun Uurtajan tarina päätettiin lopettaa ja se fuusioitiin Ol Kallaan. Kullakin aikakaudella on omat rakenteensa.

Yhdistystoiminta sopi Laurin harrastuneisuuteen hyvin. Taloudenhoito niissä lankesi usein Laurin tehtäväksi. Tuusniemen sos.dem-yhdistyksen nimissä järjestettiin jos jonkinlaista viihteellistä tapahtumaa. Vaikuttavaa oli muun muassa kohtaaminen presidenttiehdokas Martti Ahtisaaren kanssa Tuusniemen urheilutalolla talvella 1994. Lauri oli houkutellut Maran pysähtymään vaalikiertueella Tuusniemelle. Taulajannujen säestäessä oli sitten laulettu yhdessä pari säkeistöä *Rakastan elämää* -kappaleesta, kunnes Maralla oli jo kiire jatkaa matkaa.

Laurilla on ollut laaja luottamus julkisen päätöksentekijän roolissa sekä myös poliittisissa ja vapaa-ajan toimintaan liittyvissä yhdistyksissä ja järjestöissä. Hänet on palkittu useilla ansiomitaleilla vuosien aikana. Yksi merkittävimmistä huomionosoituksista Laurille on ollut presidentin kutsu juhluvuoden 2017 itsenäisyyspäivän Linnan juhliin. Tämän kunnian hän sai toimittuaan pitkään Rintamaveteraaniliiton eri luottamustehtävissä. Tuolloin juhlimme Suomen 100-vuotista itsenäisyyttä, ja sotiemme veteraaneilla siellä oli erityinen sijansa.

Työn ja harrastusten lisäksi Lauri on ehtinyt huolehtia myös perheensä hyvinvoinnista. Eräänlaisen elämäntyön Lauri teki muistisairaalle Hilkka-vaimolleen hoitaen häntä kotona useita vuosia, kunnes Hilkan liikkuminen kotiloissa estyi. Noin kolme vuotta kestäneen sairaalajakson aikana Lauri kävi häntä vielä syöttämässä lähes päivittäin. Pariskunta ehti viettää yhteistä 70 -vuotishääpäiväänsä Hilkan viimeisenä elinvuotena. Pitkä ja rikas elämäntäival silläkin saralla.

Laurin elämä jatkui lähes näihin päiviin saakka aktiivisena osallistujana ja puuhastelijana. Voimat ovat nyt vähentyneet ja liikkuminen rajoittunutta, mutta hoiva- ja ruoka-avun turvin hän asuu edelleen omassa kodissaan.

Jälkipolvea Laurilla on omien poikiensa lisäksi kahdeksan lastenlasta ja kolmetoista lastenlastenlasta. Ykkösasianaan hän on aina pitänyt hyvien suhteiden säilymisen kaikkien läheistensä kesken. Niitä isä, ukki ja isoukki on vaalinut lämmöllä tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kaikkien kanssa. Kiitollisuus kumpuaa hänen sanoistaan, kun hän kertoo, miten monilukuisen joukon jälkikasvua hän on saanut elämänsä ja palvelemaan aikanaan yhteiskuntaa. Syyskuun 20. päivänä 2025 saimme viettää Laurin 100-vuotisjuhlapäivää perheen kesken. Ilahduttavaa isoukille oli saada nuori, 9 päivän ikäinen tyttövauva syliinsä tuona juhlahetkenä. ❖

Lauri Happonen muistelmat on kirjattu ylös Tuusniemellä marraskuussa 2023.

Kirjoituksen on laatinut ja päivittänyt Laurin miniä Maija Happonen.

Lauri 100 v. sylissä nuorin lapsenlapsenlapsi

Vaakunalintumme teeri

TEKSTI: Anssi Junkkari KUVA: Hannu Mustonen

Comua lindua”, kauniita lintuja sanoi Antti-poika karjalan kielellä Töyr-teatterin näytelmässä Ohtaansalmella v.1995 kolmelle puus- sa istuvalle, kruunupäiselle teerelle.

Tsoma lindu teeri onkin, päässyt tyyliteltyä Tuusniemen vaakunaan. ”Kultakentässä musta kaa- rityviö, jolla seisoo musta, punahelkainen teeri, tyvi- össä kolme kultakruunua asetettuina 2:1.”, kertoo vaakunan virallinen selitys. Tuusniemi on vanhas- taan tunnettua riistaista seutua, siitä teeri. Täyssinän rauhan rajamerkkiin Ohtaansalmen kohdalla on hakattu kolme kruunua, siitä kruunut.

Tuusniemen vaakunan on suunnitellut kuuluisa itseoppinut heraldikko Gustav von Numers (1912- 1978). Vaakuna vahvistettiin käyttöön tammikuus- sa 1959. Von Numers on suunnitellut 150 kunnan vaakunat, sekä runsaasti erilaisia tunnuksia, mm. Puolustusvoimien tunnuksen, Paasikiven ja Kekkosen vaakunat, maakuntien vaakunoita, sekä mikä tär- keintä, Keski-Suomen Pioneeripataljoonan lipun (KSPionP Keuruulla, kirjoittajan joukko-osasto v. 1969).

Tuusniemi on ainoa Suomen kunta, jonka vaaku- nassa on teeri. On toki muitakin lintuja, mm. metso on ollut suosittu. Von Numers on suunnitellut mm. Kivijärven kukon, Vesilahden kurjen, Oulunsalon kuovin ja tietysti Joutsenon joutsenen.

Vaakunalintumme teertä tavataan Suomessa joka puolella aivan pohjoisinta Lappia, ja nykyi- sin pientä osaa etelärannikkoa lukuun ottamatta. Tuusniemellä sen esiintyminen on ollut erityisen run- sasluvuista johtuen mm. kaskiviljelyn aiheuttamista koivikoista metsissämme. Teeren soidin sattuu var- haiskevääseen, avoimille paikoille, peltoaukioille, soille ja jopa jällekin. Jäljistä päätellen yksi joka- vuotinen soidinpaikka on Salmenkylän pelloilla.

Soidinmenoissa, auringonnousun aikoihin, tee- rikukko levittelee siipiään ja pyrstöään, hiippailee, hyppelehtii, pulputtaa ja suhahtelee. Komea näky, jos sattuu kohdalle. Koiraat pulisevat ja naaraat nalkuttavat. Johtuukohan se tästä, että teeri on mo- niavioinen.

Ravinnoksi teerelle kelpaa tuoret, ts. versot, silmut, lehdet, ruohot ja marjat. Talven ruokaa on

männynneulaset, lepännorkot sekä koivun silmut ja urvut. Talvipakkasella saattaakin nähdä parven tee- riä istumassa suuren koivun latvassa ruokailemassa. Runsaslumisena talvena teeri yöpyy kiepissä, lu- meen tehdyssä ”pesässä”. Metsäkanalintu teeri ei ole uhanalainen, mutta se on ns. silmälläpidettävä.

Tuusniemen vaakunan lisäksi teeri on päässyt paikannimiin ja sukunimiin. Tetri on yllättäen suosi- tumpi sukunimi, kuin Teeri. Teerenpeli on kaikille tuttu termi, viittaa soidinmenoihin. Lahtelainen panimo- ravintola keksi aikoinaan omia nimen. Kotitalomme Tuusniemellä on ”Tettilä”. Tetri on karjalan murretta, siirtokarjalaisten kieltä. Talon rakennuspaikalla oli 60-luvulla kuulemma nähty teeriä. 50-luvulla ra- kensi setäni kesämökin Sotkamoon Nuasjärven ran- nalle. Tuli aika antaa mökille nimi. Äänestysessä oli kaksi äänestäjää ja kaksi ehdotusta. Alli-tädin ehdotus oli ”Koivuranta”, ja innokkaan metsämie- hen, Urri-sedän ”Teeren paska”. ”Koivuranta” voitti.

Vanha tuusniemeläinen taika:

(Elina Junkkarin arkistosta)

Kun lähdetään teeriä metsästämään, otetaan mu- kaan kolme pientä kolmihaaraista kuusenhavua. Metsässä ne asetetaan maahan niin, että muodos- tuu kolmio, jossa oksien tyvipuolet osoittavat keskelle. Metsämies asettuu seisomaan kolmion sisälle, ottaa metsästyslakin käteensä, ja pyörittää sitä päänsä yläpuolella kolme kertaa myötä- ja kolme kertaa vastapäivään. ❖

Kirjoittaja on entinen teerenpilkkuinen pikkupoika

Töyr- teatteri

Teatterit Kom ja Ahaa kiertelevät, hankkii rahaa. Oisko meillä mennyt pieleen, kun ei koskaan tullut mieleen pyytää edes pennin hyrrää, vaikka näytelmämme jyrää Kuopiot ja Laukansalot, hienot lavat, riihiladot. Mukana on ollut monta näyttelijää verratonta, jotka jaksoi elää myötä, harjoitella, tehdä työtä. Taputukset heille riitti, joskus isoisemmat kiitti. Tässä on nyt hiukan heistä johdollani näytelleistä.

Kukas osas olla juuri niinkuin näyttelijä suuri? Kaarinalla kokemusta oli ja myös innostusta. Aina saimme avun oivan, joskin joskus kapinoivan. ”Kyllä minä olen hullu, kun oon tähän mukaan tullu.” Silti joukkoon aina lähti, Kati, näytelmämme tähti.

Eipä mitään tulis tästä maalaisväen näytelmästä, jos ei Pauli lähtis mukaan, häntä kun ei korvaa kukaan. ”joko taas verho auke!” Vieteri jo katkes, laukes. ”Kummia on akat aina, kun ei miehen sana paina.”

Kylli-tyttö, kukas muu, tummasilmä punasuu, reippahasti keikistelee, isännälle veikistelee. Mutta mistäs sanat löytää, kun ei kukaan kutsu pöytään. Hyvän näyttelijän näki HARRASTAJA-kurssin väki. Kun ei mistään miestä piisaa, kutsutahan Anna-Liisaa. Hän on oitis kunnon Heikki - juttu luistaa niinkuin leikki. Ramppikumetta ei tällä vale äijänkäppänällä. Jossain kessut sauhuu, palaa. Tuli piippu mukaan salaa.

Oli lapsi kohtalon, Elsa silloin verraton, kun oli tarvis toista jatkää joko pitkää tahi pätää. Siihen pulaan apu hältä Pajumäen ystävältä. Oli silloin elopouta. Viljapelloilta ken joutaa? Mutta Elsa tuli heti, mukavasti roolin veti.

Sitten Pauli teki tenää: ”Nyt en mukaan lähde enää, enkä ala suuta piestä, ellei saada toista miestä.” Eihän tämä akkainvuosi aina heitä kiitä suosi. Näytelty pian kertaa kuusi, kun se löytyi kyky uusi. Martti Haurangilta asti otti osaa ahkerasti, meille lauluvoiman antoi, hyvän korren kekon kantai.

Siitä saamme kiittää Eikkaa, että tehtiin monta keikkaa. Naapurien ohi ajaa Eino, niinkuin muuttaa majaa, peräkärri puolillaan, tonkka kiikkustuolilla. Siinä vasta taituri; syntyi maitolaituri lipukoista, lapukoista sekä pottulaatikoista. Ja kun tuli kiire hätä: ”Hae sitä, hae tätä!” Tyynnä Eino joutui siihen, kalusteli lavat, riihen.

Mistä sitten sana tuo joukollemme nimen suo? Teatterin tunnus tehtiin teerestä, mi koekkelehtii kotiseudun vaakunassa, siinä Savon kauneimmassa. Tyynellä, ei tuulta vastaan, teeri lentää ainoastaan. Se on meillä ohjenuora sekä selvä että suora. ❖

Joulukuussa 1975

Elina Junkkari

Kronikassa mainitaan teatterilaiset:

Kaarina Asikainen
Pauli Kurki
Kyllikki Toropainen
Anna-Liisa Happonen
Eino Happonen
Martti Räsänen

Töyr-teatteri toimi
Tuusniemellä 1970–
luvulta vuoteen 1995.

Muistatko näitä Elina Junkkarin kirjoittamia näytelmiä?

Hiidenvuoren
pihkapeikot

Lomalle lähtö

Lomalta palluu

Hinttu

Piirunpauhu

Oma maa mustikka

Comua Lindua

Lautalta silloille

Pitkä elämä Mustosenlammen rannalla

TEKSTI: Ilona Hallikainen ja Annukka Huovinen **KUVAT:** Onni ja Vieno Ryynäsen arkisto

Onni ja Vieno Ryynänen lienevät Tuusniemen pitkäikäisimpiä pariskuntia. Tänä syksynä Onni saavuttaa 106 vuoden ja Vieno 98 vuoden iän, eli heidän yhteiskänsä on 204 vuotta. Naimisissakin he ovat olleet pian 80 vuotta. Onni on vuosien varrella antanut useita haastatteluja ja kirjoittanut omakustannekirjojakin muistellen muun muassa metsätyön historiaa ja sota-aikoja. Tuusniemellä Mustosenlammen rannalla elettiin luonnonläheistä perhe-elämää.

Onni ja Vieno tapasivat Pohjois-Karjalassa Polvijärvellä, jossa molemmat ovat kasvaneet. Naimisiin mentiin pian sotien jälkeen vuonna 1947, ja Onnin ensimmäinen työpaikka metsäteknikkona vei nuoren avioparin Maaningalle, jossa perheen esikoistytär syntyi. Sieltä työ vei Riistavedelle, ja perhe kasvoi toisella tyttärellä. Kesällä 1954 he muuttivat Tuusniemelle, jossa perheen kolmas lapsi, poika, sekä kuopustytär syntyivät tuusniemeläisiksi. Onni sai työsuhte-etuna mustan kuplavalokkarin, johon mahtui oman perheen lisäksi tarvittaessa useampi serkkukin. Nuori perhe asui aluksi Turulanrannassa ja sitten Ritoniemessä, ja joulukuun 1962 valmistui omakotitalo Mustosenlammen rannalle. Kehitysvammaisen kuopuksen Tiinan muistavat tuusniemeläiset aurinkoisena, valloittavana henkilönä. Tiina kulki vanhempien mukana paikkakunnan tapahtumissa ja yhdistysten kokouksissa. Vieno teki tärkeän elämäntyön toimiessaan Tiinan omaishoitajana, niin että Tiina sai asua koko ikänsä tutussa lapsuudenkodissaan, kunnes menehtyi vuonna 2015.

Sanotaan, että menestyneen miehen takana on nainen. Perheen esikoistyttonä Polvijärvellä Vieno oli tottunut pientilan töihin ja sisarusten hoitoon. Tuusniemen kodissa hän lastenhoidon ohella valmisti ruuat ja leipoi, ompeli ja neuloi. Lastenvaatteiden

ompelun ja villasukkien ja -lapasten neulomisen lisäksi hän muun muassa neuloi kaikille lapsille norjalaiset villapaidat. Myöhemmin hän muun muassa kutoi kangaspuilla shaaleja ja merkkasi pöytäliinoja. Omien lasten lisäksi on niin lastenlapset kuin lastenlastenlapset saaneet Vienolta jouluksi villasukkapaketit vielä 2010-luvullakin. Ruuanvalmistukseen saatiin omasta kasvimaasta marjat, perunat, kasvikset ja yrtit.

Onnikin innostui eläkkeelle jäätyään nikkaroi-
maan. Kellarikerroksen pienellä verstaalla syntyi kaikille lapsille kirstut. Pikku pöytiä, kaappeja, jakkaroita, tarjottimia ja muita puuesineitä syntyi omaan tarpeeseen ja lahjaksi sukulaisille ja naapureille. Luonnossa liikkuminen oli yhteinen harrastus -tai elämäntapa- niin kauan kuin he jakoivat metsään lähteä. Oman pihan lisäksi ruokatarpeita saatiin luonnosta kalastamalla, sienestämällä ja marjastamalla. Kiinnostus luontoon on siirtynyt sukupolvelta seuraaville.

Onni tarkkaili luontoa ja elämänmenoa myös kameran linssin läpi. Hän on lahjoittanut kotiseu-

Onni, Tiina ja Vieno oman rantasaunan portailla

tuyhdistykselle ottamiaan kuvia ja dioja eri puolilta Tuusniemeä. Vaikka elämä oli toimeliasta, nuotio-
kahveilla ja rantasaunalla rentouduttiin.

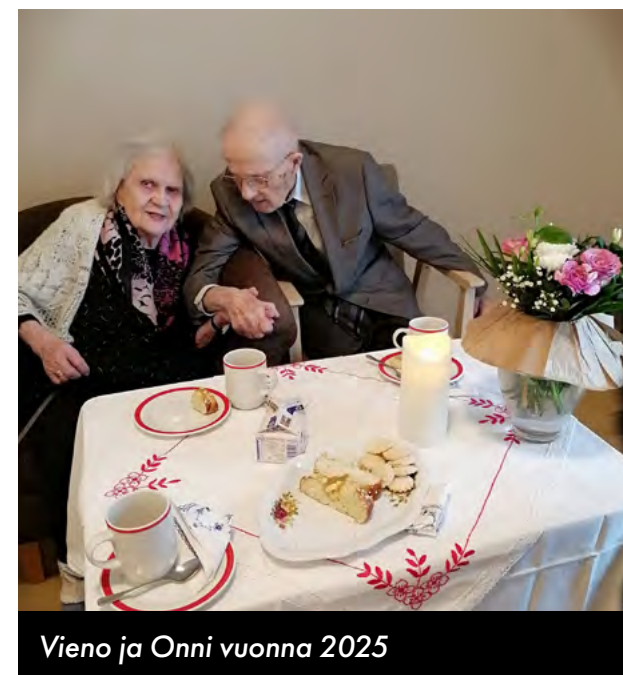
Erityisenä muistona lapset ja lastenlapset muistavat 80-90-luvulta jokavuotiset kesäjuhlat, jolloin juhlistettiin yhdessä Tiinan ja lastenlasten syntymäpäiviä. Silloin saatiin nähdä Onnistakin kepeämpää puolta, kun hän innostui pelaamaan muiden mukana kymmentä tikkua laudalla juosten marjapuskien taa piiloon etsijää. Eräänä kesänä keksittiin ottaa

ryhmäkuva laiturilla, joka ei sitten kestänytkaan jälkikasvun yhteispainoa.

Vieno ja Onni opastivat mielellään nuorempia ja heidän kanssaan on opeteltu tunnistamaan yrttejä ja eläinten jälkiä, leipomaan karjalanpiirakoita ja ruisleipää, käsittelemään kalaa ja soutamaan verkoilla, ja ihmetelty vanhojen työkalujen kokoelmaa. Mummolan keittiössä tuoksui niin arkena kuin juhlanakin hyvä ruoka ja vastapaistetut leivonnaiset. Lastenlapset muistavat mummolan herkuina esimerkiksi kalakukon lihaisamman version lihaperunakukon sekä riisistä ja sämpylätaikinasta leivotut pyöröt. Lastenlapsia heillä on 6 ja lastenlastenlapsia 7.

Viimeisiä sieniretkiä tehtiin 11 vuotta sitten tytären tuella. Viimeisenä kahtena vuotena on parin täytynyt totutella erilaiseen elämäntilanteeseen, kun Vieno on asunut hoivakodissa. Toimintakyvyn muuttuessa on molemmille tärkeänä ajanvietteenä viime vuosina ollut elämänhistorian ja aikaisempien vuosikymmenten muistelu läheisten, ystävien ja hoivatyöntekijöiden kanssa. Onni on viime aikoihin asti seurannut aktiivisesti myös nykytapahtumia uutisia kuunnellen. ❖

Kirjoittajat ovat Vienon ja Onnin tytär ja tyttärentytär

Maalla vai kaupungissa?

TEKSTI: Hanna Juutilainen **KUVAT:** Hanna Juutilaisen arkisto

Kun lapsena kävin sukulaisten tai perhetuttujen ylioppilaskokouksissa, ajattelin ja ihailin, kuinka viisailta ja aikuisilta kaikki ylioppilaat näyttivät. Oman vuoroni koittaessa en tuntenut itseäni kovinkaan viisaaksi, aikuiseksi tai valmiiksi, vaikka olihan lukio-opintoja takana neljä vuotta, suoritettuja kursseja kertynyt reilusti yli vaadittavan ja edessä olivat korkeakoulujen pääsykokeet.

Yhtä en vaihda

Olen aina asunut maaseudulla. Suuri maalaistalo ja sen piha ovat olleet oiva kasvuympäristö. Syksyn tullen muutan kaupunkiin opiskelujeni vuoksi.

Vastoin yleistä mielikuvaa maaseudulla ei ole tylsää. Huveja ei ole tarjolla yhtä paljon kuin kaupungissa, mutta harrastusmahdollisuuksia löytyy. Omalla noin kolmen tuhannen asukkaan paikkakunnallani palvelut ovat säilyneet kiitettävän hyvin, suuremmat hankinnat on tosin tehtävä kaupungista.

Mielikuvani kaupungista asuinympäristönä ei ole erityisen positiivinen. Rauhaan tottuneena ruuhka ja väenpaljous tekee minut ärtyneeksi. Pienessä yksiosassa kärsin tilan puutteesta. Jatkuva liikenteen melu häiritsee yöuntani, ja naapurin television ääni kantautuu seinien läpi. Tunteettomaan kaupunkiin pelkään eksyväni. Palvelut ovat kaupungissa lähellä, mutta oma rauha on minulle korvaamatonta.

Mikäli asuisin kaupungissa, saisin heittää unholaan rakkaan harrastukseni, ratsastuksen. Hevosien ylläpito kaupungissa olisi minulle taloudellisesti mahdotonta, kuten myös ratsastustunneilla käyminen. Ei hevosen ylläpito maaseudullakaan ilmaista ole, huomattavasti edullisempaa kuitenkin. Koen kaupungissa elämisen kalliiksi, sillä niin asuminen kuin harrastuksetkin maksavat kaupungissa asuvilla

Minulla oli suunnitelmat lähivuosille jo valmiina. Näistä suunnitelmista kirjoitin myös äidinkielen ylioppilaskokeessani. Otsikkona oli Yhtä en vaihda, ja kirjoitelma julkaistiin Tuusniemen Joulu -lehdessä vuonna 2005. Ehkäpä onkin syytä lukea se seuraavaksi.

ystävilläni enemmän kuin minulla täällä maaseudulla.

Olen huolissani maaseudun autioitumisesta. Nuoret ja työikäiset muuttavat kaupunkeihin koulu- ja työpaikkojen perässä, ja harva heistä palaa takaisin. Pienillä paikkakunnilla eläkeläisten osuus väestöstä on suuri. Jotta välttyttäisiin suurilta sosiaalisilta ja taloudellisilta ongelmilta, tulisi koko maa säilyttää asutettuna.

Ihailen maatalouden parissa työskenteleviä ihmisiä. Euroopan Unioniin liittymisen myötä maatilojen asema Suomessa on huonontunut, pienimmät tilat ovat joutuneet lopettamaan toimintansa. Maatalous toimii pitkälti tukien varassa, eikä maanviljelijä ainakaan rikastumaan pääse. Maatalouden alasajo on saatava loppumaan, ettemme joudu siirtymään tuontiruokaan.

Maaseudulla lähes kaikki tuntevat toisensa, ja naapureita sekä tuttavien autetaan tarpeen tullen. Kaupungissa taas seinänaapurin saatua tuntea vain sukunimeltä, jonka senkin on voinut lukea postiluukusta. Toisaalta pienillä kylillä juorut saavat helposti alkunsa, ja yleensä tarina muuttuu kulkiessaan ihmiseltä toiselle. Kateutta esiintyy myös, ja lojaaleja ollaan vain lähimmille ihmisille. Joskus on vain suljettava korvansa pahoilta puheilta ja ajateltava, että itse tietää totuuden parhaiten.

Luonto on tärkeä osa elämääni. Kesäisin

on rentouttavaa käydä läheisellä järvellä mato-ongella. Saaliin vien kotona odottaville kissoille. Koirien kanssa kävelen usein metsässä pieniä metsäautoteitä tai kinttopolkuja pitkin. Näitä teitä ja polkuja riittää kymmeniä kilometrejä, joten mahdollisuudet on vaikkapa pitkälle ratsastusvaellukselle. On kaupungissa toki puistoja ja viheralueita, mutta aitoa metsää ne eivät vastaa. Kirpeän pakkasyön tähtitaivas on kaunista katseltavaa. Kaupungissa sitä ei valoilta valitettavasti näe.

Huveja kaupungissa on maaseutua enemmän. On erilaisia tanssipaikkoja ja ravintoloita, elokuvia, teatteria ja musiikkitapahtumia. Kaikki eivät tosin kaipaa tällaista sykkettä ja menoa elämäänsä. Toisille riittää, kun voi saunoa ja pyörähtää hangessa kaikessa rauhassa, syödä perheen kesken tai viettää illan ystävien seurassa. Ja ainahan rientoihin halutessaan pääsee - maaseudultakin.

Agrologiopintojeni päätyttyä aion muuttaa kaupungista heti takaisin maaseudulle, kotitilalleni. Se on ollut sukuni koti jo kahdeksan sukupolven ajan ja tulee olemaan vastakin.

Hanna Juutilaisen Ylioppilaskirjoitus 2005

Kun näin jälkikäteen ajattelee, niin kyllähän minun suunnitelmani toteutuivat – tavallaan. Nuorempana ei tullut ajatelleeksi, että eteen voi tulla asioita, jotka muuttavat suunnitelmia.

Agrologiopinnat aloitettua kaupunkiasumista tuli kokeiltua niinkin ”suuressa” kaupungissa kuin lisalmi. Olihan se kaupungiksi rauhallinen, mutten viihtynyt siellä. Kerrostalossa äänet kuuluivat selvästi, ja naapurin papan arkirutiinit tulivat varsin tutuiksi. Aikansa vei tottua myös viereisen tasoristeyksen varoitusääniin, kun junan lähestyessä puomit laskeutuivat. Tai no, tottuiko niihin oikeastaan missään vaiheessa, tiedä tuota. Liikenteen ääniä kuului paljon enemmän, mihin olin tottunut. Kaikki viikonloput ja lomavietinkin kotona Tuusniemellä.

Elämänmuutokset tapahtuvat toisinaan itseltä riippumattomista syistä, ja näin kävi minullekin. Opintojen toisena vuotena tuli muutto takaisin Tuusniemelle. Vaihdoin päiväopinnot monimuoto-opinnoiksi. Haasteeksi muodostuivat kuitenkin kurssivalinnat ja -tarjonnat, jotka eivät kohdanneet jo suoritettujen opintojen kanssa.

Aikani näiden haasteiden sekä opiskelumotivaation puutteen kanssa kipuiltuani päätin ottaa opintovapaata vuoden verran. Sain osa-aika- ja keikkatöitä kaupasta, siivousfirmasta sekä lastenhoitoalalta. Opintovapaan lähestyessä loppuaan työllistyin Tuusniemen kunnan maaseututoimistoon ja siitä vapaa-aikatoimeen, ja päätin irtisanoutua opinnoistani.

Tämän vuoden alussa tuli täyteen 16 vuotta työskentelyä Tuusniemen kunnalla, pääosin vapaa-aikatoimessa nuorisotyötä tehden. Ammattiopinnot suoritettiin työn ohella oppisopimuksella. Enkä ole katunut, että alaa vaihdoin. Pidän työstäni paljon, ja on ilo saada tehdä sitä pienessä maalaispitäjässä. Työympäristöt ja ihmiset ovat tuttuja, bonuksena lisäksi lyhyt työmatka.

Kun luin vuoden 2005 kirjoitelmaani näin 20 vuoden jälkeen, mietin, kuinka pitkälti elämänarvoni ovat säilyneetkin samanlaisina. Arvostan kotimaista ruoantuotantoa ja maaseudun autioituminen huolestuttaa minua entistä enemmän. Luonto on minulle edelleen tärkeä, vaikkakin viime vuosina olekaan enää paljoa ratsastanut tai pitkiä kävelyretkiä tehnyt. Pienten kylien tyypilliselle juoruille ei jaksa enää antaa painoarvoa, ja juoruillaanhan sitä kaupungeissakin kuulemma. Hyvähan se on, että tieto kulkee, eikö niin?

Onhan täällä maalla elämisessä haasteitaakin.

Syrjemmässä asuvana oma auto on lähes välttämätön työssäkäynnin ja asioinnin kannalta. Öisen lumi-myyräkän jälkeen voivat sivutiet olla lunta tulvillaan ja pakkasella vanhassa talossa vesiputket voivat karahtaa jäähän. Hätätilanteessa avun saanti voi

Ystävät ovat rakkaita. Kuvassa Hanna (oik.) ystävänsä Kirsin kanssa.

kestää, palveluita paikkakunnalla supistetaan ja onniskakin pysähtyy kylän pysäkillä yhä harvemmin.

Mutta sen hinnan olen valmis maksamaan. "Oma rauha on korvaamatonta", kirjoitin tuolloin, ja allekirjoitan lauseen tänäkin päivänä. Etenkin, kun työssä on paljon sosiaalisia kontakteja, kaipaa vastapainoksi hiljaisuutta ja omaa aikaa. Perhe ja ystävät ovat tulleet entistäkin tärkeämmäksi osaksi elämää. Välillä on kiva käydä tuulettumassa vaikkapa mieleisen bändin keikalla, kun kyllä sinne kaupunkiin täältä maalta halutessaan pääsee – vieläkin.

Ja onhan täällä paljon hyvää tuon rauhan, luonnon ja hiljaisuuden lisäksi! Liikennervuuhka tarkoittaa täällä sitä, että risteykseen osuu kolme autoa samaan aikaan. Jos autosi hyytyy tien varteen, ohikulkijat kysyvät, onko apua jo tulossa vai autetaanko. Kun kerran huomasin vahingossa vieneeni laatikollisen piirakoita kaupasta maksamatta, hoitui asian selvittäminen yhdellä puhelinsoitolla naurun saattelemana.

Täältä on löytynyt kaikki, mitä elämäni kaipaakaan: rakkaus, perhe, koti ja ystävät. Kotona on hyvä olla, ja toisin kuin Chisun kappaleessa, minä voin sanoa: **mun koti on täällä.** Ja sitä en vaihda. ❖

Hyvästit ja kiitos Tuusniemen sairaalalle ja henkilökunnalle

Surullista mutta totta!

1.10.2025 lakkautettiin Tuusniemen sairaala Pohjois-Savon hyvinvointialueen päätöksellä. Viimeiset hoivatyöntekijät kävelevät ulos sairaalasta ja jäljellä jää vain lappu "Tyhjä tila".

Kuva: Anu Räsänen

Laulua omaksi ja muiden iloksi

TEKSTI ja KUVA: Heikki Vuorela

Karaokemimmit laulavat muutaman kerran vuodessa päivätoiminnan asiakkaille ja palvelukeskuksen asukkaille. Joku vaipuu muistoihin, moni nyökyttelee tahtia. Jotkut tanssivat toistensa tai ohjaajan kanssa.

"Mukava tilaisuus", Maini Kolari kiittelee sekä laulajia että sitä, että kerran viikossa taksi noutaa päivätoimintaan kunnan syrjältä. Palvelukeskuksen nuorista Alpo on tanssillattialla koko ajan. Hymy levenee, kun Marja-Leena Koistinen lupaa, että ensi kerraksi saa toivoa rokimpain.

Laulajien puhelimiin kilahdaa pyyntö esiintyä Tuusniemen joulunavajaisissa. Se hoidetaan jo senkin takia, että kunta on mahdollistanut karaoketaustojen käytön.

Karaokemimmit sai alkunsa kansalaisopistosta. "Kun kurssi keväällä 2024 loppui, mietittiin, mitä nyt tehdään." Ryhmälle oli tilaus, kun aiempi Sekameteli-Siskot lopetti. Tänä syksynä ryhmässä laulavat Marja-Leena Koistinen, Sinikka Sipola ja Tiina Voutilainen. Alun kokoonpanosta Marianna Koivunen muutti pois Tuusniemeltä.

Tuusniemi laulaa naapurikunnat Juojärveen

Kansalaisopisto järjesti Tuusniemellä syksyllä yhdeksän musiikkikurssia, joista seitsemän ryhmälle. Enemmän kuin naapurikunnissa! "Tuusniemellä on vireää lauluharrastusta, joka tavoittaa erityisesti yli 50-vuotiaat", opiston musiikinopettaja Annika Kuosmanen kertoo.

Erikoisuus ovat palvelukeskuksen asukkaiden lauluryhmät. "Laulu toimii hoivamusiikkina ja musiikin kautta tuon iloa osallistujille", niiden vetäjä Markku Holopainen sanoo. Musiikin hyvinvointivaikutukset ovat Kuosmanen mukaan suurimmillaan, kun kuulijat itse osallistuvat ja laulut ovat heille merkityksellisiä ja tuttuja. "Musiikin avulla voi saada kontaktin silloinkin, kun vaikkapa muistisairaus on vienyt sanat." "Laulaessa unohtaa arjen huolet, ja kursseilla tutustuu uusiin ihmisiin", Kuosmanen jatkaa. Hän kannustaa mukaan koulun laulunumeroon

Karaokemimmit Marja-Leena Koistinen, Tiina Voutilainen ja Sinikka Sipola laulavat, Alpo ja Marika tanssivat.

tuijottamatta. "Meillä ei ole laulukokeita, vaan laulun riemua." "Ilahduttavaa ovat aktiiviset ja esiintyvät ryhmät, jotka jakavat laulun iloa muillekin."

Laulajalla valinnanvaraa...

Muita kansalaisopiston ryhmiä ovat Minka Kaurtolan vetämä Tuus-Singers ja karaokeryhmä, Haurangin bändi ja Tenho Holopaisen lloset svengaaajat. Karaokea harjoitellaan vain keskenään, muilla voi olla esiintymisiäkin. Julkisesti karaokea lauletaan Kellaripupissa perjantaisin ja kesäisin myös Hojo Hojossa. Yksilöopetusta antavat Kaurtola laulussa ja pianossa ja Reijo Puustinen bändisoittimissa.

Lisäksi on ainakin kirkkokuoro, naiskuoro Tuustytöt, eläkeläisten lauluryhmä, veteraanilauluryhmä ja Tuusniemen harrastajamuusikot. Ja vielä Duo Feelings, joka täyttää Raimo Hirvosen yhden miehen orkesterin hiljenemisen jättämää aukkoa.

...ja urakoidakin voi

Innokkaimmat osallistuvat moneen ryhmään. Marja-Leena Koistinen laulaa Karaokemimmiin lisäksi Tuus-Singerseissä sekä karaokea Tuusniemellä ja Heinävedellä.

Anja Mustonen ei laula mimmeissä, mutta on mukana kolmessa laulukuoressa sekä karaokesa. "Eläkeläisenä haluan täyttää viikkoni mielekäällä tekemisellä ja laulaminen on juuri sitä, mistä saa voimaa." Palkitsevimpana Mustonen pitää moniäänistä kuorolaulua. "Siinä yhteislaulu soi ja hoitaa mieltä, jopa sielua." Esiintymiset ovat hänetä juhlaa. ❖

Mökin pojasta rautakauppiaksi

TEKSTI JA KUVAT: Eevariitta Jäntti

Moni Tuusniemellä koulua käynyt on varmaan kuullut Eva ja Esa Pärnäsien stipendeistä, ehkä itsekin on sellaisen koulun kevätjuhlassa saanut. Mutta harva tietää, keitä nämä henkilöt olivat. Eva Pärnäsien oli 1800-luvun jälkipuoliskolla Konttimäessä asunut köyhä naishenkilö, ja Esa hänen lahjakas ja yritteliäs poikansa, jonka elämäntyö ilahduttaa yhä Tuusniemen koululaisia.

Tammikuussa v. 1883 syntyi konttimäkeläiselle Eva Pärnäselle pieni poika, joka sai kasteessa nimen Esa. Esa varttui äitinsä Evan hoivissa. Tuohon aikaan elämä maaseudulla oli melko vaatimatonta ja puutteellistakin. Eva-äiti ymmärsi, että koulutus olisi lapselle ainoa mahdollisuus päästä elämässä eteenpäin ja menestyä, ja hän kasvatti poikaansa ahkeraksi, kunnolliseksi, yritteliäiseksi ja sinnikkääksi.

1800-luvun viimeisellä vuosikymmenellä Tuusniemellä oli kansakouluja ainoastaan kirkonkylässä (koulu oli perustettu v. 1875), Kosulassa (per. 1892) ja Tuusjärvellä (1893). Niinpä Esa ilmoitettiin kotiaan lähinnä olleeseen kirkonkylän kansakouluun. Koulumatka oli pitkä, eikä koulukyytejä ollut. Mutta sinnikkäästi Esa kävi koulua ja menestyi hyvin, ahkeruutensa ja lahjakkuutensa ansiosta. Saatuaan kansakoulun päättötodistuksen Esa pääsi juoksupojaksi kuopiolaiseen rautakauppaan, ja eteni työssään niin, että pystyi perustamaan oman rautakaupan Lappeenrantaan.

”Ensimmäiset Eva Pärnäsien rahaston stipendit jaettiin keväällä 1934”

Esan äiti kuoli v. 1899, pojan ollessa 16-vuotias, ja hänet haudattiin Tuusniemen kirkkomaahan. Vaurastuttuaan rautakauppiaina Esa perusti v. 1928 kirkonkylän kansakoululle äitinsä nimeä kantavan Eva Pärnäsien lahjarahaston ja lahjoitti siihen alkupääomaksi 5.000 markkaa.

Rahaston tuotosta sai jakaa stipendejä koulun

Esa Pärnäsien muotokuvamaalaus.
Tekijä tuntematon

lahjakkaille oppilaille. Rahaston säännöissä toivottiin, että stipendien saajat kävisivät kesäisin hoitamassa Eva Pärnäsien hautaa, ainoa poika kun asui Lappeenrannassa saakka eikä voinut sieltä saakka käydä haudalla kovinkaan usein. Ensimmäiset Eva Pärnäsien rahaston stipendit jaettiin keväällä 1934 kansakoulunsa päättäneille oppilaille Elsa

Räsäselle, Hilka Nissiselle ja Yrjö Holopaiselle, ja sen jälkeen vuosittain koulunsa päättävälle, lahjakkaille ja vähävaraisille oppilaille.

Vuonna 1945 Esa Pärnäsien teki lahjarahastoon 25.000 markan suuruisen lisälahjoituksen, ja v. 1951 toisen samansuuruisen lahjoituksen. Lisäksi v. 1952 hän lahjoitti rahaston pääomaan 300 kpl PYP:n (Pohjoismaainen Yhdyspankki) osakkeita, joiden nimellisarvo oli 30.000 markkaa.

Monenkin lapsen kohdalla elämä oli siihen aikaan hyvin puutteellista, mutta ahkeruudella ja kunnollisuudella on aina mahdollisuus voittaa vaikeudet.

Vuonna 1958 Esa Pärnäsien kävi Tuusniemellä ja halusi neuvotella koulun johtokunnan kanssa. Kokouksessa hän kertoi lopettaneensa rautakaupatoimintansa Lappeenrannassa, ja oli päättänyt lahjoittaa merkittävän lisäsumman, 500.000 markkaa, koulun lahjarahastoon. Samalla rahaston sääntöjä muutettiin ja sen nimeksi tuli Eva ja Esa Pärnäsien rahasto.

Kokouksen jälkeen pidetyssä kahvitilaisuudessa johtokunnan nimismies Martti Ruuskanen tiedusteli lahjoittajalta syytä anteliaisuuteen. Esa vastasi tähän tapaan: ”Minä olin hyvin pienikokoinen ikäisekseni, ja olin hyvin peloissani tullessani kouluun aivan outojen ihmisten joukkoon, sillä eipä niistä konttimäkeläisistä kovin moni kirkolle kouluun tullut. Täällä oli opettajana Pasanen, ja hän oli hyvä opettaja ja otti minut, syrjäkylän pienen pojan suojelukseensa, ja minun oli hyvä olla koulussa. Monenkin lapsen kohdalla elämä oli siihen aikaan hyvin puutteellista, mutta ahkeruudella ja kunnollisuudella on aina mahdollisuus voittaa vaikeudet. Niin minäkin lähdin kansakoulun päättötodistus taskussani ja sain Kuopiosta rautakaupan juoksupojan paikan, ja sit-

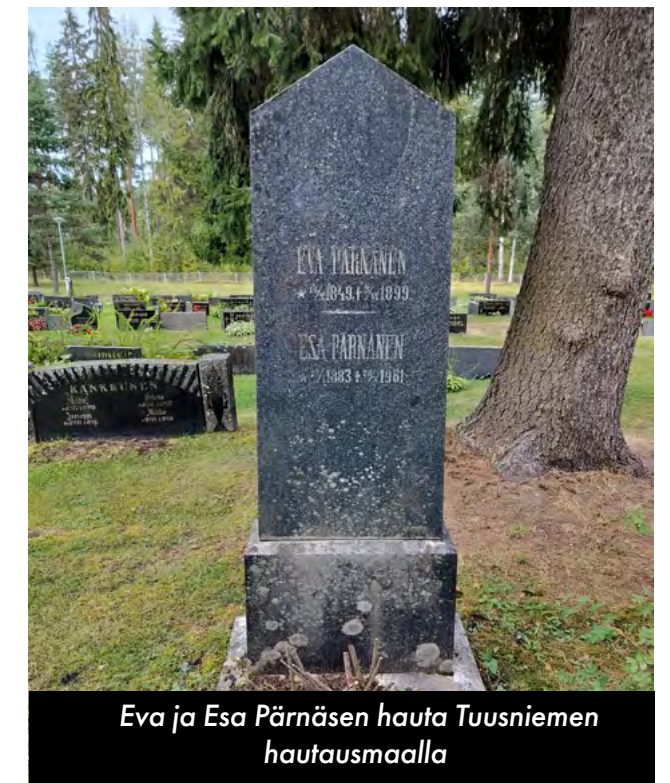
ten olin jo myyjänäkin. Varsinaisen elämäntyöni tein Lappeenrannassa, jossa omistin suurehkon rautakaupan, josta olen nyt luopunut ja niitä varoja haluan antaa tämän koulun lahjakkaille ja yritteliäille oppilaille.”

Johtokunta pyysi Pärnäseltä valokuvaa, josta olisi voitu suurentaa hänen kuvansa koulun kokoelmiin. Pärnäsien sanoi lähettävänsä maalatun muotokuvansa koululle. Sellainen tulikin, valmiiksi kehystettynä, ja se ripustettiin seinälle samaan luokkahuoneeseen, jossa siihen aikaan olivat kaikkien Suomen presidenttien kuvat. Kun Pärnäsien sukulaisia ja naapureita kävi koululla, he ihastelivat muotokuvaa, ja muuankin kävijöistä laushti: ”Siinäpä se Esa on Mannerheimin rinnalla, eikä ihme, sillä kyllä Esan pää oli terävä kuin partaveitsi!”

Pärnäsien kartutti rahaston pääomaa vielä v. 1959 lahjoittamalla 2500 kpl PYP:n osakkeita, nimellisarvoltaan 250.000 mk, ja seuraavana vuonna vielä 250.000 markan rahalahjoituksella.

Nykyään Eva ja Esa Pärnäsien rahaston vuotuinen osinkotuotto on n. 2500-2900 euroa, josta jaetaan vuosittain Tuusniemen yhtenäiskoulun oppilaille stipendejä, mm. vuoden 2025 kevätjuhlassa yhteensä 1200 euron arvosta.

Esa Pärnäsien hukkui uintimatallaan Saimaalla 28. päivänä toukokuuta 1961, ja hänet haudattiin äitinsä viereen Tuusniemen kirkkomaahan. ❖

Eva ja Esa Pärnäsien hauta Tuusniemen hautausmaalla

Takana Lauri Mustonen, Arto Palomäki, Rauno Miettinen, Eero Poutiainen
Edessä Atro Tenhunen, Antti Leppänen, Sanna Leppänen, Susanna Miettinen, Veera Koskela,
Jouko Leinonen, Tomi Miettinen ja Eversti-koira

Muutosten aikaa — Tuusniemen Hirvimiehet ry 70 vuotta

TEKSTI: Aatto Miettinen **KUVAT:** Tuusniemen Hirvimiehet ry

Arvoisa lukija, olen pyrkinyt tekemään pienen raapaisun Tuusniemen Hirvimiehet ry metsästysyhdistyksen historiaan ja toimintaan niin, että samalla piirtyisi jonkinlainen kuva siitä, millainen kehityksen kaari seuratoiminnassa on kyseisenä ajanjaksona ollut. Varmasti jää sanomatta asioita, jotka kuuluisi olla tässä mukana, mutta olkaa armollisia jutun laatijalle.

Hirvikanta oli pikkuhiljaa 50-luvulla elpymässä. Monin paikoin oli herännyt kiinnostus suurriistametsästystä kohtaan. Tuolloin järjestäytyneitä

metsästysyhdistyksiä maakunnassamme oli vähän. Pienriistaa itse kukin metsästeli tahollaan yksin tai kaveriporukassa. Tuusniemen Hirvimiehiä perustamassa olleet henkilöt olivat hakeneet ja saaneet miesten nimellä jo vuosille 1954 ja 1955 hirven pyyntilupia. Saalistakin oli tullut. Nuo olivat lähtökohdat silloin, kun Tuusniemen Hirvimiehet -metsästysyhdistys perustettiin.

Perustava kokous oli kutsuttu koolle Mikko Miettisen taloon 19.11.1955. Riistapäällikkö Olavi Raetpalo oli paikalla kertomassa metsästysyhdistys-

toiminnasta. Kokouksessa päätettiin perustaa Tuusniemen Hirvimiehet -metsästysyhdistys. Hyväksytyt säännöt määrittivät seuran toiminnasta mm. seuraavaa: " tarkoituksena on yhdistyksen mailla harjoittaa metsästystä ja ylläpitää järkipäistä riistanhoitoa,...kaadettava hyötyriistaa ainoastaan mikäli kanta sen sallii, järjestettävä kovina talvina riistalle ruokintaa..." Siis tänä päivänäkin pätevät samat asiat.

Perustamisasiakirjan allekirjoittivat Armas Miettinen, Vilho Välke, Jaakko Miettinen, Viljo Miettinen, Esko Hyvärinen, Matti Happonen, Mikko Miettinen ja Mauno Happonen. Ensimmäisenä puheenjohtajana toimi Armas Miettinen ja sihteerinä Jaakko Miettinen.

Alkuun lupia hirville oli vähän ja muutamana vuotena ei saatu saalista. Pyyntiluvassa saat- toi olla määräys, mitä sukupuolta saaliin tuli olla. Pyyntiluvat maksettiin tuolloin ennakoon.

Seuramme arkistosta löytyy ensimmäisen kerran v. 1965 toimintakertomuksesta tieto, jonka mukaan käytiin kyseisenä vuotena "riistanhoitoyhdistyksen pakollisessa hirvikokeessa". Silloin ammuttiin "seisovia ja juoksevia". Vuodesta 1964 alkaen on uuden metsästyskortin hankkija joutunut suorittamaan metsästäjäkutsun.

Tultaessa 70-luvun loppupuolelle alkoi hirvikannan voimakas kasvu, lupamäärät tuplaantuivat ja 80-luvulla jopa triplaantuivat. Jahtitapahtumat lisääntyivät samassa suhteessa. Lupamäärien kasvu toi tarpeen tehokkaampaan yhteyksien pitämiseen ja passiketjujen siirtelyyn. Seuramme hankki -79 kolme rätisevää ja suhisevaa LA-puhelinta. Vuosien vieressä kehitys kulki eteenpäin, ja LA-kapulat vaihtuivat VHF-puhelimiin. Tänä päivänä useam-

Tuusniemen
Hirvimiehet ry

malla on nykymittapuun mukainen VHF-puhelin älypuhelimien rinnalla. On tultu hurjilla harppauksilla tähän päivään siitä, kun onnistunut kaato ilmoitettiin merkkilaukauksin, ja viestiä vietiin jalkaparikassa. Nykyisin tilanteet välittyvät ajantasaisesti hetkessä.

Murre mainitaan seuramme ensimmäisenä koirana, joka myös tuotti jahtimiehille mielihyvää ansiokkaalla toiminnalla. Murrehan oli jo vuoden -55 jahdissa mukana, ja oli seuran omistama koira. Ehkä juuri myönteiset kokemukset koirametsästyksestä ovat saaneet aikaan sen, että seuran jäsenillä on ollut innokkuutta kasvattaa toimivia koiria. Valtaosa jahdeistamme on toteutunut koiria käyttäen. Tutkat ja "kepsit" ovat tulleet myöhemmin mukaan koiran paikan määrittämiseen. Ja riistakamerat nykyisin antavat ajantasaista tietoa riistakannoista.

Hirvikannan voimakkaan vaihtelun vuoksi metsästäjille on siirretty vastuuta kannan vakaana pitämisestä. On annettu ohjeellinen talvikannan taso, missä tulisi pysyä. Jos kanta kestää voimakkaampaa verotusta, toteutetaan se. Kannan ollessa niukka ja vääristynyt, tulee jahtia rajoittaa.

Saaliin jatkokäsittely tapahtui alkuun jäsenten omistamissa vajoissa. Se oli hankalaa. Oli tullut tarve saada seuralle oma kokoontumispaikka ja lahtivaja. Haettiin eri vaihtoehtoja ja loppujen lopuksi maanomistajien suosiollisella suostumuksella rakennettiin 1999 Multasärkille talkoilla kotarakennus ja muutamaa vuotta myöhemmin lahtivaja.

Vuosikokouksessa käydään sääntöjen mukaiset asiat läpi. Kesäkokouksessa voidaan käsitellä esiin tulleita asioita. Kuitenkin se on enemmän yhteisen illanvieton, rantakalan ja mukavan jutustelun merkeissä vietettyä laatu-aikaa. Vielä -90 luvulla järjes-

Kota rakennettiin 1999

tettiin Talvipäivä riistalle-tapahtuma. Vietiin maastoon nuolukiviä ja heinää. Kaadettiin haapoja ja pajuja riistalle ravinoksi. Hirvimiehillä oli tuolloin tapana kokoontua tapahtumapäivän päätteeksi nuotiotulille nauttimaan nokipannukahvista ja usein myös hirvipaistista. Se oli silloin ikään kuin jahtikauden päätös hirvenmetsästykselle, vaikka turkisriistan metsästykskausi oli parhaimmillaan. Kettu ja näätä olivat haluttuja, ja niitä jahdattiin pikkuporukoissa läpi talven.

Nuolukivien pitäminen riistalle, riistapelot sekä sorsien ja kyyhkyjen ruokinta ovat ehkä näkyvimpiä ja parhaiten tulosta tuottavia toimenpiteitä tämän päivän riistanhoidossa. Ja niitä seuramme alueella toteutetaan.

Tavolla Veijo Miettinen, Simo P. Miettinen, Esko Miettinen, Viljo Nissinen ja Seppo Miettinen 2000-luvun alussa.

Yhteislupamenettely on tullut hirven ja isojen petojen jahtia helpottamaan. Vuodesta -77 seuramme on ollut mukana hirven osalta yhteisluvassa. Yhteislupa mahdollistaa mm. haavakon noutamisen samaan yhteislupaan kuuluvan toisen seuran alueelta. Olemme olleet myös karhun ja ilveksen yhteisluvassa mukana. Viimevuosina kannanhoitollinen suurpetojen metsästys on estynyt kiusalla tehtyjen valitusten vuoksi.

Riistanhoitoyhdistystoiminta on kuulunut yhteistyökuvioihin mukaan. On osallistuttu talkoisiin, "merkkiammuntojen" valvontaan ja takavuotina toimimme myös toimitsijana RHY:n järjestämissä ampumakilpailuissa. Kenneltoiminta on tullut mukaan metsästyksen käytettävien koirien koulutuksen kautta. On osallistuttu haukkukokeiden järjes-

tämiseen, luovutettu koemaastoja haukkukokeisiin, seuran jäsenet ovat toimineet haukkukokeiden tuomaritehtävissä ja maasto-oppaina. Seuran jäsenet ovat osallistuneet koirillaan näyttelyihin ja kokeisiin. Kennelliiton jäsenyys on ollut itsestään selvyys seuramme toiminnassa. Seuramme on Suomen Metsästäjäliiton jäsen.

Toimintamme kannalta ehdottomasti tärkein yhteistyökumppanimme ovat ne lukuisat maanomistajat, jotka ovat luovuttaneet suosiollisesti maitaan seurallamme metsästykskäyttöön.

Tästä kiitoksena syksyisin järjestämme peijaiset. Siellä tarjoamme hirvipaistia ja mahdollisuuden viettää hetki yhteistä aikaa kanssamme.

Tuusniemen Hirvimiehet ry täytti 70 vuotta 19.11.2025. Nämä vuodet ovat olleet muutosten aikaa. On jäänyt turhaa byrokratiaa pois. Ja monet käytännön asiat nykyisin sujuu juohevammin. Vastuutakin on säilytetty entistä enemmän metsästäjän harteille. Jäsenmäärä 2024 oli 19 henkilöä joista naisia kolme. Metsästysalue hirvella oli 4635 ha. Myös naiset ovat viime vuosina uskaltaneet tarttua aseeseen ja lähteä jahtiin mukaan. Nykyisin puheenjohtajan nuijaa heiluttelee Rauno Miettinen ja sihteerin työteliästä pestiä hoitaa Lauri Mustonen.

On yksi metsästyseuratoiminnan osa-alue, joka ei välity arvoisalle lukijalle näin tekstinä. Ja se lienee vähiten muuttunut näiden vuosikymmenten saatossa: ne hetket ja tunnelmat, mitkä syntyvät, ja joita koemme siellä kodan hämyisen nuotion loisteessa, puheen sorinassa, nokipannukahvin ja paistuvan makkaran tuoksussa, yhteisestä tekemisestä yhteisten asiain ympärillä. Tai passissa hiljaisina hetkinä, kun pyy tai pikkulintu räpiköi lähikuusen oksalla, tai kun koiran haukku hiljalleen lähestyy omaa passia kohden. Nuo ovat niitä asioita jotka jokaisen tulee kokea omakohtaisesti.

Kuten huomaamme, metsästyseuratoiminta voi olla moni-ilmeistä ja antoisaa.

Olkoon tämän jutun motto: Jotta ymmärtäisit nykyisyyden, tulee tuntee menneisyys! ❖

Tiedot tähän juttuun on haettu seuramme arkistosta. Erityismaininnan ansaitsee seuramme ensimmäinen sihteeri, Jaakko Miettinen, joka on kirjannut tapahtumat tarkasti muistikirjaan. Jotain muistitietoonkin perustuvaa on tullut tähän juttuun mukaan.

Tuusniemen yhteishautaan haudattujen muistomerkki

TEKSTI: Eevariitta Jäntti KUVAT: Eevariitta Jäntin arkisto

Kato- ja nälkävuosien aikana 1860-luvun lopulla joka kymmenes tuusniemäläinen kuoli, ja iso osa pitäjäläisistä oli köyhää väkeä; niin köyhää, ettei heillä ollut varaa omaan hautapaikkaan, saati hautajaisiin muistotilaisuuksiin ja pitoruokineen. Heidän maallinen vaelluksensa päättyi koruttomasti, halvimpaan mahdolliseen hautapaikkaan, yhteishautaan, kuitenkin kirkkomaan "siunattuun multa". Tuusniemen yhteishautaan on haudattu toista sataa vainajaa 1800-luvun lopulta aina sotiin saakka.

Tuusniemen hautausmaan perällä, lähellä Patahmotien porttia on korkea graniittinen kivipaasi, jossa kultakirjaimin teksti "Yhteishautaan vv. 1882-1938 siunattujen muistoksi". Tuo muistokivi pystytettiin keväällä 2000 kotiseutuyhdistyksen aloitteesta, yhteistyössä seurakunnan, kunnan ja Lions Clubin kanssa. Hankkeen puuhamiehenä oli alusta alkaen silloinen kotiseutuyhdistyksen aktiivi Mauno Itkonen, ja kivi tilattiinkin Maunun synnyinpitäjästä Varpaisjärven Graniitti Oy:ltä.

Muistokivi paljastettiin helatorstain aattona 31.5.2000. Tilaisuus alkoi kirkkoherra Pertti Lampun ja piispa Wille Riekkisen toimittamalla hartaudella Tuusniemen kirkossa, minkä jälkeen juhlaväki siirtyi hautausmaan toiselle laidalle, jonne sata vuotta aiemmin oli haudattu pitäjän vähäosaisimmat vainajat. Kerrottiin, että heidät oli haudattu vieretysten; edellisen hautaa peitettäessä viereen syntyi kuoppa seuraavaa vainajaa varten. Lauri Happonen muisteli kuljettaneensa vainajia Pakkasalossa sijainneelta vanhainkodilta yhteishautaan: "Hevosreellä vainajaa siirrettiin, istuin kahareisin arkun päällä. Meijerintietä ylös kirkolle, siitä nykyisen Patahmotien kautta yhteishaudalle. Arkku peitettiin lähes kokonaan, vain pikkuinen nurkka jätettiin näkyville, ja pappi kävi sitten myöhemmin omine aikoineen vai-

Eevariitta Jäntti ja Raimo Pääkkönen airuina muistokiven paljastustilaisuudessa 31.5.2000

najan siunaamassa."

Muistokiven paljastamisen ja seppleenlaskun jälkeen siirryttiin seurakuntakodille, minne oli järjestetty muistotilaisuus "hautajaisruokailuineen" yhteishautaan haudattujen vainajien muistoksi – aiemmin kun heille ei ollut varsinaista hautajaisjuhlaa pidetty. Tarjolla oli "potattihuttua ja ot-rayynipuuroo ruisleivän, rieskan ja suolasiiian kera", eli varsin vaatimatonta oli hautajaisruoka, kuten tilaisuuden luonteeseen sopikin.

Juhlaväkeä oli koolla runsaasti, joukossa heitäkin, joiden lähiomaisia oli aikoinaan yhteishautaan haudattu. Erityisesti heille tilaisuus oli tunteikas ja koskettava, ja muutamat heistä käyttivätkin juhlassa puheenvuoron. Eräs iäkäs naishenkilö, Elsa, kertoi liikuttuneena veljensä hukkuneen

nuorena Kaavinjärveen. Vainaja oli tuotu yhteishautaan ja haudattu ilman juhlallisuuksia; nyt sisar tunsii kiitollisuutta ja iloa siitä, että oli vuosikymmeniä myöhemmin päässyt veljensä hautajaisiin, muistokivi oli pystytetty ja muistotilaisuutta vietettiin. Toinen ikäihminen lida kertoi lapsuudenperheensä asuneen pienessä vuokramökissä Tuusniemen perukoilla. Isä oli suutari, äiti hoiti pientä karjaa. Äiti oli sairastunut syksyllä tautiin, johon ei silloin ollut saatavilla hoitoa, ja kuoli talvipakkasten aikaan tammikuussa 29-vuotiaana. 4- ja 9-vuotiaat tyttäret jäivät äidistään orvoiksi, isän huollettaviksi. Köyhissä oloissa ei hautajaisia pidetty. Setä nikkaroi äidille arkun, jota isä lähti viemään hevospelillä kirkolle. Tytöt eivät päässeet mukaan äitiä saattamaan, vaan jäivät tuvan penkille ikkunan ääreen katselemaan, kuinka isä hevosreineen kaartoi talvitietä pitkin metsänreunan taakse. "Äiti haudattiin kirkolle, varattomille tarkoitettuun yhteishautaan. En voinut koskaan viedä äidin haudalle kukkia, koska en tiennyt, missä se on. Oli lapsen kaipaus ja äidinikävä, eikä siihen totu, vaikka äidin kuolemasta on jo yli 70 vuotta." ❖

Uurtajasta uran alku

TEKSTI: Eila Tirkkonen KUVAT: Eila Tirkkosen arkisto, Tuija Junkkari

Eila 1950-luvulla

Keskikoulu oli käyty. Kesäloma vietetty. Mitä nyt eteen? Opettajaseminaari kaukaisena haaveena! Osuusliike Uurtaja ilmoitti harjoittelijan paikkaa, siis sinne yrittämään. Tulin valituksi. Lähimmät työkaverini kirjanpitäjä Hilka Happonen, toimistoapulainen Sinikka Vartiainen sekä toisessa huoneessa tarkastaja Pitkänen sekä johtaja Onni Saastamoinen. Sinikka ja Hilka neuvojina ja ohjaajina, työkaluina kynä ja kumi, käsin veivattava laskukone, kirjoituskone ja seinällä puhelinvaihte.

Siinä oli kaksi ulkolinjaa, yhteydet johtajalle,

tarkastajalle, varastolle, leipomoon, myymälään ja kahvilaan. Siinäpä opettelemista! Onneksi seinällä oli muistilappu, jossa oli myös 17 sivumyymälän puhelinnumerot. Niitähän oli Paakkilassa, Varislahdessa, Ohtaanniemellä, Loukeisella, Laukkaahossa, Melalahdessa, Kotasalmessa, Summassa, Koivulahdessa, Soitussa, Ruskilassa, Kosulassa, Varistaipaleessa, Retusessa, Sivakkavaarassa, Niinivaarassa ja Maarianvaarassa. Suuri liike!

Ulkolinjoja oli kaksi ja pitäjän vaihteessa täräkät tädit, joita pelkäsin. Kerran puhelinten korjaaja, "vi-

kamies" Sannikka istui pallillani keskuksen äärellä. Johtaja tilasi puhelun Lääninhallitukseen. Sannikka teki tilauksen eteenpäin sanomalla: Riikosen Lassille! Olin kauhusta jäykkänä! Keskuksen naiset olivat olleet ärhäköitä nuorelle tytölle, mutta "vikamiehen" puhelu yhdistettiin numeroita kyselemättä!

Uurtaja antoi työtä kymmenille ihmisille. Sivumyymälöissä oli yksi tai kaksi työntekijää, leipomossa leipurin lisäksi ainakin yksi apulainen, varastossa varastonhoitajan lisäksi työmies ja usein oppipoika, kuorma-auto kuljettajineen, kahvilassa 1-2 henkilöä. Päämyymälässä useampikin henkilö: olihan siinä ruoka-, sekatavara- ja vaateosastot.

Mitä teki harjoittelija? Oli juoksutyttö postiin,

” Ei muuta kuin kalkkiiripaperi väliin ja töihin! ”

pankkeihin, kunnanvirastoon, minne vain lähiympäristössä asiaa oli. Oli myös konttorin siivooja, jota hierarkiassa ylemmäksi noussut opasti. Onneksi! Mutta olin myös käsin tehtävien tilastojen ym. puhtaaksikirjoittaja – minullahan oli kaunis käsiala! Johtaja oli käynyt käsintehtyä hakemustani esittelemässä tytöille ja kehnut sitä!

Kommelluksiakin sattui: kerran piti puhtaaksi kirjoittaa kahtena kappaleena ainakin kahden arkin kokoinen lomake, jossa oli paljon sarakkeita ja numeroita. Ei muuta kuin kalkkiiripaperi väliin ja töihin! Kun työ oli valmis, huomasin kauhukseni, että kalkkiiri oli ollut väärinpäin! En itkenyt! Hammasta purren aloitin alusta. Myymälöihin menevät tiedotteet kirjoitettiin vahalle ja ne monistettiin käsin veivattavalla monistuskoneella.

Toinen mieleeni jäänyt kömmähdys: jäsenet palauttivat myymälöihin ja konttorille "ostokuponkejaan", joita he olivat saaneet maksaessaan ostoksiaan. Näitä vastaan he saivat palautusta rahana. Höömannin Pekka toi kuponkinsa konttorille. Otin kupongit vastaan ja aloin etsiä jäsenluettelosta

Pekan nimeä tehdäkseni asiamukaiset merkinnät hänen kohdalleen. Etsin ja etsin – Höömannin Pekan nimeä ei löytynyt! Piti pyytää apua. Selvisi, että "Hööman" olikin Pekan "lempinimi" - oikea nimi oli jotakin aivan muuta. Se oikea on jo tarpeettomana unohtunut.

Sivumyymälöiden alueella pidettiin ns. osuuskauppailtoja. Ne olivat piristystä alueen asiakkaille, kuin myös mukana olijoille. Mieleeni on jäänyt paluu Kaavilta. Istuimme kuorma-auton lavalla. Oli kuutamo. Huurteiset koivut seisoivat Kaavinkosken rannoilla! Sillalle mennessä oli kyltti: **HEVOSELLA JUOSTEN AJO KIELLETTY!**

Aika muuttui. Tuli myymäläautot. Sivumyymälöitä lakkautettiin, kunnes tuli fuusio Ol Kallan kanssa. Vuosien kuluttua uusi myymälärakennuskin suljettiin. Palvelee nykyisin kirpputorina. Varasto, jonka alakerrassa leipomo sijaitsi, on myös ollut kauan tyhjiällä. Vanhan konttorin ikkunoiden eteen kasvaneet suuret koivut ovat peittäneet näköalan. Niin muuttuu maailma....!

Olin Uurtajalla vajaat kaksi vuotta, kunnes tuli aika suunnitella ammatin vaihtoa. ❖

Runoleidi Eila vuonna 2025

Kulajoen Matti maailmalla

TEKSTI: Matti Räsänen **KUVAT:** Matti Räsänen arkisto

Matti (keskirivissä oikealla) opettajana Räsälän koululta 10.10.1960

Matin isä Sulo Räsänen (s. 1906 Tuusniemellä) muutti vanhempiensa ja sisarustensa kanssa 1930 Riistaveden Melalahteen. Hän avioitui Melalahdessa Varma Rautiaisen (1912) kanssa 1935. Perheen vanhimmat lapset Veera (1936) ja Matti (1937) syntyivät Melalahdessa. Perhe muutti Tuusniemen Tulikallioon 1938 ja siellä syntyi Aila (1941). Tulikalliosta perhe muutti Tuusniemen Kulajoelle, jossa syntyivät lapset Eine 1947 ja Mikko 1953.

Sulo Räsänen oli kirvesmies ja vuodesta 1957 lähtien maanviljelijä. Matti muistaa, kuinka oli kou-

luvuosina 15-vuotiaasta lähtien loma-ajat isän mukana rakennuksilla ja myöhemmin peltotöissä. Matti kävi keskikoulun ja lukion Kuopion lyseossa, josta kirjoitti ylioppilaaksi syksyllä 1959.

Matti suoritti varusmiespalvelun Kuopiossa, ja yleni alikersantiksi. Armeijan jälkeen Matti toimi kansakoulun opettajana ensin Vehmersalmen Räsälässä ja sitten Siilinjärven Koivumäen koululla. Kun hän ei päässyt Opettajakorkeakouluun, niin muutti 1962 Tampereelle Yhteiskunnalliseen korkeakouluun. Em. korkeakoulu muuttui Tampereen Yliopistoksi vuonna 1966. Hän valmistui yhteiskun-

Matti talvella 2018

Matti kiipeilemässä Australiassa

tatieteiden kandidaatiksi joulukuussa 1968.

Tutkinto ei kuitenkaan tuonut työmahdollisuuksia, niinpä Matti lähti opiskelijakaverinsa kanssa Göteborgiin Volvon tehtaalte liukuhihnatyöhön. Sieltä Matti muutti parin vuoden kuluttua Australian Sydneyhin, jonne hänen siskonsa Aila perheineen oli muuttanut vuotta aiemmin. Sydneyssä Matti työskenteli Fordilla ja viinitehtaalla. Aila kuoli Australiassa 41-vuotiaana. Matti oli kuukautta ennen Ailan kuolemaa lähettänyt hänelle muistosaanat Hengellisen laulukirjan laulusta 366: "Vainiolle korjuutyöhön! Vilja on jo kypsytynyt. Kohta sammuu päivä yöhön! Lyhteeseen on pienimpäänkin Herra Jeesus mieltynyt."

Matti palasi Suomeen ja Tuusniemelle ja edelleen Göteborgiin Volvolle. Kesäkuussa vuonna 1975 hän muutti Helsinkiin ja sai työpaikan Keskusrikospoliisin tuntomerkkitoimistossa tutkimusapulaisena. Käytännössä työ oli sormenjälkien tunnistusta suurennuslasilla. Tästä työstä hän jäi eläkkeelle v 2001. Matti muutti Tuusniemen Kulajoelle syyskuussa 2000.

Tuusniemellä on ilmestynyt kymmenkunta kirjaa, joita Matti on ollut mukana kirjoittamassa. Ensimmäinen huomattava kirja, jonka hän toimitti osa-aikaeläkkeellä ollessaan, oli Tuusniemen Pitäjänkirja joka ilmestyi vuonna 2000. Eläkkeellä hän on jatkanut sukututkimusta Räsästen suvusta. Kaksiosainen Tuusniemen Räsäset ilmestyi vuonna

2003 ja Vehmersalmen Räsäset 2025, jossa oli mukana kirjoittamassa Leena ja Juhani Räsänen.

Matti kertoo asuneensa Suomen lisäksi Ruotsissa ja Australiassa. Työvuosinaan hän matkusteli paljon. Hän kertoo käyneensä 18 eri maassa. Australia, Englanti, Espanja Kanariansaaret (Playa del Ingles), Intia, Israel, Italia, Kamputsea, Kiina, Norja, Ranska, Ruotsi, Singapore, Thaimaa, Turkki, USA, Venäjä ja Vietnam.

Matti on tehnyt 30 matkaa Eurooppaan ja kaukomaille, Ruotsiin ja Norjaan 11 matkaa, työn puolesta 7 matkaa. Yhteensä matkoja on 48. ❖

Matti töissä Volvolla 1969

Ambulanssissa Holopaisen Timon kanssa

TEKSTI Lea Mustonen KUVAT Timo Holopaisen arkisto

Tuusniemellä sairaankuljetus alkoi 1960-luvun alkupuolella. Siitä vastasi Suomen Punaisen Ristin (SPR) Tuusniemen osasto. Sitä ennen kuljetukset hoituivat täysin vapaaehtoisin voimin. Timo Holopainen tarttui sairaankuljettajan toimeen keväällä 1970. Hän oli ainoa palkattu työntekijä, joten aina piti olla kotipäivystysvalmius ja työkaveri oli etsittävä kylältä. Saattajana saattoi olla joku potilaan läheinenkin. Sijaiseksi kelpasivat miehet, joilla oli ajokortti; muuta ei vaadittu. Toinen kuski saatiin 1970-luvun puolivälissä. Päivystysvuorot jaettiin, mutta ajossa oltiin edelleen yksin. Päivystykset olivat kahden vuorokauden mittaisia. Myöhemmin saatiin kolmas henkilö, joka päiväsaikaan lähti mukaan joko vuodeosastolta tai vastaanotolta. Vuonna 1978 sairaankuljetuksen päivystyspaikka siirtyi terveyskeskukseen klo 8-16 väliseksi ajaksi, muutoin päivystäminen tapahtui kotona.

Alkuaikoina puhelut välittyivät puhelinkeskukseen kautta ambulanssia lähinnä olevaan puhelimeen, jonka kuski ilmoitti puhelinkeskukseen. Muutoin ei tiedetty, missä ambulanssi oli menossa. Ambulanssin ollessa kotona lankapuhelinta piti aina jonkun vahtia. Ensimmäinen mukana kulkenut, mutta kiinteästi autoon asennettu puhelin oli 1975 käyttöön otettu autoradiopuhelin. Siihen puhelut välitti autoradiokeskus. Seuraava vaihe kehityksessä oli NMT-puhelin, joka oli kiinteästi autossa, ja puhelut yhdistyivät ilman välittäjää. Matkapuhelimet saatiin 1994, mikä mahdollisti suoran yhteyden lääkäriin ja hänen ohjeittensa saamisen. Toimeksiannot tulivat hälytyskeskuksen kautta.

Alussa alalle ei vaadittu koulutusta, piti vain osata ajaa autoa. Yleensä kaikki potilaat toimitettiin hoidon piiriin. Timo hankki pätevyyttä suorittamalla ensin ensiapukurssin ja sitten kuukauden päte-

Ainomarjatta Räsänen (sittemmin Holopainen) ja Timo Holopainen ensimmäisen sairaankuljetusauton kanssa vuonna 1970

vöittämiskurssin v. 1978. Siihen vaikutti kuljettajien pätevyysvaatimusten kiristyminen. Vuonna 1993 Timo kävi kurssin terveydenhuollon oppilaitoksella, jolloin sai infuusion, eli "tipan" laittoluvan sekä intubointi- ja defibrillointiluvan.

Ensimmäisessä sairaankuljetusautossa oli parille vain matala tila, mikä toi omat haasteensa potilaan saamiseksi autoon ja pois. Vuonna 1973 saatiin isompi auto, jossa oli jo joitakin ensiapuvälineitä. Sitten tuli "pullamersu" eli pakettiauto, jossa potilaan oli epämiellyttävä matkustaa.

Ambulanssin työntekijät olivat terveyskeskuksen työntekijöitä 1993 loppuun. Siihen päättyi ambulanssitoiminta SPR:n ylläpitämänä. Vuonna 1994 Timo Holopainen ja Kari Perälä perustivat oman sairaankuljetusyrityksen. Sillä oli useita oman työnsä ohella päivystäviä ammattityöntekijöitä. Yritys hankki ambulanssin varusteineen, joihin kuuluivat mm. defibrillaattori ja saturaatiomittari. Päivystäminen tapahtui kotoa käsin 2-3 vrk:n jaksoissa 15 min. lähtövalmiudella.

Ajan myötä henkilöstön koulutustaso nousi, ja työntekijöinä toimi sairaankuljettaja-lääkintävahtimestareita, sairaanhoitajia, apuhoitajia sekä lähihoitajia. Lisäkoulutuksen myötä ensihoidon henkilöstö pystyi ottamaan potilaalta EKG:n ja lähettämään sen puhelimen kautta lääkärille. Se mahdollisti liuotushoidon aloittamisen ambulanssissa. Terveyskeskuksesta saatiin ambulanssiin myös muita lääkkeitä, joita lääkäri pystyi määräämään tarpeen mukaan.

Timo lopetti yritystoiminnan 2006 toimittuaan sairaankuljetusalalla 36 vuotta. Uusina yrittäjinä aloittivat Juha Fomin ja Tuomas Flander.

Timo muistelee työuraansa Ruokosen rannalla omakotitalossaan sairaanhoitajavaimonsa Ainomarjatan kanssa, joka oli mukana ambulanssitoiminnassa. Alussa tehtävän hoitaminen jännitti ja jopa pelotti. Työ kummitteli joskus unissakin, mutta työ tekijäänsä neuvoi. Työura oli mielenkiintoinen ja vastuullinen. Maltti oli valttia, koska keikoilla kohtasi myös väkivaltaisia asiakkaita. Oma turvallisuus oli välillä vaarassa, mutta ne tilanteet opettivat turvautumaan tarvittaessa poliisiin. Työ myös antoi paljon. Kun oli tehnyt parhaansa, niin se palkitsi. Kehityksen mukana mentiin eteenpäin ja hankittiin koulutusta. Osaavat ja luotettavat työkaverit sekä kaksin työskentely loivat turvaa ja onnistumisia. Liikenteessä oli omat haasteensa, kun ajettiin kovaa eikä muu liikenne huomionnut ambulanssia. Alussa ei myöskään ollut tienviittoja kohteisiin, vaan perille piti osata luonnonmerkkien perusteella.

Vähitellen KYS:n ensiapupoliklinikan suhtautuminen parani sairaankuljetustoimintaa kohtaan ja potilaista raportointi kehittyi. Ymmärrettiin, että yhdessä autetaan potilaita. Ensihoito kehittyi huomasti Timon toiminnan aikana. Hoitajien koulutustaso nousi, autot ja niiden varustelutaso paranivat, puhelinliikenne kehittyi ja antoi vapautta päivystämiseen ja tiedon kulku parani.

Kansanterveyslain tullessa voimaan 1972 sairaankuljetuspalvelusta SPR teki sopimuksen Koillis-Savon kansanterveystyön kuntayhtymän kanssa. Sitten pelastustoimen järjestäminen siirtyi Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille, ja samalla yrittäjäjohdainen toiminta loppui. Vuodesta 2023 alkaen ensihoidosta on vastannut hyvinvointialueen pelastustoimi. Pelastustoimi ja ensihoito ovat kokeneet monta muodonmuutosta matkallaan tähän päivään.

Lähteet:

Timo ja Ainomarjatta Holopaisen haastattelu 25.7.2025

Savon Sanomien artikkeli 12.6.2006 "Pitkän linjan päässä"

Koillis-Savon artikkeli 12.6.2006 "Epäsäännöllistä elämää yli 30 vuotta"

Kaivonkatsontaa Kuivinniemiellä

TEKSTI: Ilona Tuomi

Oletko koskaan ollut mukana kahvipöytäkeskustelussa, jossa joku mainitsee suvussaan olleen kaivonkatsojan eli henkilön, joka taikavarvun avulla löytää maan alta vettä? Monesti tällainen keskustelu jakaa mielipiteet pöydän ympärillä – toiset puolustavat tätä vanhaa tapaa kiivaasti, toiset pitävät täytenä humpuukina. Usein keskustelun jälkeen lähdetään ulos testaamaan kenellä varpu taipuu, jos taipuu.

Tämän kirjoitelman lähtökohtana oli eräs tällainen keskustelu Tuusniemen Kuivinniemiellä viime kesänä. Keskustelussa kävi ilmi, että kaivonkatsontaa perinteisellä menetelmällä elää ja voi hyvin edelleen. Pöydässä kaikki tunsivat ilmiön, tai henkilön, jolla varpu taipuu. Muutama tunnusti kuuluvansa itsekin tähän joukkoon. Ja uloshan tässäkin keskustelussa päädyttiin.

Kaivonkatsontaa varvun avulla on hyvin vanha perinne. Sen varhaisimmat ilmentymät ovat historian hämärän peitossa, tosin jotkut ovat yhdistäneet Vanhan Testamentin kertomuksen Mooseksesta puhkaisemassa kalliosta vettä puusauvansa avulla kaivonkatsonnan perinteeseen (4 Moos. 20). On myös sanottu, että 400-luvulla roomalaiset olisivat hankkineet kaivonkatsojia Afrikasta etsimään vettä Rooman esikaupunkeihin.

Tietävästi varhaisimmat kirjalliset lähteet taikavarvun käytöstä tulevat Saksan kaivosalueilta 1400-luvulta. Näihin varhaisempiin lähteisiin kuuluvat muun muassa loitsut, joiden avulla taikavarvun käyttäjä saattoi löytää kultaa, hopeaa, kadonneita aarteita tai mineraalivettä (lähteet puhuvat kirjaimellisesti ”lääkärin vedestä”). Tavallista vettä oli Euroopassa saatavilla riittämiin, joten on oletettavaa, että taikavarvun käyttäjällä oli hakusessa nimenomaan terapeuttista arvoa omaava mineraalipitoinen H₂O.

Vedenetsintä tekikin varvusta tunnetun Euroopassa seuraavilla vuosisadoilla, ja sitä käytettiin löytämään mitä moninaisempia asioita: häränsarvia, norsunluuta, kynttiläsaksia, kirjoja, ämpärin sankaa, varkaita, murhaajia ja jopa erästä saksalaista makkaraalaatua! Siinä, missä usko varpuun on ollut toisaalta vankkaa,

on epäily seurannut perinnettä jo vuosisatoja: Ensimmäiset akateemiset väitöskirjat aiheesta on tehty jo 1600-luvulla.

Puupiirros taikavarvun käytöstä metallinetsinnässä Georg Agricolan teoksessa *De re metallica libri XII*, Basel 1556 (kuva: Wikimedia commons).

Suomeen varvun käyttö levisi 1800-luvun loppupuolella. Kotimaassa varpua, jota myös velhovaksi kutsutaan, on käytetty nimenomaan vesisuonten etsintään. Vielä vanhempaa perua kuitenkin on sana ”kaivonkatsontaa”, sillä ennen varvun käyttöä Suomessa kaivon paikka nimenomaan katsottiin. Näkemys maanalaisista vesisuonista on ollut yhteydessä ihmisen kehon suoniin, esimerkiksi suonenveto on saatettu selittää sillä, että ihminen nukkuu huo-

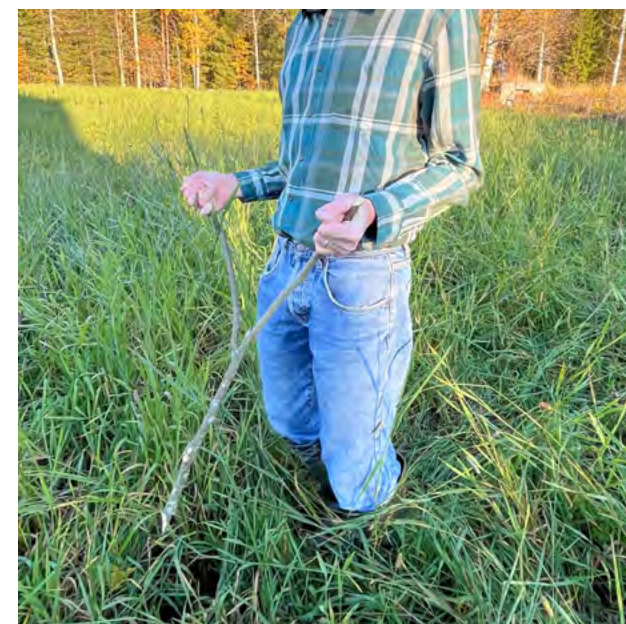

Thomas Pennant, teoksessa *A tour in Wales*, 1781 (kuva: Wikimedia commons).

nosti vesisuonen päällä.

Miten taikavarpu sitten käytetään? Ensin katkaistaan Y:n muotoinen haarapuu. Yleisimmin puuna käytetään pajua, mutta myös pihlaja ja leppä ovat vanhastaan sopineet tarkoitukseen (1500-luvulla eläneen minerologi Georg Agricolan mukaan pähkinäpuu löytää hopeaa, saarninen kuparia, mäntyinen tinaa ja rautainen kultaa!). Puun tulee olla tuore, ja haarojen suunnilleen saman paksuisia. Varvun tulisi olla noin sormenpaksuinen ja puoli metriä pitkä, jotta se taitavissa käsissä pääsee taipumaan.

Varpua pidetään noin rinnan korkeudella käsissä vaaka-asennossa. Varpuun tartutaan latvapäästä vastaoiteella, ja peukalot pidetään sivulle päin nyrkkiin puristetuissa käsissä. Kaivonkatsoja kävelee varvun kanssa maastossa, ja vesisuonen kohdalla varvun kärki alkaa painua pohti maata.

Nimettömänä pysyttelevä kuivinniemiäinen kaivonkatsoja näyttää miten varpu taipuu. Kuva: Ilona Tuomi.

Varvun lisäksi vesisuontien etsintään on käytetty myös heiluria, yleisimmin lankaan pujotettua jalometallista sormusta tai vitjoissa roikkuvaa taskukelloa (tosin sanotaan kellon alkavan jättää vesisuonen kohdalla!).

Yleisen uskomuksen mukaan kaivonkatsontaa ei voi opetella. Raddomandian, eli taikavarvun käytötaidon, katsotaan olevan synnynnäinen. Niillä, joilla varpu taipuu tai heiluri heiluu, sanotaan yksinkertaisesti olevan taito vaadittuun asiaan. Varpu

Kaivonkatsomiseen voidaan käyttää myös perintösormusta. Kuva: Ilona Tuomi.

taipuu ja sormus pyörii ilman katsojan omaa vaikutusta tai tahtoa. Joskus henkilö, jolla varpu ei taitu, saa sen taipumaan niin, että taidon omaava mestari ottaa häntä ranteista kiinni. Sanotaan, että joskus tämä voi myös toimia herätteenä niin, että varpu taipuu jatkossakin.

Lopuksi kannustankin lukijoita selvittämään, onko omassa suvussa ollut kuuluisia kaivonkatsojia. Ennen kuin porukalla lähdetään selvittämään, taipuko varpu vai ei, on syytä huomioda, että pajunkaan oksia ei saa katkaista ilman maanomistajan lupaa. Kysymällä lupa kuitenkin herkinnee helposti. Ja uteliaille vielä tiedoksi: Kuivinniemiellä se pihamaalta katkaistu varpu kyllä taipui. Epäilijöistä huolimatta. ❖

Lähteinä käytetty:

Dillinger, Johannes. 2017. *Charms and the Divining Rod: Tradition and Innovation in Magic and Pseudo-Science, 15th to the 21st Centuries*. *Incantatio* 6, s. 9-23.

Fieandt, Einar. 1911. *Kaivonkatsontaa ja velhovapa*. *Valvoja* 31, s. 304-316.

<https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Kaivonkatsominen>

Tapautui Tuusniemellä 80 vuotta sitten

TEKSTI: Tuija Junkkari

–Ootko siekii evakkoperreestä?

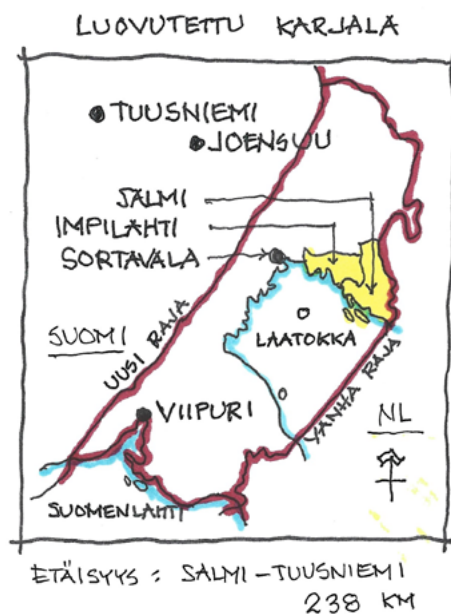
On 80 vuotta siitä, kun sota Suomessa loppui. Luki-joista useimmat eivät sitä itse kokeneet, mutta muistot ovat säilyneet. Sodan jaloista evakuoituja, siirtoväkeä, oli noin 420 000, eli 12 prosenttia Suomen silloisesta kansasta. Noin puolet heistä oli maatalousväestöä.

Enemmistö evakoista oli karjalaisia. Heidän jälkeläisensä eivät ole menetettyä Laatokan tai Kannaksen Karjalaa unohtaneet. Karjalan liiton toimesta saatiin tästä näkyvä julkinen muistutus, kun sinivalkoput liehuivat 20.4.2025 ensimmäisenä evakkojen liputuspäivänä.

Talvisodan syttyessä 30.11.1939 jouduttiin rajaseudun väestö siirtämään pois sotatoimialueelta, etteivät siviilit joutuisi tarpeettomasti kärsimään sodan julmuudesta. Evakkoja ei sijoitettu pakolaisleireihin, vaan tilapäismajoitettiin koteihin. Karjalaisuus tuli liki.

Impilahdelta Savoon

Sisäministeriön - ministerinä oli tuolloin **Urho Kekkonen** - toimesta laadittiin rajaseudun väestön evakuointisuunnitelma, jonka mukaan Tuusniemen kunta oli yksi Impilahden kunnasta siirrettävän väestön si-

joituspaikka. Vakinaista väestöä oli 6300 immeistä.

Kun sota alkoi ja tuli lähtö, koulu lopetettiin, ja opettaja hyvästeltiin kädestä pitäen. Perääntyessä sytytetty Pitkäranta oli jo ilmiliekeissä, kun noustiin härkävaunuihin. Kamiina keskellä vaunua lämmitti, mutta muuten matka kovilla lavitsoilla tuntui pitkältä.

Tulijat kuljetettiin junalla Outokumpuun ja sieltä linja-autoilla ja hevoskyydeillä Tuusniemelle. Ohtaansalmi ylitettiin kapulalossilla. Oli pimeä talvi-ilta, kun saavuttiin Tuusniemen kunnantalolle, ja saatiin majoittua yöksi. Suojaharju ja Työväentalo toimivat kokoamiskeskuksina, joista perheet siirrettiin hevoskyydeillä maalaistaloihin ympäri pitäjää. Kansakoulut oli suljettu ja luokat täynnä siirtolaisia. Vanhat ja sairaat kuskattiin kunnalliskotiin Pakkasaloon.

Ohtaansalmen lossi

Evakot etsivät elonpaikkaa

Siirtoväen sijoittamista valvoivat paikallinen nimismies ja poliisi. Maaliskuussa 1940 tiedetään siirtoväkeä kirjatun kuntaamme 1751 henkeä, joista Impilahdelta siirrettyjä 1700 ja loput muista luovutetuista kunnista. Kesäkuussa oli evakkoja jo 1991, suurin osa impilahtelaisia.

Karjalaiset tuntuvat liikkuneen vilkkaasti, koska pa vuoden loppuun mennessä porukka vähentyi alle 1500 hengen. Osa oli jo muuttanut lopullisiin sijoituskuntiinsa. Silti siirtoväki nosti kunnan väestön

määrää liki neljänneksellä. Jo vuonna 1940 alkoi siirtoväen työkuntoinen väestö hakeutua työelämään, ja mm. Paakkilan kaivokselle ja tehtaalte pääsi huomattava määrä siirtoväkeä. Eipä ollut vielä tietoa asbestin vaarallisuudesta!

Tarvittiin toimijoita

Kuntiin oli välittömästi luotava huoltojärjestelmä. Karjalan evakko varatuomari **Veikko Vennamo** oli tuolloin Maatalousministeriössä ja pian asutusiasainosaston (ASO) päällikkö ja ylijohdaja. Vennamon nimi tuli kaikkien 400 000 evakon tuntemaksi, ja myöhemmin hänestä tuli kansanedustaja Kuopion läänin vaalipiiristä.

Heti talvisodan alettua siirtoväen huollon johtajaksi Tuusniemellä nimitettiin maanviljelijä **Ananias Happonen**, missä tehtävässä hän toimi aina vuoteen 1946. Oli myös oma siirtoväen huoltolautakunta, ja Anaski toimi nimikkeellä Kansanhuollon johtaja. Ja hänenkin nimensä tuli tuhansille tutuksi.

Muuttoliike jatkui

Siirtolaisten tulo Tuusniemelle aiheutti joskus ristiriitoja ja kommunikointivaikeuksia. Vanhempi väki puhui karjalan kieltä, jota paikallinen väestö ei ymmärtänyt. Etenkin lapsiperheiden sijoittamisessa oli vaikeuksia. Koulut Savossa olivat ymmällä: miten sijoittaa toiseen kansankirkkoon kuuluvat oppilaat ja opettajat? Siirtolaisten huolto vaati yhteiskunnan varoja, ja joidenkin mielestä rahaa paloi liikaa.

Muuttoliikettä muualle tapahtui niin, että 1.7.1941 oli Tuusniemellä enää 1112 siirtoväkeen kuuluvaa ja saman vuoden lopussa vain 683 henkeä. Huomattava siirtolaisten vähentyminen johtui lähinnä siitä, että Karjalan takaisin valtauksen jälkeen osa siirtoväkeä palasi kotiin ja lähinnä niihin kyliin, joissa asumukset olivat polttamatta. Osa siirtolaisista jäi Tuusniemelle siksi, että sai viljelys-tilan tai vakinaisen työpaikan sekä asunnon.

Vuoden 1942 keväällä muutti lisää siirtoväkeä pois Tuusniemeltä (30.6.1942 oli enää 352 henkeä) kotikonnuilleen Karjalaan, sellaisillekin seuduille, joissa asumukset oli poltettu tai muuten tuhoutuneet sodassa. Voimakas jälleenrakentaminen Karjalassa oli alkanut. Aluksi saatettiin asua jopa havumajassa taikka maakuopassa, kunnes saatiin rakennettua tarvittava asunto.

Vähitellen ne, jotka jäivät, sulautuivat henkikirjoituksessa paikalliseen väestöön ja rinnakkaiselo paikallisen väestön kanssa alkoi mukautua. Vuoden

1944 alussa laskettiin paikallisia olevan 6286 ja siirtoväkeä runsas 200 henkeä, muodostuen 12 luovutetun kunnan asukkaista.

Salmilaiset saapuivat

Kesäkuussa 1944 alkoi uusi siirtolaisvirta länteen, sillä Neuvostoliitto aloitti voimakkaan hyökkäyksen Karjalan kannaksella ja valloitti lyhyessä ajassa runsaasti maa-alaa. Karjalan armeijan oli peräännyttävä Itä-Karjalasta ja taistelut sieltä siirtyivät Suomen Karjalaan.

Niin Kannakselta kuin Laatokan Karjalasta siviiliväki joutui lähtemään. Lähtö ei ollut niin äkillinen kuin syksyllä -39, niinpä kaikki irtaimistokin saatiin evakuoitua. Tuusniemen kunta sai sijoitettavakseen lähes 900 henkeä, nyt enemmistönä olivat 828 salmilaisia. He alkoivat kuitenkin jo vuoden -45 alussa siirtyä heille määrättyihin sijoituskuntiin. Tilalle tuli Impilahdesta peräisin olevaa siirtoväkeä, sillä Tuusniemen kuntahan oli yksi heidän sijoituskuntansa.

Karjalan siirtolaisten levähtämis- ja taukopaikka Tuusniemen kirkonkylän kansakoululla kesällä vuonna 1944 (Lähde: Kuopion kulttuurihistoriallinen museo).

Siirtolaisista asukkaiksi

Virallinen asutustoiminta käynnistyi vuonna 1944. Myös Tuusniemelle perustettiin asutuslautakunta. Sen puheenjohtajana tuli olla "maataloutta tunteva ammattimies" ja 4-6 maallikkojäsentä. Alkoi maan pakkolunastaminen ja sen kohteeksi joutuivat mm. seurakunta, metsäyhtiöt kuin myös yksityiset, joilla katsottiin olevan "suuret tilukset".

Siirtoväen asutustoiminnan seurauksena muodostettiin 30 viljelytilaa. Osalla tiloista oli viljelyksiä ja jopa asuinrakennuksia, mutta suurin osa oli rakentamattomia ja jopa ns. " kylmiä tiloja", joissa

ei ollut viljeltyä maata lainkaan. Näiden tilojen asukkaiden pääasiallinen toimeentulo tuli olemaan maanviljelys ja karjanhoito. Lisäksi muodostettiin 13 asuntoviljelystilaa, joilla maanviljelys oli sivuammatti, sekä runsas 10 asuntotilaa taikka tonttia.

Alkoi ennen kokematon useita vuosia kestävä rakennustoiminta ja peltöjen raivaus. Karjalaiset kotiutuivat uusille asuinsijoilleen, ja kaikkiaan yli 50 siirtolaisperhettä rakensi Tuusniemelle uuden kodin. Tuusniemelle asutettiin etenkin entisen Impilahden kunnan Haukkaselän, Hunttilan ja Mursulan kylien perheitä. Tihein siirtolaisasutus muodostui kunnan länsireunaan, Hiidenlahti-Tuusjärvi-Laukka-aho tienoille.

Evakkotalo, rak. v. 1947

Henkinen ja hengellinen kotoutuminen

Tuusniemelle sijoittunut siirtoväki kuului uskonnoltaan kumpaankin kansan kirkkoon. Luterilaiset tulivat Tuusniemen seurakunnan jäseniksi, ja ortodoksit liitettiin Kuopion ortodoksiseen seurakuntaan. He alkoivat kaivata omaa jumalanpalveluspaikkaa, mutta vasta vuonna 1960 rakennettiin Tuusniemelle oma rukoushuone eli tsasouna. Rukoushuoneen ja sen yhteyteen tulevan hautausmaan tontti hankittiin puoliksi naapureilta, Lautalan Mikko Leskiseltä ja Kankaalan Viljo Miettiseltä. Tuusniemen rukoushuone siunattiin apostolien Pietarin ja Paavalin muistolle. Se on viimeinen valtion jälleenrakennusvaroilla rakennettu rukoushuone. Vuoden 1992 peruskorjauksen jälkeen rukoushuone siunattiin kirkoksi vuonna 1993.

Kun kaipuu Karjalaan oli suunnaton, perustettiin Tuusniemen Karjalaiset ry, jonka toiminta sittemmin hiipui vanhemman polven karjalaisten tuonilmaisiin muuton myötä. Se ehti kuitenkin hommata kirkonmäelle punagraniittipatsaan Karjalan mul-

lassa nukkuvien muistolle. Tuusniemen ortodoksien Tiistaiseura aloitti vuonna 1952, ja siitä onkin tullut ekumeninen yhteisö vaalimaan osaltaan karjalaista perinnettä.

Karjalan mullassa nukkuvien muistolle

Mitä on jäänyt jäljelle?

Mitä pysyvää siirtolaisuus on jättänyt Tuusniemelle? Pysyvämpänä merkinä ovat sodan jälkeen rakennetut asuin- ym. rakennukset, joista monet ovat uudessa omistuksessa ja jopa, maaseudun yleisen autioitumisen myötä jääneet kylmilleen. Peltöjä on metsitetty uudelleen tai ne ovat metsittyneet luonnonmukaisesti.

Laatokan karjalaiset kalastajat opastivat ja aktivoivat tuusniemeläisiä talvikalastukseen. 1950-luvulla verkko- ja nuottakalastus lisääntyi ja pilkkimisestä tuli ihan kansanhuvi. Sienestys ja sieniruuat tulivat tutummiksi. Ja koko maan ovat valloittaneet herkut: karjalanpiirakka, karjalanpaisti ja Karjala-olut. Karjalan punamusta isännänviiri liehuu iloisena joidenkin talojen pihossa.

Monissa maamme maakunta- ja kaupungin museoissa kerrotaan tarinaa evakoistamme. Kirjastoista löytyy luettavaa siirtoväen kokemuksista. Erinomainen tutustumiskohde meitä lähellä on

Lapinlahden asutusmuseum Alapitkällä. Se on impi-lahtelaisen Mureen perheen vuonna 1952 rakentama rintamamiestalo alkuperäisasussa.

Kaiken yllä leijuu kuitenkin tietoisuus siitä, että kerran oli aika, jolloin ihmiset kunnioittivat perusarvoja ja tekivät työtä niiden puolesta ja niiden säilyttämiseksi. ❖

Kirjoittaja on evakkoperreessä Tuusniemen kirkolla syntynyt ja kasvanut

Lähteet:

Tuusniemen Pitäjän Kirja (2000), ss 375-377, Unto Siili: Siirtoväen sijoittuminen Tuusniemelle

Paakkilan kyläkirja Raja, rannat ja asbesti (2000), ss 146-147, Salme Jolkkonen: Kaksi kertaa evakkoon

Evakkoperreiltä kuultua - kiitos Erkki, Esko, Kaarina, Pirkko, Tuulat, Ulla ja moni muu!

Unto Siili, Impilahden evakko, poliisi ja reppuri. Hän kirjoitti siirtoväestä Tuusniemen pitäjän kirjaan.

Impilahden ja Salmin vaakunat

31.5.2025 juhlittiin kevään ylioppilaita ja vuoden 1975 riemu ylioppilaita.

Tuusniemen lukio ansioitui valtakunnallisessa lukiovertailussa parhaana pienenä lukiona.

Tiistaiseuran vierailu Valamon luostariin

Tuusniemen tiistaiseura

| TEKSTI ja KUVA: Martti Kähkönen

Kun Karjalan ortodoksinen siirtoväki oli asettunut vakinaisemmin kanta-Suomeen ja mm. Tuusniemelle, heräsi kaipaus omaan yhteiseen hartaus- ja kokoontumisiin. Niinpä joukko ortodokseja kokoontui 25.3.1952 Maria Sannikan kotiin Ritoniemeen tiistaiseuran perustamiskokoukseen. Puheenjohtajana toimi rovasti Vilho Hokkinen ja sihteerinä pappiskandidaatti Erkki Piironen.

Johtokuntaan kuuluivat vuosina 1953-1958 Senni Leskinen, Anni Seppänen, Maija Karppamo, Raisa Mustonen, Siiri Toivola (Laitinen) ja Anni Sannikka. Seuran pitkäaikaisimmat vetäjät ovat olleet Senni Leskinen ja Unto Siili, jotka molemmat toimivat liki 30 vuotta puheenjohtajana.

Ensimmäinen tieto seuran jäsenmäärästä on vuodelta 1955, jolloin jäseniä oli 22. Koko toimintahistorian ajan jäsenmäärä on ollut yllättävän vakaa pysytellen noin 20 henkilönä. Monessa muussa tiistaiseurassa jäsenmäärä on hiipunut ja monet ovat lopettaneet toimintansa. Meillä Tuusniemellä pelas-

tus tähän on ollut ekumeenisuus. Vuosikymmenten kuluessa seura on muuttunut yhä enemmän ekumeeniseen suuntaan, ja nykyään jäsenistä noin puolet on ortodokseja ja toinen puoli luterilaisia. Vielä vuosituhaten vaihteessa luterilaisten osuus oli vain noin 10 – 15 %.

Seuran talouden kivijalat ovat olleet jäsenmaksut ja kahviraha. Jonkin aikaa 1960-80 -luvulla oli ohjelmassa illan lopuksi myös arvonta eli narunveto. Unto Siilin laatiman seuramme 50-vuotishistoriikin mukaan narunveto jäi pois ”liian markkinallisena toimintana”. Seuran talous on ollut vakaa, mutta tuhlailuun ei ole ollut varaa.

Tärkeintä tiistaiseurassa on tietysti itse toiminta, jolle talous ja hallinto luovat puitteet. Alussa puhuttiin ompeluseuroista ja työilloista. Naisilla oli käsityöt mukana, ja seurustelun ja kahvin juonnin lomassa työ sujui. Jo alussa oli tapana kokoontua jäsenten kodeissa, ja tämä perinne on jatkunut tänne asti. Korona-aika vaikutti niin, että kokoontumiset

harventuivat yhteen kertaan kuukaudessa, joskus aiemminhan tavattiin jopa 2 viikon välein. Kesällä pidetään noin 3-4 kuukauden tauko. Kukkaturvalla kokoonnutaan usein syys- ja kevätkauden päättäjäisiin.

Lähes kaikissa seurailloissa on mukana vieraileva luennoitsija, useimmiten oman seurakunnan pappi tai kanttori. Lisäksi on ollut luennoitsijoita luostareista ja kirkkokunnan eri järjestöistä. Alustusten aiheet ovat liittyneet ortodoksiseen uskoon ja jumalanpalveluselämään tai johonkin ajankohtaiseen aiheeseen.

Pitkäaikaisista alustajista mainittakoon dir. cant. Viktor Jetsu ja yksittäisistä pääsihteerit Alvi Houtsonen sekä sisar Kristoduli. Aina on myös keskusteltu alustuksen pohjalta. Kun pappi on paikalla, aloitetaan seurailta rukoushetkellä. Lauletaan yhdessä ja tärkeää on tietysti aina tuo ”seurustelun sakramentti”, mitä siivittää kahvitarjoilu maukkailla leivonnaisineen. Onpa meillä ollut piispallisikin vieraita: arkkipiispa Johannes ja metropoliitta Panteleimon, joka on vieraillut seurassamme useamman kerran. Pitkään ja ansiokkaasti tiistaiseuraamme palveli vastikään eläköitynyt isä Arto Leskinen. Nyt meillä käyvät nuoret isä Otto Laukkarinen ja kanttori Mari Vainikainen.

Talvikauden säännöllisten kokoontumisten lisäksi on monenlaista muuta toimintaa. Pyhiinvaellukset ovat perinne, jota on ollut helppo toteuttaa Tuusniemeltä käsin, kun Lintulan ja Valamon luostarit ovat lähellä. Retkiä on tehty muuallekin: toisten tiistaiseurojen vieraiksi Juankoskelle, Outokumpuun ja Kuopioon. On osallistuttu praasniekkoihin ja kutsuttu vieraita Tuusniemelle.

Kun v. 1961 Tuusniemelle saatiin oma, apostoleille Pietarille ja Paavalille pyhitetty tsasouna, niin tiistaiseura oli mukana mm. hautausmaan ja ympäristön talkoissa ja järjestämässä omaa paikallista praasniekkaa eli pyhäkön vuosijuhlaa 29.6. Vuonna 2015 tiistaiseura oli järjestämässä pääsiäisyöpalvelusta kirkossa (vihittiin kirkoksi v.1993) ja sen jatkoksi ekumeenista tilaisuutta ev.lut. seurakuntatalolle. Lukemattomat ovat ne juhlat, joihin tiistaiseura on osallistunut muistaen ja onnitellen juhlijoi.

Seura on harrastanut myös avustustoimintaa. V. 1961 lahjoitettiin vähävaraiselle ortodoksiperheelle Riistavedellä 3.000 mk lehmän ostoa varten. Paastokeräykseen on osallistuttu jo vuosikymmeniä, samoin moniin kirkkokunnan hankkeisiin, kohteina mm. Valamon kirkko, Lintulan tuohustehdas,

Kuopion ort. seurakuntasali ja Veljeskunnan 100 v. juhlakeräys.

Seura on muistanut jäsentensä merkkipäivät ja hautajaiset, ollut mukana ilossa ja surussa. Monet kerrat on laulettu ”Monia armorikkaita vuosia”. Muutaman kerran on lähetetty jäseniä virkistysleirille Puronien leirikeskukseen Rautalammille. Tiistaiseura toimi Partiolippukunta Tuusniemen Tuohisten taustayhteisönä yli 20 vuotta. Mitä muuta? Myyjäiset, ekumeeniset tilaisuudet, ristisaatot ja laulujuhlat. Tuusniemen ev.lut. kirkon pääoven läheisyydessä olevaan Karjalaan jääneidenmuistomerkkiin kustannettiin ortodoksinen risti ja tekstin kultaus.

Tiistaiseura on Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunnan (PSHV) jäsen. Valistusjärjestö PSHV on toiminut jo noin 140 vuotta ja sen alaosastoja – tiistaiseuroja – on ollut olemassa jo toista sataa vuotta. Sekä Veljeskunnan että tiistaiseurojen tarkoitus on vahvistaa jäsentensä hengellistä kasvua ja yhteisöllisyyttä ja lisätä tietämystä ortodoksisesta perinteestä. Nimitys tiistaiseura on saanut alkunsa kokoontumispäivästä, joka aluksi oli juuri tiistai. Tuusniemen tiistaiseura kokoontuu nykyään torstaisin päivällä, sillä kaikki jäsenet ovat jo eläkkeellä.

Jo noin 25 vuotta sitten, kun seuramme silloinen puheenjohtaja Unto Siili piti 50-vuotishistoriikin, hän totesi, että seuran jäsenistö on melko ikääntynyt, mutta tästä huolimatta he ovat uskollisesti olleet mukana toiminnassa vointinsa mukaan. Samaa voi todeta myös tänä päivänä. Toiminta on kuitenkin jatkunut yli 70 vuotta, vaikka alusta asti seuran jäsenten keski-ikä on ollut melko korkea.

Jos Jumala suo, Tuusniemen tiistaiseuran toiminta voi jatkua vielä pitkäänkin. Tulevaisuus näyttää. Monia armorikkaita vuosia Tuusniemen tiistaiseuralle! ❖

Kirjoittaja on Tuusniemen tiistaiseuran puheenjohtaja ja Tuusniemen ortodoksikirkon isännöitsijä

Seikkailija Sinisellä tiellä osa II: Tuusniemeltä Atlantin rannalle

TEKSTI ja KUVAT: Anssi ja Tuija Junkkari

Sininen tie on vesireittejä seuraileva ja keskistä Suomea halkova matkailutie, osa vanhaa väylää Norjasta Karjalaan ja Venäjälle Äänisen rannalle. Tuusniemi on 1800 km pitkän reitin puolivälissä. Vuoden 2024 Tuusniemen Joulussa kuvailtiin väliä Petroskoi – Tuusniemi. Nyt matka jatkuu osuudella Tuusniemi – Mo i Rana.

Länttä päin

Tuusniemen kirkonkylässä tielle näkyy kirkko vuodelta 1869 ja arkkitehti Eino Pitkäsen suunnittelema kansakoulu vuodelta 1935. Hyväkuntoinen pikitie vie sutjakasti Riistavedelle, ohi pienen kauniin kirkon vuodelta 1934, myös Pitkästä.

Jatketaan 9-tietä Jännevirralle ja verestetään taas siltahistoriaa. Syväväylän ylitti ensin lossi, sitten kapea siro silta vuodesta 1951, ja nykyinen leveä, korkea ja turvallinen vuodesta 2018. Kehitys kehittyy. Mitäs nyt on edessä? Valtava tietyömaa Rissalan tiehaaran kohdalla. Siellä möyhitään, puretaan, louhitaan, räjäytellään ja kierretään ainakin vuoteen 2026 asti. Valtatietä levennetään, liittymiä ja uutta lentokoneiden varalaskupaikkaa rakennetaan. Tervetuloa Nato!

Valtatietä 5 patkua pohjoiseen. Siilinjärvi. Uusi uljas terveyskeskus palvelee okeitakin immeisiä. Käännytään länteen kantatielle 77 kohti Maaninkaa, joka kuuluukin nyt Kuopioon. Kirkko ja kylä, Ahkionlahden kanava ja kahvila, tauon paikka. Pian nähdään kodikas Tuovilanlahti ja kuuluaan kohiseva Korkeakoski. Seikkailija suosittelee. Pielavedellä syntyi UKK 3.9.1900 Lepikon torpassa, joka on museo, ja vain 1 km Siniseltä tieltä kirkonkylälle päin, löytyy seikkailematta.

Savosta pois

Jatketaan tiellä 77, mitä nyt patkua 4-tietä alaspäin kauniilla Viitasaarella. Ollaan jo Keski-Suomen hienon maakuntajärven, Keiteleen, keskellä. Sitten on vuorossa Kannonkoski, Kivijärvi ja Kyyjärvi. Tie on suora. Kannonkosken Piispalassa majoitusta tarjoaa "Sinisen tien Helmi" sekä kunnan matkailukeskus kauniin Kivijärven rannalla. Kivijärven kirkonkylässä on ilmainen kunnan matkaparkki. Kyyjärvellä Vaasantien ja Kokkolantien risteyksen kiertoliittymää koristaa Taina Noposen suunnittelema Pursi. Lähellä on ruokaravintola Kyy York.

Männikkömetsät ja rantojen raidat pistävät hyräilemään Keski-Suomen maakuntalaulua. Jatketaan Etelä-Pohjanmaalle, maakuntajärvi Lappajärvi on kivenheiton päässä. Ajetaan ohi, Alajärvelle, ihmetelemään pienen kaupungin (9 000 as.) hallinnollista keskusta. Se on täynnä Alvar Aallon luomuksia. Lisää taidetta näkee Nelimarkka-museossa. Lapuan torille nauttimaan kaffetta ja (k)ropsua mansikkahillolla, torstaina hernerokkaakin. Lapualla on yhä patruunatehdas, mutta vierailtavissa on vain se vanha, joka on nykyisin kulttuurikeskus Vanha Paukku. Liikkeitä ja historiaa, piispa ja körttejä löytyy 14 000 asukkaan kaupungista.

Tuija katselee taakse jäävää Suomen rantaa

Merta näkyvissä

Hei! Tultiinko jo merelle, Pohjanlahden rantaan? Outoa, ovat valinneet tekojärven, Luodonjärven maakuntajärveksi. Pohjanmaan maakuntakeskus Vaasa on noin 70 000 asukkaan kaupunki, jossa riittää katsomista. Seikkailijat aloittavat Vanhasta Vaasasta, Mustasaaren ainutlaatuisesta kustavilaisesta kirkosta, joka rakennettiin alun perin hovioikeustaloksi vuonna 1786, mutta Vaasan palon jälkeen 1852 muutettiin kirkoksi. Vaasa on kaksikielinen kaupunki, liki neljännes asukkaista on ruotsinkielisiä. Opiskella voi kummalla tahansa kansalliskielellä aina yliopistoa ja ammattikorkeakoulua myöten. Historiasta muistamme jääkärit, ja Pohjanmaan museo on oiva vierailukohde, sadepäivän pelastus.

Viimeiset kilometrit Suomenmaassa sujuvat Vaasanpuistikkoon pitkin. Ohitetaan kauppatori, kaupungintalo ja kirkko, komeita julkisia rakennuksia. Vaskiluodon läpi satamaan, josta Sininen tie 550 Suomen maakilometrin jälkeen jatkuu laivalla Ruotsiin. M/S Aurora Botnia on Wasalinen uusi (2021) vähäpäästöinen maakaasua käyttävä alus. Yliitys kestää nelisen tuntia ja on Seikkailijan mielestä tylsä verrattuna Turun ja Tukholman saaristoihin, vaikka Merenkurkku onkin Unescon luettelossa maailmanperintökohde.

Tullaan ulkomaille

Uumajan satama on Holmsundissa, parinkymmenen kilometrin päässä itse kaupungista. Sininen Tie seurailee kaunista Umeälvä, Uumajanjokea. Retki-autolle puskaparkki löytyy Stora Tuvan luonnonsuojelualueen venesatamasta. Vierasesatamat ovat yleensä soveliaita retki-autoilijoillekin. Ruotsissa on monissa kaupungeissa matkailuajoneuvoille ilmaiset parkkipaikat, joihin muut eivät saa pysäköidä.

Uumaja on periruotsalainen, siis siisti, hyväkuntoiset rakennukset, paljon vanhoja taloja, valtavasti koivuja. Vaikka kaupunki on 1600-luvulta, on se

nuorekas yliopistokaupunki, Pohjois-Ruotsin kulttuuripääkaupunki. Pyöräilykaupunkina Uumaja on Oulun veroinen. Uumajan asukasluku on 130 000, keskustaajaman 80 000. Noin 6 % asukkaista on ruotsinsuomalaisia. Museoita on kitaramuseosta naistenhistoriaan. Leikkiville löytyy vesiseikkailuja, viidakopuisto ja jännää tekniikkaa.

Varrella virran

Seurataan Uumajanjokea luodetta kohti pitkin hyvää E12 valtatieltä. 90 % Västerbottenin läänin eli Länsipohjan taloista tuntuu olevan punaisia. Niin on myös Slöjdarnas Hus Vännesbyssä, Vindeljoen rannalla. Siellä toimii kiviuniherkkupaja Yest Bageri. Nyt kannattaa hankkia ihania leipiä ja kanelipullia. Tumman leivän nimi on kansainvälisesti "In crust we trust". Hälsingfors, Bjurfors, jne. Uumajanjoessa on 19 voimalaitosta! Karun näköinen lomakylä Tallbacken. Peuroja liikkellä.

Yest Bagerin leipä

Kahvilat ovat viehkoja, mutta pitkällä tiellä niitä on harvassa. Pysähtytään joen rannalla pienen Granön kirkon pihaan, keitetään kuppikuumat ja Seikkailija saa ottaa toivomansa tiiman tupluurit. P-levikkeitä on tien varrella kiitettävästi, jotkut jopa laavullisia. Aina kannattaa olla vähän polttopuita mukana. Bockslidenissä onkin täyden palvelun rastplats: wc, lämmin vesi ja kemssan tyhjennys. Tuplasti, siis tien kahta puolta.

Ollaan pienessä joenvarsikaupungissa Lyckseessä. Täällä on pohjolan eläinten upea eläintarha, ollut jo vuodesta 1959. On metsämu-

seo, missä voi törmätä pieneen punaiseen mökkiin, jossa asui Johann Zackarias Bång. Bång tunnetaan Suomessa nimellä Sven Tuuva. Hän oli Runebergille esikuvana taisteltuaan Ruotsin armeijassa Suomen Sodassa 1808-1809 urhoollisesti venäläisiä vastaan mm. Koljonvirralla lisalmessa.

Sven Tuuvan tupa

Lyckselessä on Kristinebergin kuparikaivos ja kultaakin on lähistöltä löydetty. Ja ihmeiden ihme: Pyhän Annan 90 metrin syvyydessä on toimiva maanalainen ekumeninen kirkko, jota Seikkailija ei nyt valitettavasti Rouvan harmiksi löytänyt. Näkemistä kyllä riittää maan pinnallakin, sanoi hän. On toukokuu, lämmintä 18 astetta, ja Uumajasta on ajettu 130 km.

Vuoret alkavat olla sitä suuremmissa roolissa horisontissa, mitä kauemmaksi luoteeseen matkustetaan. Tullaan Storumanin kuntaan. Siellä on Stenselen puukirkko, Ruotsin suurin. Ruskeiden hirsitalojen Storuman on jo Ruotsin Lappia. Iso kunta,

noin 10 kertaa Tuusniemen kokoinen, asukkaita kahden Tuusniemen verran. Tilaa riittää, peltoja ei ole juuri lainkaan, ollaanhan jo yli 1200 metrin korkeudessa. Tiellä on poroja ja joessa komeita koskia.

Storuman-järven pohjoispäässä Seikkailija tahtoo levätä. Yövytään pienen pienessä Strömsundin kylässä. Lokikirja kertoo: lämmin ateria! Kanaa, parsakaalia, thairiisiä ja tietysti kaffe o kanelbul-lar. God natt! Retkiautoilu on harvoin aikatauluista kiinni, kun on peti, hella ja vessa mukana. Päivän matka: kohtuulliset 310 km.

Lumihuippuja kohti

Slussfors, yhä Uumajanjoen varrella, tarjoaisi siikaa, harjasta, taimenta – mutta kun Seikkailijalla on vain katiska ja sekin Tuusniemellä. Voimme kuitenkin nauttia hienosta vesiputouksesta ja lumihuippuvuorista. Pikkukylässä on Esso Nostalgia Motel ja huoltoase-ma.

Jasså. Jos on tilaa, on myös ihania matkapark-keja. Nordanås on aivan Sinisen, siis E12-tien vie-rellä oleva itsepalvelualue. Täällä kelpaa käteinen-kin, joka ei kaikkialla Ruotsissa enää käy. Vain 75 SEK kuoreen ja lootaan, ja saat vapaasti nauttia jumalaisesta maisemasta ja säästä.

Tärnaby, laskettelijoiden pyhiinvaelluspaikka, on maailman ehkä kaikkien aikojen parhaan alppiih-täjän kotikaupunki, sanoo Seikkailija, itsekin joskus mutkamäenlaskusta tykännyt, ja tarkoittaa Ingemar Stenmarkia. Rouva lisää: älä unohda Anja Pärsonia, olympiavoittaja!

Sininen tie

Mo i Rana

Tärnaby on pieni kylä, turistipaikka talvella. Vuoret ovat valkeita, Gouta-järvi on jäässä vielä toukokuun lopulla. Melkein vieressä on Hemavan, suuri laskettelukeskus. Näyttää Suomen Leviltä. Sieltä lähtee historiallinen 450 km pitkä vaellus- ja hiihtoreitti Kungsleden pohjoiseen kohti Ruotsin korkeinta vuorta Kebnekaisea ja Kiirunan Abisko Torniojärven rannalla.

Viimeiset ruoka- ja juomakaupat Ruotsin puolella ennen rajaa ovat täynnä norjalaisia. Onhan lau-antai. Kyliinkin ovat norjaksi: ICA on åpen. Uman-järvi on umpijäässä. Olemme kuin upeassa Frozen-maailmassa. Rajan ylityksemme ei kiinnosta ketään. Umbukta, liki 4 km pitkä tunneli - ai että klaustrofo-binen Seikkailijakuski ei tykkää yhtään, mutta ulko-mailla on nyt tämmöstä.

Valoa tunnelin päässä

Nyt ollaan Norjassa, neljäs maa Sinisen tien varrella. Tie mutkittelee alas kohti Atlantin valtamerä. Kilo-metrin laskeutuminen on 40 maantiekilometriä pitkä.

Mo i Rana, Vanha kaupunki

Matkalla on runsaasti epävirallisia P-levikkeitä, var-maan mökkiläisiä ja talviolijoja varten. Autoissa usein suksiboksi katolla nytkin.

Mo i Rana. Ollaan perillä, napapiirin tuntu-massa. Sininen tie, Blå vägen, on nyt ajettu. Joen nimi on siis Rana, ja tämä Mo, saameksi Muoffie, on pieni sievä kaupunki Rana-vuonon pohjukassa, Nordlandin läänin Helgelandissa. Siellä on 25 000 asukasta, rautateollisuutta, kulttuuria ja golfia.

Kävellään Moholmenilla, jonka värikkäät puu-talot ovat jopa 1600-luvulta. Nähdään Tiede- ja museotalo, evästellään leppoisasti rantapuistossa ja liotetaan jalkoja Atlantissa. Lähistöllä on kansal-lispuisto Svartisen jäätikköineen ja hienoja luolia, mm. Marmorilinna, mutta nyt on seikkailtava takai-sin Tuusniemelle. Mitähän kautta? ❖

Onpas kylmää vettä!

Jo 50 vuotta kudonnan ohjausta

TEKSTI: Eevariitta Jäntti KUVAT: Käsityö- ja kulttuuriyhdistyksen arkistosta

1970-luvun alkuvuosina moni navetta tyhjeni, kun pienet maitotilat luopuivat lypsykarjasta. Tämän seurauksena naisia jäi työttömiksi, eikä heille sopivia kokoaikaisia työpaikkoja ollut tarjolla.

KutOmaTupa

Kuopiolainen käsityöliike Oma Tupa Kotiteollisuus Oy järjesti vuonna 1975 puolen vuoden pituisen työllisyyskurssin kutojille. Kurssin ja sittemmin kutomon tiloiksi vuokrattiin Maamiesseuralta entinen seurojen talo, Suojaharju.

Kurssin jälkeen kutomo työllisti kuusi kutojaa, kaksi päämääjää, yhden mekko-ompelijan ja lakkiompelijan ja lisäksi muutamia kotikutojia. Alkuun kudottiin pääasiassa pellavaisia saunatekstiilejä kuten pyyhkeitä, laudeliinoja, saunatakkeja, -mekkoja, -lakkeja, -tossuja sekä kuultokudoksia ja pöytäliinoja. Tuusniemen kutomon nimeksi annettiin **KutOmaTupa**. Syksyllä 1976 järjestettiin vielä AKH:n tukema kudontakurssi, jossa annettiin opetusta puuvillan ja villan kudonnasta. Kurssin opettajana toimi kutomon tuotantopäällikkö, tekstiilisuunnittelija **Saara Raitanen (nyk. Hämäläinen)**.

Kutomon tuotteita markkinoitiin eri liikkeiden kautta ympäri maata. Niitä myytiin Oman Tuvan liikkeessä Kuopiossa, ja kutomon yhteydessä Suojaharjullakin oli pieni myymälä. Jonkin verran tuotteita meni myös Etelä-Suomeen. Helsingissäkin kuusi myymälää myi Tuusniemellä käsityönä valmistettuja tekstiilejä. Kutomon tuotteita esiteltiin muotinäytöksissä ja näyttelyissä, ja niitä oli esillä mm. pankkien näyteikkunoissa.

KutOmaTuvan tuotantopäällikkö, tekstiilisuunnittelija Saara Raitanen (vas.) ja Oma Tupa Oy:n puheenjohtaja Anneli Kinnunen esittelevät pellavaisia saunatekstiilejä, Saaralla yllään saunamekko ja -hattu, Annelilla saunatakki ja -lakki.

Kutomo toimi Tuusniemellä vajaat kolme vuotta, kunnes työskentelytiloissa todettiin lämmityslaitteista aiheutuneita ongelmia: öljypuhallinlämmitin puhalsi tiloihin häkää aiheuttaen kutojille terveysriskin. Lisäksi kutomon lämmitys- ja valaistuskustannukset olivat kohtuuttoman korkeat. Niinpä kutomotoiminta loppui kannattamattomana huhtikuussa 1978. Osa kutojista jäi työttömiksi, osa jatkoi työtä kotonaan. Kuopion seudun Kotiteollisuusyhdistys ilmoitti kuitenkin olevansa valmis perustamaan Tuusniemelle käsityöneuvonta-aseman.

Käsityöneuvonta-asema

Kuopion seudun Kotiteollisuusyhdistys perusti Tuusniemelle käsityöneuvonta-aseman, jonka toiminta alkoi 1.1.1986. Käsityöaseman neuvojaksi palkattiin Saara Hämäläinen, joka toimi tehtävässä eläkkeelle siirtymiseensä v. 2011 saakka. Saaran jälkeen neuvojana oli Anna-Maija Räsänen.

Aluksi neuvonta-asema toimi entisessä Osuuspankin talossa, ns. Hietikon kiinteistön tiloissa, joista poliisiasema oli muuttanut uudelle virastotalolle. Kunta antoi käsityöaseman toiminnan aloittamiseen 50.000 markan avustuksen kangaspuiden ym. tarvikkeiden hankintaa varten. Kesäkuussa 1990 käsityöneuvonta-asema muutti kunnantalon alakertaan.

Käsityöneuvonta-asemalla kudottiin kilometrikaupalla erilaisia kudonnaisia: mattoja, pöytäliinoja, poppanaliinoja, kylpypyyhkeitä, kuultokudoksia, seinävaatteita, villashaaleja ym. Yhteensä asiakkaat kutoivat kankaita arviolta 1000 m-2500 metriä vuodessa! Erikoisimpana ja työläimpänä projektina lie ollut v. 1985 julkistetun Koillis-Savon kansallispuvun monien erilaisten kankaiden kutominen.

Eija Tamminen Koillis-Savon kansallispuvussa ja Saara Hämäläinen käsityökellarilla

Tuusniemen käsityö- ja kulttuuriyhdistys ry

Käsityöneuvonta-aseman toiminnasta vastannut Kuopion seudun käsi- ja taideteollisuusyhdistys ajautui konkurssiin keväällä 2012, ja ohjattu kudontaharrastus yhteisissä tiloissa oli vaarassa päättyä. Silloin joukko käsityön harrastajia kokoontui 1.7.2012 käsityökellarille kokoukseen, jossa perustettiin Tuusniemen Käsityö- ja kulttuuriyhdistys ry. Yhdistyksen toiminta-ajatuksena on erilaisten kädentaitojen edistäminen, käsityöperinteen ylläpitäminen ja sen siirtäminen lapsille ja nuorille. Jo yli kymmenen vuoden ajan kunnantalon alakerrassa on kankaankudonnan lisäksi pidetty käsityökahviloita, järjestetty erilaisia kursseja, mm. kankaanrakentamiskurssi, joulukorttikursseja, kehruukurssi, ompelukurssi miehille, koulu- ja laisten kudontakursseja. Jo neuvonta-aseman aikaan alkunsa saaneita joulumessuja on järjestetty koulukeskuksella lähes vuosittain. Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlan kunniaksi neulottiin villasukat kaikille tuusniemeläisille veteraaneille, ja onpa sukkia neulottu myös Kysin synnytysosaston vauvoille. Yhdistys on järjestänyt retkiä käsityömessuille, kesäteattereihin ja konsertteihin. Kesäisin on tehty pitempiäkin reissuja,

Tyynelän Tonttulassa

esim. 2024 retki Kauhavan kädentaitoviikolle ja Lapualle sekä 2025 retki Kalajoelle, Kokkolaan ja Pietarsaareen, jonka retken kohokohtana oli tutustuminen ihanaan Tyynelän tonttulaan Luodon kunnassa.

Saara Hämäläinen, os. Raitanen

Saara syntyi ”tasavuosikymmeniä sitten” Pietarsaareessa, kävi siellä koulunsa ja pääsi ylioppilaaksi Pietarsaaren yhteislyseosta v. 1964. Sitten opintopolku johti Kalajoen kotiteollisuuskouluun, sieltä Wetterhoffin kotiteollisuusopistoon, jossa Saara suoritti kudonnanneuvojakoulutuksen. Kuopion käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa hän kouluttautui tekstiilisuunnittelijaksi.

15.3.1976 Saara aloitti työnsä Tuusniemellä KutOmaTuvan tuotantopäällikkönä ja tekstiilisuunnittelijana, ja sittemmin hän on tehnyt pitkän ja ansiokkaan työuran kädentaitojen edistämiseksi, erityisesti kankaankudonnan saralla. Tekstiilien suunnittelussa hänellä on vahvuutenaan ehdottoman tarkka värisilmä ja hyvä hahmotuskyky kankaanrakentamisen ja sidosopin kiemuroissa.

Eläkkeelle jäätyään Saara on jatkanut käsityön ja kudonnan parissa harrastuksena. Hän on yksi käsityö- ja kulttuuriyhdistyksen perustajajäsenistä. Koko yhdistyksen 13-vuotisen toiminnan ajan Saara on ollut ”käsityökellarin sielu ja sydän” ja on edelleen. Kauan sitten Saara on kirjoittanut kotiteollisuuskouluaikaiselle nuoruuden ystäväelleen: ”Toivottavasti tämä innostus kestäisi loppuun saakka.” Niin tapahtukoon! ❖

Juojärven tuntijan vaaput

TEKSTI ja KUVA: Pekka Jolkkonen

Haastattelussa Vesa ”Vesku” Hartikainen, vaapuntekijä Paakkilasta.

Mistä vaappujen rakentelu ja maalaaminen sai alkunsa?

”Alako sillä tavalla, että veljeni Arin kanssa oltiin lähössä uistelemaan Juojärvelle. Meillä oli vene Laajalahen pohjukassa ja siinä vanha verkkokoppi. Oltiin just lähössä järvelle, kun tuli kova ukkoskuuro. Ei uskallettu lähteä, vaan ruvettiin siinä kopissa pitämään saittia ja ukkosta. Se tuntu, että se kestää ja kestää. Siellä oli lauvan pätkiä, ihan tavallista neloslautaa. Siitä sitten lohkasin palan syitä myöten ja rupesin puukolla veitämään uistimen näköiseksi. Se ensimmäinen vaappu on tehty valmiiksi ja on vielä tallessakkin. Hirvimetällä ajakuluksi vuolin luonnonpuista, mutta niistä ei tullut valmiita uistimia.”

Miten ensimmäiset vaaput syntyivät?

”Kuopiossa oli kalastusliike Sam Fishing, josta löytyi muovisia vaappurunkoja, joita tilasin. Edullisia, bombertyyppisiä runkoja. Niitä rupesin maalaamaan, ja ne on ensimmäisiä, joita meni myös muiden käyttöön. Muovisista rungoista alkoi säännöllinen vaappujen rakentelu. Ensimmäiset on maalattu niillä maaleilla, joita kotoa sattui löytymään. Rumia kun mitkä, mutta niilläkin kaloja ovat saaneet. Sittemmin olen siirtynyt aerosolimaaleihin, jotka ovat yhä käytössä.”

Kaloja siis tuli jo ensimmäisillä itse tehdyillä uistimilla?

”Ihan ensimmäistä omalla vaapulla saatua kalaa en muista. Millä on tullu ensimmäinen lohikala, sen muistan kyllä. Väri oli hologrammi muikku. Vastaavalla uistimella, jossa oli sininen hologrammiteippi sain myös. Sillä reissulla sain neljä lohikalaa.”

Miten materiaalit ja tekeminen ovat muuttuneet?

”Siten, että ensimmäiset, jotka ovat olleet omassa käytössä tein tosiaan lauvan pätkistä. Astianpesukoneen tukirimoistakin olen veistänyt vaapun. Muovirunkojen jälkeen rupesin ostamaan balsarunkoja. Puisissa balsarungoissa on ura koukkujen kiinnityslangalle, joka sitten taivutellaan sopivaksi koukkujen kiinnitystä varten. Ura täytetään kitillä tai balsaviilulla, sitten pohjalakkaa. Olen käyttänyt ihan venelakkaa, mikä kestää hyvin kosteutta ja suojaa runkoa.

Lakkausten välissä hiotaan, kerroksia tulee yhteensä kuusi. Uistinta kuivutetaan lakkausten välissä vuorokausi, sitten pohjamaalataan. Seuraavaksi varsinainen uistimen väri maalataan aina väri kerrollaan. Lopulliseen väriinkin tarvitaan kolme maalikerrosta. Puurunkoisien valmiiksi tekeminen ottaa kaksi viikkoa. Viimeiseksi sahataan turpalevylle ura, maalataan silmät ja tehdään vielä pintalakkaus. Muovirungossa puolestaan on kaikki valmiina, se on heti maalattavissa ja on paljon nopeempi tehdä valamiiksi.

Koukut asennetaan viimeisenä vaiheena. Koukkujen koot on ensin testattava. Iso koukku ei käy palsauistimelle. Siinä on oma massa pieni, eikä se jaksa uida isolla koukulla. Liian pieni koukku taas ei tartuta. Teoriahan on, että koukun kita ois vähän uistimen runkoo leveempi. Hyvät uistinrenkaat on tässä ehottomat.”

Miten uistimen uinti testataan?

”Vaapun uintia viritetään nokkalenkistä. Mikäli uistin menosuunnassa lähtee kääntymään oikealle, pidetään uistinta tukevasti kiinni ja käännetään varovasti nokkalenkkiä vasempaan ja sitten testataan uuestaan. Kääntämällä nokkalenkkiä ylöspäin uistimen potku harvenee ja alaspäin kääntämällä tihenee. Vaapun uintiin voidaan vaikuttaa myös leukalapun koolla, muodolla, paikalla ja kulmalla suhteessa vetolinjaan.”

Mitkä ovat parhaat värit Juojärvessä uittettavalle vaapulle?

”Ne on nämä luonnonvärit eli muikkuvärit erilaisina muunnoksina. Teipillä, hiilellä, mahavärillä - luonnonkalan värien kopioina. Toinen suunta on sitten nämä räikeet värit erilaisina muunnoksina pilviselle tai sadekeleille. On löytynä myös rohkeilla kokeiluilla toimivia värejä. Uistimet ovat toimineet myös muualla kuin Juojärvellä. Näitä VesEeTapa-vaappuja on tehty myyntiin toiminimellä viimeiset neljä vuotta. Vaappuja syntyy myös asiakkaan toiveiden mukaan.” ❖

Pohjola-Norden, liki 40 vuotta Koillis-Savossa

TEKSTI: Riitta Hämeen-Anttila **KUVAT:** Riitta Hämeen-Anttilan arkisto

Tuusniemen Pohjola-Norden ry toimi Tuusniemellä ja Koillis-Savossa 37 vuotta. Yhdistys perustettiin 3.2.1988. Sitä ennen Tuusniemen kunta oli liittynyt kuntajäsenenä Pohjola-Nordeniin vuonna 1985. Tämä antoi innostusta perustaa oma yhdistys myös Tuusniemelle. Tuusniemen virastotalolla perustamiskokouksessa puheenjohtajaksi valittiin Riitta Hämeen-Anttila, ja hallitukseen Reino Miskala, Seija Happonen, Unto Siili, Ritva Silta-aho, Elsa Piironen, Raimo Hätinen, sekä koulun edustajina Anne Tuomainen ja Johanna Miettinen. Riitta toimi yhdistyksen puheenjohtajana ja Ritva hallituksessa 37 vuoden ajan. Aluksi toimittiin vain Tuusniemellä, kunnes vuodesta 2005 toimialue kattoi koko Koillis-Savon.

Korona-ajan Lucia-ehdokkaat vuonna 2022 esiintymässä Tuusniemen palvelukeskuksella

Lucia-juhlia pidettiin vuosittain joulukuun 13. päivänä. Kati Mikkonen oli ensimmäinen Tuusniemen Lucia vuonna 1988. Vuonna 1998 aloitettiin Lucia-neidon valinta Koillis-Savo -lehden välityksellä. Lehden äänestyksen voitti Annimari Tiilikainen Tuusniemeltä. Juhlat pidettiin Tuusniemellä, ensin oli kirkossa hartaus ja sen jälkeen juhlat koulukeskuksella. Juhlia oli Tuusniemen lisäksi kaikissa Koillis-Savon kirkkoissa, sen mukaan, mistä Lucia-neito tuli valituksi: Kaavilla, Vehmersalmella, Muuruvedellä,

Säyneisissä ja Juankoskella.

Mieliinpainuva muisto monien joukossa on Vehmersalmelta, kun oli valtava lumipyry ja varsinakin päätoimittaja Pirjo Monosella oli vaikeuksia selvittää pikkuteitä Kaavilta Vehmersalmelle.

Komeimmat oli Lucia 10- ja 20-vuotisjuhlat, missä molemmissa esiintyi taiteilija Ami Aspelund. Lucia 30- vuotisjuhlaan 2019 kutsuimme omia Lucia-neitoja esiintymään. Pystytimme lisäksi näyttelyn "Lucia 30 vuotta" koulun ruokasaliin.

Useat Lucia-neidot ovat tunnettuja musiikin alalla. Katin lisäksi mainittakoon Anna-Claudia Somero ja Sanna Matinniemi, kansainvälinen oopperalaulaja. Paljon koululaisia ehti esiintyä Lucia-kuorossa vuosittain. Viimeinen, järjestyksessä 31. Lucia-neitomme oli vuonna 2022 Saija Sulasma.

Runsaasti muutakin toimintaa vuosien varrella oli. Matkalehtoreita Tanskasta, Ruotsista ja Norjasta vieraili Tuusniemen koululla ja yhdistyksen tilaisuuksissa. Mieliinpainuva oli trubaduuri Thorstein Bergmanin vierailu Bellman-lauluillaan Ruotsin viikolla vuonna 1989. Vuonna 1990 saimme vieraaksi Tuusniemelle 30 metsänomistajaa Norjan Midtre Gauldalin kunnasta. Seuraavana vuonna teimme vastavierailun. Myös lukio teki leirikoulumatkan sinne. Lahjaksi saamastamme Midtre Gauldalin perinnekalenterista saimme idean tehdä oma perinnekalenteri. Yhdessä Tuusniemen Kotiseutuyhdistyksen kanssa toteutimme ensimmäisen Tuusniemi 1995 perinnekalenterin. Kalentereita tehtiin sitten eri yhdistysten kanssa aina vuoteen 2013 saakka.

Pohjoismaisen kirjastoviikon tapahtumia marraskuussa pidettiin vuodesta 1998 lähtien. Lapsille oli piirustuskilpailuja, aikuisille lukuhetkiä ja esitelmää. Mielenkiintoinen oli emeritusprofessori Jussi T. Lappalaisen esitelmä "Ruotsin aika ja Suomi".

Maaliskuuseen "Pohjolan pidot" -tilaisuuteen kutsuimme vuodesta 2000 lähtien vieraaksi jonkun ystävyshdistyksen, yhteensä 14 eri yhdistystä. Soitinyhtye Savonia oli 20 vuotta yhteistyökumppanimme mieliinpainuvine Rantamylyn yhteislauluineen. Kutujuhliilla 2016 julkistettiin Juojärven muikulle lempinimi "Juojärven uatelismuikku".

Tuusniemen Pohjola-Norden on vuosittain jakanut stipendin ruotsin kielessä hyvin menestyneelle ylioppilaalle. Vuonna 2024 yhdistys lopettaessaan toimintansa siirsi stipendirahaston Tuusniemen kunnan hoidettavaksi.

Lucia-perinnettä jatkaa Tuusniemen kotiseutuyhdistys.

Paljon on ihania muistoja matkan varrelta ja paljon jää kertomatta. Uskon, että pohjoismaisella yhteistyöllä on ollut merkitystä Koillis-Savon kulttuurielämässä. Lämmöllä muistan aktiivisesti toimineita nordistiystäviä ja kaikkia yhteistyötahoja Tuusniemellä ja Koillis-Savon eri kylillä. ❖

Pohjola-Norden perustettiin 1. maailmansodan jälkeen edistämään pohjoismaiden yhteistyötä (Ruotsi, Norja, Tanska 1919, Islanti 1922, Suomi 1924). Kieli, kulttuuri, historia ja maantiede yhdistävät tätä kansanliikettä. Suomessa on 70 yhdistystä ja yli 4000 jäsentä, ja toimintaa tukee OKM.

Vuoden 2021 Lucia-neito Tiia Miettinen, Riitta Hämeen Anttila ja vuoden 1988 Lucia-neito Kati Mikkonen (nyk. Riikonen)

Työseuratoimintaa Tuusniemellä

TEKSTI: Lea Mustonen **KUVAT:** Lea Mustonen, Hanna Mustonen

Tuvasta kuuluu jo puheensorinaa, kun astun talon eteiseen. Vastaan tulvii kahvin ja vasta-leivotun pullan tuoksu, joka houkuttelee peremmälle. Tuvassa istuu naisia, miehiä ja lapsia, on siis lähdetty liikkeelle koko perheen voimin. On alkamassa työseurat. Näin muistelee Eeva Issakainen, vuosikymmeniä työseuratoimintaa luotsannut ev.lut seurakunnan lähetys sihteeri.

Joku jo kysyy, että mitä tarkoittaa työseurat. Lähtökohtana oli kodeissa kiertävät ompeluseurat, jotka muotoutuivat työseuroiksi, eli seurakunnan työmuoto, jolla kerättiin varoja lähetystyölle ja pidettiin esillä lähetystyötä ja yhteyttä nimikkolähetteihin. Joillakin työseuratoiminta koski lisäksi diakoniatyötä.

Tuusniemellä työseuratoiminta alkoi paikoittain jo 1940-luvulla. Työseuroja pidettiin koulupiireittäin, mm. Tuusjärvellä, Hiidenlahdessa, Ranta-Kosulassa, Kosulassa, Ruskilassa, Pajumäessä, Salonkylässä, Juurikkamäessä, Laukka-ahossa, Konttimäellä, Haurangissa, Liukonpellolla, Ohtaanniemellä, Paakkilassa ja kirkonkylässä. Alkutaipaleella toimi 16 työseuraa melko aktiivisesti. Myöhemmin niitä yhdistyi toisiinsa, kun väen vähetessä eri kyläkuntien työseuroja sulautui yhteen naapuriseurain kanssa.

Talviaikaan työseurat kokoontuivat kahden viikon välein kiertäen talosta taloon. Ohjelmaan ku-

lui kahvit, virren veisuuta ja hartaus, lähettikirjeiden lukemista ja lopussa jännitystä luoneet naruarpa-jaiset, joilla kerättiin varoja lähetystyölle. Itse kukin toi palkintoja. Lähettikirjeiden pohjalta virisi vilkasta keskustelua. Työseuroihin kokoontui jopa 30-60 henkeä kerrallaan, ja mukana oli yleensä pappi tai diakonissa pitämässä esillä Sanaa.

Itsenäisessä Tuusniemen seurakunnassa oli lähetystyön johtokunta, jonka tehtävänä oli organisoida lähetystyöhön liittyvää toimintaa, mm. äitiänpäivälounaiden järjestäminen, myyjäiset ja arpajaiset sekä muuta varainkeruuta. Eeva Issakainen koulutautui lähetys sihteeriksi ja toimi tehtävässä vuodesta 1980 alkaen siihen saakka, kun perustettiin Järvi-Kuopion seurakunta v. 2011. Taloudellista tukea kerättiin lähetysjärjestöistä Suomen Lähetysseuralle, Kansanlähetykselle, Evankeliumiyhdistykselle (SLEY), Kylväjälle ja Piipaseuralle. Seurakunnasta oli edustajat Suomen Lähetysseuran lähetysjuhilla. Nilsin rovastikunta koulutti lähetystyöstä vastaavia henkilöitä lähetysseminaareissa keväisin ja syksyisin. Rovastikunnallinen toiminta kokosi lähetystyön ystäviä esim. lähettivierailuihin.

Tuusniemen seurakunnan nimikkokohteena oli 1970-luvulla Oshigambon lukio, missä Lähetysseuran lähetti Lahja Lehtonen työskenteli.

Liukonpellon-Paakkilan työseuralaiset Äiti Teresa -peiton kanssa. Vasemmalta Lauri Mustonen, Martta Parviainen, Leena Miettinen, Aune Miettinen, Hilka Pitkänen, Annikki Palomäki, Tyyne Smolander, Irja Mustonen ja Jussi Mustonen.

Pitkäaikainen lähetys sihteerini ja työseura-aktiivi Eeva Issakainen

Rovasti Aimo Junkkari piti kovasti esillä ko. kohdetta. Rovasti Pertti Lamppu oli mukana työseuratoiminnassa aktiivisesti. Hän oli innokas lähetystyön ystävä ja korosti lähetystyön merkitystä.

Työseurojen toiminta oli monipuolista. Milloin neulottiin sukkia ja lapasia ja Äiti Teresa -peittoja, milloin tehtiin luutia ja valmisteltiin vaikka äitiänpäivälounasta. Kyläkunnat järjestivät seurakuntakodilla vuoron perään äitiänpäivälounaan alkaen vuodesta 1973 ja niitä laitettiin aina koronapandemiaan saakka vuoteen 2020. Myöhemmin aloitettuna maukkaat isänpäivälounaat valmistuivat samalla periaatteella.

Työseurat järjestivät vuosittain pääsiäismyyjäiset lopettaen ne v. 2016. Joulumyyjäisiä pidettiin vuoteen 2019 saakka, kun korona esti vuoden 2020 myyjäiset. Molempien myyjäisten alla tehtiin karjalanpiirakoita talkoilla, ja niitä paistettiin kerralla 1000-2000 kpl. Vastuuhenkilöinä piirakkatalloissa ja lounaiden laittamisessa olivat Eeva Issakainen ja Elvi Kasanen. Lisäksi tarvittiin iso joukko vapaaehtoisia ja innokkaita tekijöitä, joita vielä silloin löytyi.

Myyjäisissä oli tarjolla leivonnaisia, käsitöitä ja vuoden aikaan liittyviä koristeita. Samalla pidettiin pika-arpajaiset. Yleiset arpajaiset poliisihallinnon luvalla järjestettiin keväisin ja syksyisin vuodesta 1987 alkaen aina vuoteen 2010 saakka. Tällä tavoin kerättiin varoja lähetystyön tukemiseksi.

Myös ikäihmisten palvelukeskuksen väki pääsi nauttimaan työseurojen ohjelmista ja kahvihetkidä.

Piirakkatalloissa lähetystyön hyväksi Elvi Kasanen

Työseurat vierailivat asuinseurakunnissa vuorovuosin, toivat mukanaan kahvileivät asukkaille ja työntekijöille ja pitivät pienen hartauden. Kahvikupposen kera juttu luisti asukkaiden kanssa ja muisteltiin menneitä.

Tuusniemen seurakunnan nimikkolähetteinä vuosien varrella toimivat mm. Kirsti Kirjavainen Nepalissa, Raili ja Tuomo Korhonen 1980-luvulla Japanissa ja Leena Mäkäriäinen sairaanhoitajana Egyptissä 1980-luvun alusta aina 2000-luvulle saakka. Tiia Jutzin lähetyskenttä oli Afganistanissa. Jotkut heistä vierailivat Tuusniemen seurakunnassa kertoen lähetystyöstä sanoin ja kuvin. Heiltä tuli joitakin kertoja vuodessa ystäväkirjeitä, joiden perusteella pystyttiin perehtymään lähetys- ja diakoniatyön arkeen ja muistamaan heitä rukouksin.

Työseuratoiminta hiipui kyläkunnilta hiljalleen, kun väki vanheni ja väheni, esim. Tuusjärvellä toiminta päättyi v. 2008. Työseurat muuttuivat yhdeksi lähetyspiiriksi, joka kokoontui alussa kirkonkylällä kodeissa ja muuttui sitten kerran kuussa seurakuntakodilla pidettäväksi tapahtumaksi. Tämä toiminta jatkuu edelleen.

Työseuroissa käyneet muistelevat lämmöllä toimintaa, joka toi vireyttä kyläkunnille, kokosi yhteen kokonaisia perheitä, vahvisti sosiaalisia suhteita ja samalla tehtiin talkoita sekä hoidettiin hengellistä elämää. Toiminta opetti omasta antamisesta ja loi merkityksellisyyttä olemalla yksi lenkki lähetystyön ketjussa. ❖

Tuusniemellä tapahtunutta

Joulukautta juhlistivat monet tapahtumat ja joulujuhlat. Tuusniemen Yrittäjien järjestämää joulunavausta vietettiin talvisissa tunnelmissa K-kaupan pihalla 30.11.2024.

Tuusniemen Yrittäjät valitsi vuoden yrittäjäksi Kirsi Keromaan ja hänen yrityksensä Tuuspadan.
Kuva: Tuija Valta

Itsenäisyyspäivän aattona Tuusniemen yhtenäiskoulun alaluokkalaisten laitoivat sankarihaudoille kynttilät. Tuusniemen Kotiseutuyhdistyksen puheenjohtaja Eevariitta Jäntti puhui koululaisille itsenäisyydestä, talvisodan ja jatkosotien merkityksestä itsenäisyyden säilyttämisessä ja sankarihaudoista. Kuva: Eero Jäntti

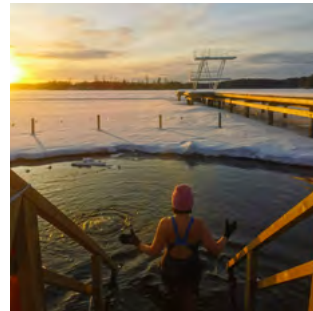

Suomen 107. itsenäisyyspäivää juhlittiin perinteitä kunnioittaen lippuvartiolla Sankarihaudoilla, juhla jumalanpalveluksella ja juhalla koulukeskuksella. Juhlassa Tuusniemen kunta muisti vuonna 2024 kuntaan syntyneitä vauvoja ja jakoi kunnianosoituksia Suvi Keinäselle, Tuula Miettiselle, Kirsti Nissiselle ja Jari Kokkoselle. Kuvat: Raimo Kekäläinen

Tuusniemen Rajun avantouimarit panivat tuulemaan ja avasivat avantouintipaikan uimarantaan.

Kuva: Katja Pitkänen

Kotiseutuyhdistys ja Ilona Tuomi yhdistivät voimansa Taikuutta Tuusniemellä -näyttelyn järjestämisessä. Näyttely on esillä myös naapurikunnissa.
Kuva: Pirkko Airaksinen

1.3. järjestöjen ja Tuusniemen kunnan yhteistyössä järjestämä Jäifestari pidettiin satama alueella. Yhdessäolon lisäksi ohjelmassa oli pilkintää ja monenmoista kisailua. Kuva edellisellä sivulla: Raimo Kekäläinen

2.3. Kalevala-juhlassa räpäyttiin Timi Lexikonin sekä Runoleidien ja Tuusniemen yhtenäiskoulun oppilaiden yhteistyössä tekemän videon tahtiin. Vuoden 2025 kulttuurisipendin vastaanottivat Juojärven Aarnitulet ry:n

puolesta Sari Joutsen ja Miia Kiuru.

Kuva: Hanna Mustonen

14.3. Tuusniemen Sotaveteraanit, Rintamaveteraanit ja Sotainvalidit lopettivat toimintansa ja yhdistyivät Tuusniemen perinneyhteisöksi. Toiminnassa keskitytään veteraanien ja veteraanien puolisoitten sekä leskien aseman vaalimiseen ja toiseksi sota-ajan perinteen siirtymiseen tuleville sukupolville.

Kuva: Raimo Kekäläinen

Kunta- ja aluevaalit pidettiin 13.4.: äänestysprosentti oli Tuusniemellä 54.2% ja kunnanvaltuustoon valittiin 17 valtuutettua, joista 9 keskustan, 3 vas., 2 kok, 1 sd, 1 ps ja 1 vihreä. Ääniharavat olivat Juha Pitkänen vas. ja Minna Koistinen kesk.

Keväällä ympäri Tuusniemeä laitetaan kuntoon retkeilypaikkoja, uimarantoja ja siivotaan talkoilla tienvarsia. Esimerkiksi Tuusjärvi-Hiidenlahti kyläyhdistyksen porukka ei pönötä, vaan toimii. Hoikanlammen uimarannalla haravoitiin, ja laitettiin laituriin uudet ponttoonit. Huomaa kuvan oikeassa yläkulmassa oleva nosturi valmiina nostamaan laituri ponttoonien laittamista varten. Haravointia ja siivousta oli myös Koivulahden retkisatamassa. Ja tarkkaa työtä tehtiinkin. Tällaista meillä; mukavaa yhteistä tekemistä. Kuva: Helka Pukarinen

sa oleva nosturi valmiina nostamaan laituri ponttoonien laittamista varten. Haravointia ja siivousta oli myös Koivulahden retkisatamassa. Ja tarkkaa työtä tehtiinkin. Tällaista meillä; mukavaa yhteistä tekemistä. Kuva: Helka Pukarinen

7.6. vietettiin kesänavausta satamassa. Tuusniemi ikkuinen -biisi sai tapahtumassa ensiesityksensä. Musiikkivideo löytyy YouTubesta. Kuva: Juho Kekäläinen

Tuusniemi ikkuinen

säv. Markku Holopainen, san. Marianna Koivunen ja Matti Rahunen Tuusniemen kylien sanapilvien pohjalta

Tuusniemen kylät ovat täynnä elämää
Vehreet maat ja vedet kimmeltää
Savo Karjalan se raja on täällä
Ohtaansalmen silta heimot yhdistää
Oikeet immeiset ne tiällä elelöö
Sitä monet tutut ihmettellä
Nuapurissa assuu viisaus verraton
Jutut totta aena toisen puoliskon

KERTSI:

Kun Savo sydämessä asustaa
Turhan kiireen voit unohtaa
Paikka kaunis ja pikkuinen
Se on Tuusniemi ikkuinen

Muikkuu kaupasta ei tarvii ostella
Kalan järvestä voi suoraan nostella
Talven tullen ladut jäällä risteää
Istuu jakkaroilla sata pilkkijää
Korpimetsät kätkee monta kulkijaa
Toiset saalistaa ja toiset marjastaa
Pitkospuut ja polut sekä metsätie
Luokse Seinävuoren Rotkolaakson vie

KERTSI

Mustan savusaunan ovensuulla
Vienon kysymyksen voitkin kuulla
Mitäs meillä oisi iltaseksi
Lempeet löylyt jos et muuta keksi
Pitkin Juojärven, Suvaksen ja Rikkaveen
Huutaa kuikka ja ui telkkä poikineen
Hirviperhe oikoo järven poikki
Jänis maassa istuu, jos ei loiki

KERTSI

Syrjäkylillä on kiva ellee
Rokki soi ja kaivetaan nennee
Männään Kuopijoon ku ulukomaele
Viijään opit torin ukkoloille

KERTSI

Kesällä Tuusniemi herää eloon ja tapahtumista on runsaudenpula. Tässä maistiaisia:

Juhannusaatto vietettiin ympäri Tuusniemeä kylien järjestämässä kokkojuhlassa, muun muassa Kojanlahdessa kirkkovesoudun ja kokon merkeissä. Kuva: Mauri Räsänen

Museopäivässä tehtiin vastoja ja syötiin potaattiveljiä

Yrittäjien iltatorilla julkistettiin kesä-tuusniemeläiset 2025 Heli ja Ilkka Kemppainen. Kuva: Juho Kekäläinen, Tuusniemen Yrittäjät

Kesäteatteri heräsi henkiin kiitos Tuustaiteiset. Kummoo porukkoo -näytelmää esitettiin täysille katsomoille Hojo Hojossa. Ihan mahtavaa! Näytelmässä mukana Marja-Leena Koistinen, Sinikka Sipola, Iida-Eija Tilles, Teuvo Kokkonen, Päivi Hyvärinen, Ville Koistinen, Heikki Vuorela ja Anja Mustonen. Kuva Hanna Mustonen

Luonto antoi parastaan. Karhuja on nähty runsaasti riistakameroissa ja bongattu luonnossakin. Sekä marja- että sienisato olivat hyviä, jopa erinomaisia.

Yhdeksän yhtenäiskoulun oppilasta osallistui Anja Mustosen johdolla Suomen Punaisen Ristin Nälkäpäivä-lipaskeräykseen Tuusniemellä.

Kuva Hanna Mustonen

12.10. vietettiin kotiseutujuhlaa. Menestyneet ravitalliyritykset Miika ja Anna-Kaisa Tenhunen palkittiin juhlassa Vuoden tuusniemeläisenä. Kuvassa palkittujen kanssa kanssa Eevariitta Jäntti (Kotiseutuyhdistys) ja Minna Koistinen (valtuuston puheenjohtaja).

Kuva Hanna Mustonen. ❖

Tupaniemi: sukupolvien suosikki kivilaudelta nykypäivään

TEKSTI: Hanna Mustonen KUVAT: Tuija Junkkarin ja Hanna Mustosen arkisto

Tupaniemen leiripaikalla on minulle erityinen merkitys: olen viettänyt siellä hääyöni.

Emme olleet mieheni kanssa ensimmäiset jotka nauttivat yöstä Rikkaveden rannalla. Alueella asuttiin jo kivilaudella. Nuottakalastajat ovat käyttäneet sitä tukikohtana kautta vuosisatojen. Kiukoolan Mustoset ovat asuttaneet aluetta yli 400 vuotta, ja Tupaniemi on ollut retkikohde niin esi-isillemme kuin nykysukupolvillekin. 1950- ja 1960-luvulla Tuusniemen kunta ja seurakunta pitivät paikalla kesäleirejä lapsille ja nuorille. Nykyään niemessä on yksityinen laavu.

Leiripaikan suosioon ovat vaikuttaneet hiekkaiset poukammat, sileiksi kuluneet rantakalliot, tasainen kangasmaa ja kallion suojaamat nuotiopaikat. Niemessä nököttävä kummeli helpottaa sen paikantamista järveltä.

Kivikauden asuinpaikka

Kiukooniemen alueelta on löydetty useita kivikautisia asuinpaikkoja ja esineistöä, myös Tupaniemestä.

Kivikautiset asukkaat kaivoivat maahan laa-

ja-alaisen kuopan talven kylmyyttä vastaan ja se katettiin tukeilla, tuohella ja maalla estämään veden pääsy asumukseen.

Kivikautisesta elämästä todistavat myös alueelta löytyneet kivitallit ja saviastioiden palaset. Jo näissä saviastioissa oli hyödynnetty alueelta löytyvää asbestia. Saveen sekoitettu asbesti mahdollisti ohuiden mutta kestävien astioiden teon.

Kun Eero Riekkinen kaivoi kesäasunnolleen Tupaniemessä kellarin kuoppaa, esiin tuli puolen metrin syvyydessä pyöreä kiveys ja tulenpoltosta jäänyttä hiiltä. Myös kiviset asumukset raamit hän löysi kallion vierestä. Kallion vierus oli hyvä asumuksen paikka, koska kallioon varastoitiin lämpöä.

Löydöistä päätellen järvi oli kivilaudella lähes samanmuotoinen ja rannan sijainniltaan samanlainen kuin se on nykyisin.

Hääyö laavulla

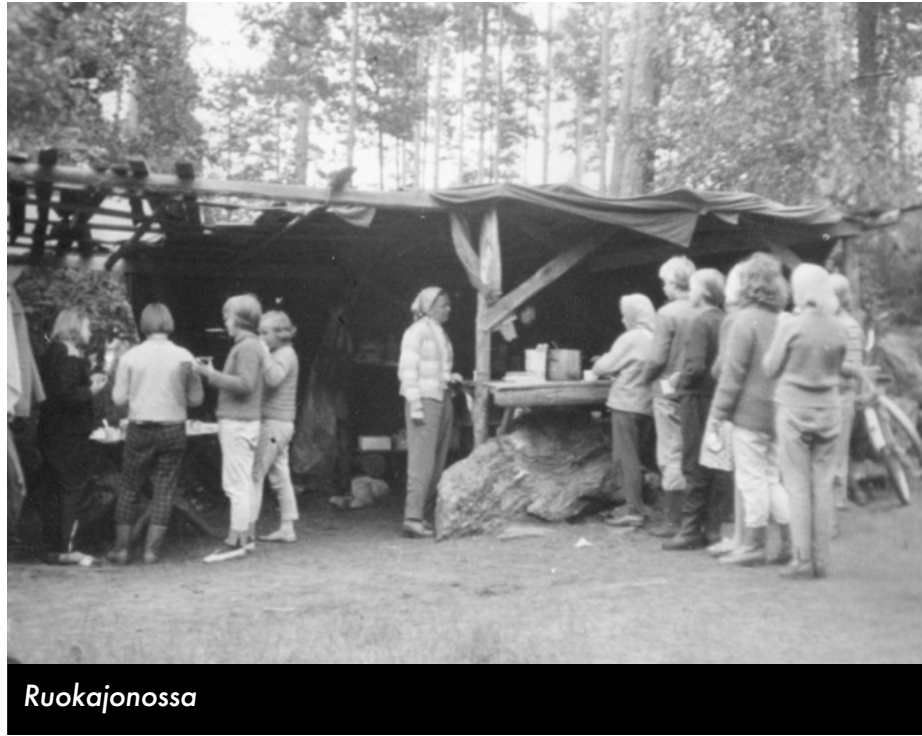
Ilmari Mustosen vuonna 1914 löytämä kivilirves

Kalapaikka

Tupaniemeä ympäröivät hyvät kalavedet. Siksi se on ollut kalastajien käytössä iät ajat. Paikalta on löytynyt esimerkiksi puisen katiskan jäännökset ja nuotan tai verkkojen painoina käytettyjä tuohilla päällystettyjä kiviä.

Eero Riekkinen kertoo, että niemen poukaman hiekasta on löytynyt suuri määrä lasinsirpaleita. Moni rantakala on varmaan keitetty kallion suojaisessa tulipaikassa viinayröppöjen ryydittämällä.

Lapsuudesta muistan, kun kalaa pullollaan olevat muikkuverkot tuotiin rantaan ja kalat päästeltiin niemen poukamassa.

Ruokajonossa

Lasten leirit

Tupaniemi toimi Tuusniemen seurakunnan ja kunnan lasten kesäleirien paikkana 1950- ja 1960-luvuilla. Leiritoiminta vähentyi vuoden 1968 jälkeen, kun Riekkiset rankensivat alueen kupeeseen mökin. Myöhemmin alueella pidettiin vielä muutamia 4H- ja partioleirejä.

Seppo Hallman kertoo, että kun hän aloitti nuorisohjaajana Tuusniemellä 1962, leirejä järjestettiin yhteistyössä Tuusniemen seurakunnan kanssa. Hän, diakoni Eira Mikkonen ja Maamiesseurasta

Illanvietto kummelin luona

keittäjäksi lainattu Irma Ylimaa (sittemmin Hallman) pitivät 4–5 päivän kesäleirejä 7–14-vuotiaille lapsille. Vipinää riitti, sillä yhdellä leirillä saattoi olla sataakin osallistujaa.

Aluksi leiriläiset ja tavarat tuotiin kunnan kuorma-auton lavalla ja myöhemmin linja-autolla Kiukoolan pihaan. Siitä käveltiin noin kilometrin matka kivistä kärrytietä tavaroiden kanssa leiri paikalle. Seppo Hallman onnistui luovimaan sitikansa kärryillä, mikä helpotti teltojen ja muiden tavaroiden kuljettamista.

Leirillä yövyttiin 4–5 hengen teltoissa. Kullakin osallistujalla oli pari, jonka kanssa piti aina olla. Näin varmistettiin leiriläisten turvallisuus. Kaksi vetäjäähän ei mitenkään pystynyt isoa joukkoa vartimaan. Leiripäivät alkoivat lipunnostolla ja hartaudella. Päivän ohjelmaan kuului leikkejä, urheilua, uintia, ongintakilpailuja ym. hauskaa. Iltaisin paistettiin makkaraa tai lettuja. Päivä päättyi lipunlas kuun.

Ruuanlaitto tapahtui puolijoukkueteltassa. Ruokatarvikkeita tuotiin kirkonkylältä, perunoita saatiin paikallisilta tiloilta ja maito haettiin päivittäin Kiukoolasta. Irma Hallman kertoo, että ruoka oli enimmäkseen keittoruokia, leipää ja maitoa –

ja sitä kului paljon. Hän muistelee monien suosikin olleen makaronivelli. Penkkejä rakenneltiin istuimiksi tai ruoka syötiin kivillä ja kallioilla istuen. Vessana toimi kuoppa ja riuku.

Seppo Hallman muistelee, että isompia haaveita ei leireillä tapahtunut. Jokunen lapsi saattoi koti-ikävänsä takia lähteä kotiin.

Nykypäivä

Kiukoolan Mustoset rakensivat 2000-luvulla Tupaniemeen yksityisen laavun, jossa ovat sittemmin poikenneet niin kyläläiset kuin monet muutkin Rikka-vedellä liikkuvat. Kallionsyrjässä on suojaisa paikka tulen tekemiseen. Paikalle jätetyistä roskista voi päätellä, että makkaran paisto ja tölkkijuomat ovat kävijöiden suosiossa.

Tätä kirjoittaessani tulee mieleen monen monta niemeen liittyvää muistoa: muikkujen päästelyä isän ja ukin apuna, telttailua kavereiden kanssa, perheen ja kylän yhteisiä illanviettoja – ja tietysti se hääyö.

Miten monella muulla onkaan omat muistonsa ja tarinansa. ❖

Palataan leiriltä kuorma-autolla

Lähteet:

Kiukooniemen tilan ja suvun vaiheita vuodesta 1621 (2004).

Seppo ja Irma Hallmanin haastattelu

Eero Riekkisen haastattelu

Mustosia rantakalalla Tupaniemessä kesällä 2022

**MONIPUOLISIA
METSURI- JA
PIHAPALVELUITA:**

- Puiden kaadot & tuulenkaatojen siivous
- Puiden kenttäsiirrelöinti siirrettävällä Kara-kenttäsiirrelöllä
- Puunajot traktorilla
- Kaivinkonetyöt pienellä (2tn) kaivinkoneella

VUOKRAAMME:

- Palju (8-10 hlö)
- Eduard-lavetti
- Iso kuomukärry

OivaApu Tirkkonen oy
Tomi
050 463 9245

**Luotettavaa
kotipalvelua &
metsäpalveluita
jo vuodesta 2015**

OivaApu Tirkkonen Oy

Sannan HoivaOiva

Toimimme Koillis-Savon
alueella – ota yhteyttä
ja kysy lisää!

Tarjoamme kotipalvelua,
hoiva- ja siivoustöitä
luotettavasti ja
ammattitaidolla.
Voit maksaa itse tai
palvelusetelillä
– palvelemme
vauvasta vaariin!

Kuulumme
Parasta palvelua
-järjestelmään,
ja hoivapalveluun
kuuluvat luvat ovat
kunnossa.

Sannan HoivaOiva

Sanna
040 516 9952

PARASTA PALVELUA

RavinTola
Tuuspata

Lounas arkisin klo 10.30 - 14
Pizzat - Burgerit - Ateriapalvelu - Pitopalvelu

Puh. 040 418 1129
Jokitie 3, Tuusniemi

**Hyvää Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta 2026!**

Jalkahoitoa
sekä hoiva- ja avustuskäynnit!
050 547 5490
Keskitie 26, Tuusniemi
Myös kotikäynnit!

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

HIERONTAPALVELU
Heikki Oksman
71200 TUUSNIEMI, Puh. 050 571 1478

Parturi-Kampaamo
ekokampaamo

TiinaMari

Keskitie 25, 71200 Tuusniemi
Soita 050 557 4490

Hannan Kampaamo
Keskitie 26, Tuusniemi, puh. 0400273489

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta**

**Kukka-, hautaus- ja juhlapalvelu
KUKKATUPA**

Avoimena:
ma - ti 9 - 16
to - pe 9 - 17
la 9 - 13

post@kukkatupa.fi
www.kukkatupa.fi

Puh. 017 661610
044 5565003
Huoltotie 5, 71200 Tuusniemi

**Porukalla
perille!**

**Ryhmäkuljetukset
tilauksesta
luotettavasti ja
ammattitaidolla.**

hojo-matkat.fi

**KYSY
LISÄÄ!** Lisätietoja matkoista ja palveluistamme:
www.hoj-matkat.fi tai puh. 0400 66 66 37

Nellan kodin- ja pihanhoito

Kotiapu, siivoustyö,
kauppa-asiointi yms...
Puh: 040-6631883
www.nellankodinjapihanhoito.fi

JG-KULJETUS Oy

Kaavi

Lannoite- ja rahtikuljetukset
Puh. 050 566 7442

Tuusniemen Kylät ry

**Hyvää Joulua sekä
onnea ja menestystä
vuodelle 2026!**

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
Tuusniemen Apteekki

Keskitie 23, 71200 Tuusniemi
(017) 661 228

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta**

KARVOSEN PUUTARHA
Levälähti

**LOUNASKAHVILA
PANKINKULMA KAAVI**

Lounas ma - pe klo 10.30 - 14
Hinta 12,70€, eläkeläiset ja sopimusasiakkaat 11,80€
Kotiintoiutukset taajama-alueella ma, ke & pe.
Tilaa numerosta 044 238 7392

Kahvila
avoinna
klo 7.30 - 15

**HAUTAUS- JA JUHLAPALVELU
KUITTINEN**

Puh. 044 970 5388

Hautauspalvelu:
Kaavintie 16, Kaavi

WWW.KUITTINEN.FI

Juhlaluoneisto:
Rantatie 6, Kaavi

Rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta!

TEBOIL
TUUSNIEMI

045 216 4772

Rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta 2026!

Oli vuosi ollut millainen vain, se päättyy aina joulun. Joulunaika tuo meidät yhteen. Pidetään toisemme mielessä ja sydämessä – olimme sitten lähellä tai kaukana.

Meillä on jotain yhteistä. OP Savonmaa

PALVELUPISTE
GRILLI
PAISTOPISTE

TO - PE 8 - 17
TO - PE 8 - 17
JOKA PÄIVÄ

KMarket
TUUSNIEMI

PALVELEMME
MA - PE 7 - 20
LA 7 - 18
SU 10 - 16

posti
MOTOPUOLLO
VEIKKAUS
DB SCHENKER

PERINTEINEN HIERONTA, VOICE MESSAGE & INTIALAINEN PÄÄHIERONTA

Mirja Poutiainen

*Koulutettu hieroja *Voice Massage -therapist

Lahjakortteja pukinkonttiin!

Kenttätie 6, Tuusniemi, puh. 040 502 8091

- Kaivutyöt
- Talonpohjien kaivut ja täytöt pitkäpuomi- ja minikoneella
- Imeytyskentät
- Vanhojen talojen ja ahtaiden paikkojen salaojitukset lyhytperäisellä koneella
- Maansiirtotyöt
- Rantojen ruoppaukset ja massojen siirrot kuorma-autolla
- Kosteikkorakentaminen

Koneyhtymä
Happonen & Holopainen

040 727 4791, 0400 172 884

- Soppatykki
- Catering-palvelut
- Pop Up torimyynti
- Renkaiden vaihdot & rengashotelli
- Kausisäilytys Tuusniemellä

Jema Street Food Oy
045 873 7352
Jaakko E. Miettinen
soppa.aijja@hotmail.com
soppaaijja.fi

Soup & grilled food on the street

Outokummun Pienkone

SE PALVELEVA PIENKONEKAUPPA

AUTOSI VARAOSAT NYT MEILTÄ!
PIENKONEHUOLLOT AMMATTITAITIDOLLA

- NOUTO JA TOIMITUS
- OSTO- JA HUOLTORAHOTUS
- HYDRAULILETKUJEN VALMISTUS / KORJAUS

013 552569 KUMMUNKATU 16, OUTOKUMPU
WWW.OUTOKUMMUNPIENKONE.FI

First Stop
Pohjois-Karjalan Kumikorjaamo Oy
Karjalankatu 5 013-550505
83500 Outokumpu 0500372037
www.pohjoiskarjalankumikorjaamo.fi

40 VUOTTA **OUTOKUMPU** **POLVIJÄRVI**

Kuusikatu 2, 83500 Outokumpu Yhdystie 2, 83500 Polvijärvi
Puh. 013 555 534 Puh. 013 569 660
myynti@outokummunvaraosa.fi polvijarven.varaosa@telemail.fi

Merkillisen Hyvää Joulua!

st1 OUTOKUMPU

Kuusjärventie 41 Puh. 013 222 389
83500 Outokumpu 050 512 5114/Pekka
pekka.sairanen@elisanet.fi

Keskitie 22, 71200 TUUSNIEMI

JOULUNKIN LÄMPÖÄ JO VUODESTA 1997.

KAUKOLÄMPÖÄ TAAJAMAN KIINTEISTÖILLE
TUUSNIEMELÄISELLÄ BIOPOLTTOAINEELLA
KÄYTTÄEN TUUSNIEMELÄISTEN
YRITYSTEN PALVELUJA.

Tiedustelut ja yhteydenotot:
Jouko Korhonen, toimitusjohtaja, DI
040 735 1914 jouko.korhonen@ppc.inet.fi

*Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

Tuusniemen Sora

Kuopiontie 151, 71200 Tuusniemi
puh. 0400 651 240
www.tuusniemensora.fi
iisakki.tukiainen@tuusniemensora.fi

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!

TUUSNIEMEN LÄMPÖ ja VESI OY
Meijerintie 16 (vanha meijeri), Tuusniemi
Puh. 040 502 3130

Hyvää Joulua ja
kiitos kuluneesta vuodesta

Tuusniemen Autohuolto ja Varaosa Oy
Petri 040 767 3787
Mika 040 767 3471

MAATALOUS- JA KONEPALVELU
HEIKKI NISSINEN

- Pyöröpaalausurakointia ja karhoitusta
- Piennarten niittotyöt

TUUSNIEMI PUH. 040 413 5065

TIMPURI TIRKKONEN

- KIRVESMIESTYÖT MATERIAALEINEEN
- ISOT JA PIENET REMONTIT, UUDISRAKENTAMINEN
- HIRSIKORJAUKSET
- KÄSINVEISTETTY HIRSIRAKENNUKSET
- SAHAUSPALVELU SIIRRETTÄVÄLLÄ TUUKKIVANNESAHALLA
- VUOKRATAAN HAKI-TELINETÄ

Markku Tirkkonen, Luostaritie 980A, 71260 Juurikkamäki
0400 192023 markku@timpuritirkkonen.fi
www.timpuritirkkonen.fi

Kontu Isännöinti Oy
Hyvää Joulua!

MARKET

Joulu on RUOKAA

S-market Tuusniemi
ma-la 7-21
su 9-21

MEILTÄ SAAT BONUSTA e-känavä.fi

PEEÄSSÄ

HOTTITUVAT

Marja Koistinen
Kojanlahti, 71280 Kosula
050 365 7064 hottituvat@gmail.com

MÖKKILOMAT
OHJELMA-
PALVELUT

TUUSVESI Oy

Risteilyjä Juojärvellä ja Suvasvedellä Rosetta-laivalla.
Kysele tarjoust. Teemme vain tilausristeilyjä.

Siunattua Joulun aikaa.
Eino Räsänen, puh. 0500 671 898

Rauhallista Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta

Koneurakointi Mika Laukkanen
Puh. 050 560 1291

Koivuharjun KANALA

Lähiutuottuja lattiakanalan munia Tuusniemeltä.

Puh. 0400 499 136 Tarleena Tirkkonen ja Samu Kiiski Huom! Myös kotimyynti.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

Traktoriurakointi Jarkko Toivanen

Liukonpellontie 447, Susijärvi, 71240 Paakkila
0400 193 564

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2026

KONEURAKOINTI PEKKA KOPONEN

Puh. 0440 193 899

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

mottiwatti

Polttopuut / Sähkötyöt / Sahatavara

mottiwatti.fi
Puh. 0458774688
Juurikkamäki

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

Arto Mustonen

Kuopion Huoltotrio Oy

Volttikatu 5
70150 KUOPIO
044 3060 776
arto.mustonen@huoltotrio.fi

Kuopion Huoltotrio

PAAKKILAN KONEPAJA OY

1978 NYT

Suomalainen perheyritys vuodesta 1978 lähtien. Alihankintakonepaja, joka on erikoistunut hitsausta ja koneistusta sisältävien keskiraskaiden osakokonaisuuksien valmistamiseen.

Palvelumme:
Levytyöt, Säritys, Robottihitsaus max. 2500 kg,
CNC – Koneistus (x = 4000 mm, y/z = 2000 mm),
Pintakäsittely, Kokoonpano, 3D – mittaus

Paakkilanniementie 110, 71240 Paakkila, Tuusniemi
www.paakkilankonepaja.fi
Puh. 0176645511

SAVON KONETYÖ OY

Puutavaran hakkuu- ja metsäkuljetuspalvelut

Paronlahdentie 38, 71280 KOSULA Puh. 0400 982 997

Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

TUUSNIEMEN KUNTOUTUS

040 545 5788

Kiitos asiakkaillemme ja yhteistyökumppaneille kuluneesta vuodesta.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

ITÄ-SUOMEN ASUNTOPALVELUT OY

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2026!

T. AnsaRauta
Rautakauppa Tuusniemellä
Puh. 045 261 5100

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

kaikille jäsenillemme,
yhteistyökumppaneillemme sekä
käsityön ja kulttuurin ystäville!

T. Tuusniemen
Käsityö- ja kulttuuriyhdistys ry

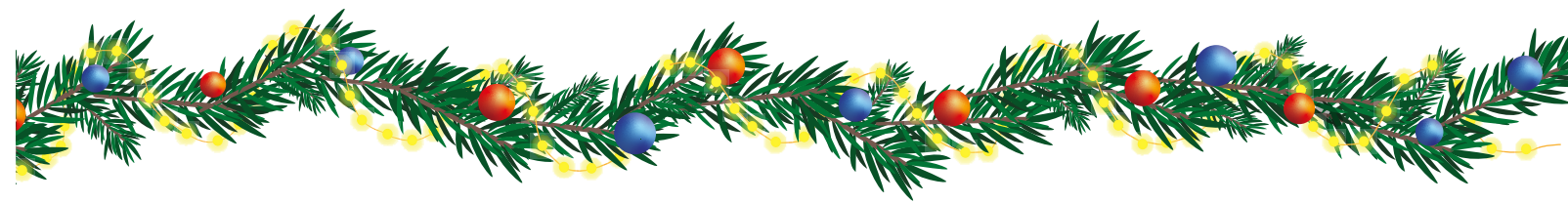

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

KULJETUSLIIKE TERVO

Kuljetusliike Tervo & Co. Oy

Kuopiontie 151, 71200 Tuusniemi
Puhelin 0400 651 129
toimisto@kuljetusliiketervo.fi
www.kuljetusliiketervo.fi

Toivotamme hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta

POHJOLAN TILIVOIMA
KIRJANPITO • TALOUSHALLINTO

KLT-kirjanpitäjä
VUOKKO HAIKONEN
P. 044 240 3168

Ajanvarauksella:
Kaavintie 16, 73600 Kaavi • Meijerintie 5, 71200 Tuusniemi

www.pohjolantilivoima.com info@pohjolantilivoima.com

Sähkö- ja lämpöpumppu-
asennukset

**SÄHKÖ
KYLMA
LÄMPÖ OY**

Pasi Tirkkonen
0401409905

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA!

**KONEURAKOITSIJAJA
ESKO HOLOPAINEN**

Puh. 0400 295 883
esko.holopainen@outlook.com

Heimosen
PUUTARHA

Puh. 0201-557020 www.heimosenpuutarha.fi

**TUUSNIEMEN
VANHUSTENKOTI-
YHDISTYS**

Keskitie 8 B, 71200 TUUSNIEMI
www.tuusniemenvky.fi

Vuokra-asuntoja
palveluiden läheisyydessä
Tuusniemen kirkonkylässä.

Tiedustelut ja yhteydenotot:
Jouko Korhonen
toiminnanjohtaja, DI
puh. 0400 619 237

**PUUKEIDAS
OUTOKUMPU**

**RAUHALLISTA
JOULUA JA
TOIMELIASTA
UUTTA
VUOTTA 2026**

Avoimma ma - pe 8 - 16, la 9 - 13
Puh. 010 820 1340
Kuopiontie 97 B,
83500 Outokumpu
WWW.PUUKEIDASOUTOKUMPU.FI

Airaksinen Pirkko ja Markku

Antikainen Maire ja Pekka

Asikainen Anneli

Forsman Tuula ja Aimo

Hakkarainen Kaarina ja Olavi

Hallman Irma ja Seppo

Happonen Lauri

Heikkinen Hilikka

Hirvonen Aili

Holopainen Aili

Holopainen Aino-Marjatta ja Timo

Huhtinen Taija

Huovinen Annukka ja Seppo

Huttunen Paula ja Esa

Huumonen Raija ja Pertti

Hämeen-Anttila Riitta

Hämäläinen Saara ja Tahvo

Härkönen Ulla ja Arvo

Jahkonen Elina ja Heikki

Junkkari Tuija ja Anssi

Juvonen Raakel

Jäntti Eevariitta ja Eero

Kasanen Elvi

Karttunen Janne

Keinänen Anne ja Teuvo

Kekäläinen Arja ja Pentti

Kemppainen Heli ja Ilkka

Koistinen Marja

Koistinen Minna ja Juha

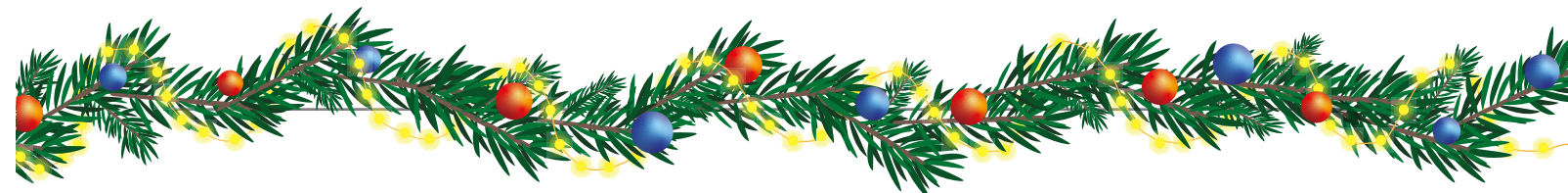
Komulainen Anja perheineen

Koponen Eila ja Pentti

Korhonen Kaija ja Jouko

Kröger Anja

Kröger Sinikka

Kähkönen Anja ja Martti

Lempinen Marja-Leena

Lempinen Tauno

Levämäki Ulla

Lievonen Martti

Marku Anja ja Alpo

Martikainen Erja ja Pekka

Miettinen Aatto

Miettinen Kirsi ja Antti

Miettinen Tuula

Miskala Reino

Mustonen Aaro ja Tuija

Mustonen Anja

Mustonen Hanna ja Häkkinen Kalevi

Mustonen Lea ja Pekka

Mustonen Ulla ja Vilho

Mäkelä Marja-Leena

Nissinen Leena ja Matti

Nissinen Tuula ja Teuvo

Närvänen Riitta ja Erkki

Patriikka Tuula ja Korhonen Simo

Pekkonen Marjatta

Pelkonen Aino

Pitkänen Susanne ja Matti

Poutiainen Matti ja Kätsyri Ritva

Pukarinen Helka ja Kimmo

Puurunen Ritva, Pauli ja Pekka

Rahunen Matti

Räsänen Liisa ja Esko

Räsänen Matti Kulajoki

Saarikoski Leila

Sarnola Helena ja Jukka

Smolander Eero

Taskinen Ritva ja Esko

Tenhunen Marja ja Pekka

Tilles Iida Eija

Tirkkonen Markku

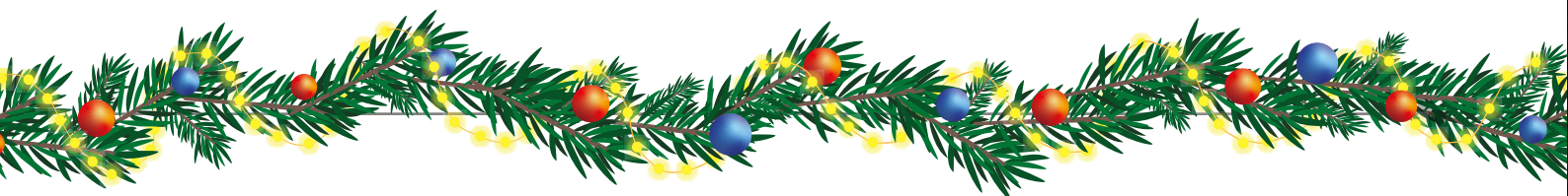
Tuomi Ilona ja Miettinen Hannu

Tuunainen Eeva ja Erkki

Venäläinen Ilmari

Väisänen Toini

Onnea ja
menestystä
uudelle vuodelle
2026!

Taivaan tulet Etelä-Tuusniemellä syksyllä 2025

Suomen kielessä revontulia kutsutaan myös nimillä tuliset patsaat, taivaanvalkeat, pohjanpalot, ruijan valkeat, tulikettu, tulirepo, reposet ja tulikko.

”Ihminen, joka on kerran nähnyt revontulet, elää loppuelämänsä onnellisena.”

- Vanha aasialainen myytti

12 €